

Masarykova Univerzita
Pedagogická fakulta
Katedra fyziky, chemie a odborného vzdělávání

**Možnosti využití aktivizujících výukových metod
ve výuce odborných předmětů**

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Mgr. Pavel Pecina, Ph.D.

Autor práce:

Bc. Jana Vítková

Brno

2017

Bibliografický záznam

VÍTKOVÁ, J. *Možnosti využití aktivizujících výukových metod ve výuce odborných předmětů*. Diplomová práce Brno: Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta: Katedra fyziky, chemie a odborného vzdělávání. 2017, 94 s. Vedoucí práce Mgr. Pavel Pecina, Ph.D.

Bibliographical entry

VÍTKOVÁ, J. *The options of activation teaching methods utilization in vocational training education*. The Thesis. Brno: Masaryk's University Brno, Faculty of Education: The Department of Physics, Chemistry and Training. 2017, 94 pp. The supervisor Mgr. Pavel Pecina, Ph.D.

Anotace

Diplomová práce se zabývá problematikou aktivizujících metod ve výuce odborných předmětů na středních odborných učilištích. Zdůrazňuje především význam použití aktivizujících metod ve výuce pro rozvoj klíčových a odborných kompetencí žáků. Předkládaná práce je zaměřena na využití a uplatnění těchto metod v odborných předmětech.

Teoretická část popisuje klasifikaci, metody výuky a jejich rozdělení. Charakterizuje základní terminologii ke zmíněné problematice. Dále práce analyzuje podrobné hodnocení vybraných aktivizujících metod a klíčové kompetence představující soubor hodnot, schopností, postojů, dovedností a vědomostí podstatných pro uplatnění a rozvoj všech členů naší společnosti v pozdějším životě. V kapitole zabývající se aktivizujícími metodami jako předmětem utváření klíčových kompetencí vytváří v teorii zakončení.

Část empirická se zabývá analýzou experimentu konaného na středních odborných učilištích v Královéhradeckém a v Pardubickém kraji. Představuje rozbor názorů učitelů a žáků učilišť na používání aktivizujících výukových metod ve výuce odborných předmětů.

Klíčová slova: metody výuky, střední odborné učiliště, klíčové kompetence, aktivizující metody

Annotation

The thesis deals with activation teaching methods used in vocational subjects at the Secondary Vocational schools. It particularly emphasizes on the use of activation methods in teaching for the development of the key and professional competences. This thesis is focused on the use and application of activation methods in vocational training subjects.

The theoretical part describes teaching methods, their division and classification. It characterizes the basic terminology connected with this issue. This part also emphasizes on the detailed evaluation of the particular activation methods and key competences, which consist of knowledge, skills, abilities, attitudes and values essential for the personal development and individual success of every single member of our society in their future life. The conclusion of the theoretical part is the part which emphasises on activation methods as the means of key competences formation.

The empirical part contains the results of the experiment conducted at the Secondary Vocational schools in Hradec Králové region and Pardubice region with the analysis of Vocational schools' teachers and pupils' opinions on the issue of using activation teaching methods in the classrooms

Keywords: teaching methods, Secondary Vocational schools, key competences, activation methods

Prohlášení

Tuto diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a použila jen prameny a literaturu uvedené v seznamu literatury.

V Brně dne

.....

Bc. Jana Vítková

Poděkování

Děkuji Mgr. Pavlu Pecinovi, Ph.D. za cenné rady, pomoc a za odborné vedení, vstřícnost a toleranci, jimiž mi vždy byl při vypracování předložené diplomové práce nápomocen.

Obsah

ÚVOD.....	7
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1. Metody výuky	9
1.1 Vymezení pojmu	9
1.2 Členění výukových metod.....	10
1.3 Volba výukových metod.....	12
2. Aktivizující výukové metody	20
2.1 Vymezení pojmu	20
2.2 Klasifikace – členění výukových metod.....	20
3. Charakteristika vybraných aktivizujících metod.....	21
3.1 Metoda skupinové výuky	21
3.2 Skupinové vyučování	23
3.3 Sněhová koule	24
3.4 Brainstorming	26
3.5 Myšlenková mapa.....	28
4. Aktivizující metody jako prostředek utváření klíčových kompetencí	31
4.1 Klíčové kompetence	31
4.2 Struktura klíčových kompetencí ve vzdělávání.....	32
4.3 Rozvoj klíčových kompetencí v středním odborném učilišti pomocí aktivizujících metod	32
II. EMPIRICKÁ ČÁST.....	34
5. Pedagogický výzkum výukových metod	34
5.1 Cíl pedagogického výzkumu	34
5.2 Výzkumný problém a cíle výzkumu.....	34
5.3 Popis výzkumného vzorku	36
5.4 Popis pedagogického výzkumu	37
5.5 Vyhodnocení dotazníku a interpretace výsledků šetření	39
6. Návrhy a doporučení pro pedagogickou praxi	86
7. Shrnutí	87
8. Závěr	89
Resumé.....	91
Seznam literatury	92
Seznam obrázků a tabulek	
Přílohy	

ÚVOD

Předkládaná diplomová práce je zaměřena na problematiku využití aktivizujících metod práce při výuce odborných předmětů, především u oboru Kadeřník – Kadeřnice.

Do středních odborných učilišť vstupují žáci a někteří z nich mají větší problém s komunikací a vyjadřováním v kolektivu. Ve své práci učitelské a výchovné si neustále pokládám otázky:

Mají žáci zájem o výuku a nové poznatky?

Zvyšuje se jejich zájem při využívání různých metod výuky?

Vyhovuje žákům více skupinová forma výuky nebo samostatná práce ?

Směřuje ke zlepšení slovního projevu a komunikace žáků k uvolnění atmosféry ve výuce?

Z tohoto důvodu jsem se rozhodla hlouběji věnovat této problematice ve své diplomové práci.

Cílem teoretické části práce je charakterizovat a definovat aktivizující metody a vhodného výběru metod v jednotlivých předmětech. Dále prokázat schopnost pracovat s odbornou literaturou i přehled po zmíněné problematice. Cíl empirické části je za pomoci dotazníkového šetření zjistit výhody a úskalí aktivizujících metod zapojovaných do výuky z pohledu žáků i vyučujících.

Dnešní novodobá společnost si klade neustále větší důraz na nadání jakéhokoliv jednotlivce a zvyšování požadavků na mladé lidi, absolventy škol. Potencionální zaměstnavatelé požadují kreativitu, rychlou adaptaci, energičnost, samostatnost, odpovědnost. Tvořivost společnosti je stále složitější, proto je třeba, aby si každý člověk osvojil větší objem vědomostí a dovedností. Motivovat neustále žáky k vyučování a mít přehled jednotlivých činností, které lze do výuky zapojit. Z tohoto důvodu je nezbytné, abych měla jako pedagog o všech metodách výuky potřebné informace, příklady, případně metody prověřené svou praxí.

V empirické části je hlavním cílem zjistit výhody a úskalí aktivizujících metod z pohledu učitelů a žáků je řešena kvantitativním výzkumným šetřením. Také jsem se zabývala samostatností, úspěšností a motivací žáků středních odborných učilišť, kteří se zúčastnili výzkumného šetření. Mým cílem v této práci je dokázat, že aktivizující metody žáky vybaví souborem klíčových kompetencí, které jsou důležité pro uplatnění

každého člena společnosti a osobní rozvoj v životě, naučí je větší zodpovědnosti a samostatnosti. Domnívám se také, že využitím aktivizujících metod je výuka pro žáky přitažlivější a efektivnější, protože jsou žáci schopni komunikovat a spolupracovat v celé skupině. Podle Maňáka: „*Výuková metoda vyznačuje cestu, po níž se ve škole ubírá žák, ostatní činitelé mu tuto cestu usnadňují*“ (in Maňák & Švec, 2003, s. 22).

Aby byli žáci kreativní, aktivní, rozvíjelo se jejich samostatné myšlení, k tomu napomáhají aktivizující metody. Nepochybně se jedná o důležitou oblast. Především při skupinové práci i těm nejméně aktivním žákům se tyto potíže odbourávají a mohou zažívat i úspěch. Proto mou snahou je zapojovat ke spolupráci, pokud možno, celou skupinu a vést je k toleranci a vzájemné pomoci.

V 20. století od začátku 90. let je prohlašováno, že je nutnost podstatné přeměny v českém školství. Nejdůležitějším projektem této přeměny je tzv. Bílá kniha národního programu v rozvoji vzdělávání v České republice s jednoznačnými principy proměny školství - formuluje o perspektivním pojetí výuky a školy – co se snažit překonat, o co usilovat.

Samotný výstup z práce a výsledky empirického šetření mohou využít pedagogové, kteří vyučují na středních školách a jejichž cílem je kvalitní vzdělávání pro život, který učít žáky dovednostem.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Metody výuky

Hlavním cílem zvolených metod vyučujícím by měly být metody především zajímavé, a proto musí vyučující realizovat různorodé metody práce, způsoby a aktivity. Výchovně-vzdělávací cíle jsou jeden z nejdůležitějších činností pedagoga.

1.1 Vymezení pojmu

Vyučovací metoda je vlastně způsob vyučování, postup a cesta.

V didaktice pojem vyučovací metoda se chápe jako způsob záměrného uspořádání činnosti žáků i učitele a tím směřují ke stanoveným cílům (Skalková, 2007, s. 181).

Výukové metody prošly do dnešní moderní doby dlouhým historickým vývojem a měnily se v závislosti historicko-společenských podmínkách pojetí školy a pojetí výuky. Před nástupem institucionalizovaného školního vzdělávání byly užívány k předávání dovedností vědomostí, informací, postojů výukové metody založené na vyprávění, vysvětlování a napodobování činností (Pecina & Zormanová, 2009, s. 86).

Podle Mojžíška (1988) už J. A. Komenský se věnoval vymezením pojmu metody a usiloval o nalezení účinné metody v širokém slova smyslu a v užším slova smyslu ji popisuje jako způsob a druh činnosti učitele a žáka. Soudobá didaktika především klade důraz na metody, aby především šlo o výraznou aktivizaci žáků o postupy problémové, heuristické a hlavně povedou k nalézání nových řešení, nových vztahů a rozvíjení tvořivosti. Mnohé metody nejsou nové již po celá staletí (např. dramatizace, metoda sokratická a inscenační metody (Skalková, 2007, s. 206).

V neposlední době je velice aktuální vybírání takových metod, které dokáží i málo úspěšné žáky dovést ke zdárnému cíli (Mojžíšek, 1988, s. 9).

Autoři (Jankovcová, Průcha, & Koudelka, 1989) definují metodu jako nástroj vedení, neboť on právě rozhoduje o úrovni vedení a ta zase o činnosti celého procesu (Jankovcová a kol., 1989, s. 26-27).

(Maňák, & Švec, 2003), kteří se zabývající pouze kompletními metodami výuky, uvádějí, že vyučovací metoda je především cesta, kterou se žák ve škole ubírá, a ostatní činitelé tuto cestu usnadňují. Účast učitele na realizaci, orientaci a výběru metod je větší než u žáků, ale vhodná výuka může být zajištěna jen v úzké a ve vzájemné spolupráci. Žák si vytváří postupně vlastní styl, musí se naučit učit se, osvojuje si pozitivní postoj k trvalému vzdělávání. Podstatným úkolem výukové metody je také aspekt na osamostatňování samotného žáka. Výukovým procesem definovali výukovou metodu na základě analýzy hlavních faktorů a podmínek jako „*uspořádaný systém vyučovací činnosti učitele a učebních aktivit žáků směřující k dosažení daných výchovně-vzdělávacích cílů*“ (Maňák & Švec, 2003, s. 22-25).

Charakteristika dvojice pedagogů se mi líbí jejich definice jako nejpodrobněji a nejužitečnější, reflektující na požadavky moderní pedagogiky. Ve výuce na středních odborných učilištích jsou žáci zvyklí a setkáváme se s tímto problémem docela často, že žáci si osvojují učivo pouze při omezeném výběru výukových metod. Z toho vyplývá, že nemají aktivní účast při výuce a ani na střídání forem práce.

1. 2 Členění výukových metod

Postupně, jak se vyvíjely pedagogika a školství, vzniklo mnoho výukových metod, ne všechny našly uplatnění ve školství, ale mnohé se uchovaly do dnešní doby. Každou metodu, která nově vznikne, musí učitel v praxi úspěšně aplikovat a žáci ji přijmou a pedagog vidí hlavně pozitivní posun a výsledky v pedagogické činnosti. Každému z nás vyhovuje určitý styl výuky. Určité uspořádání metod je pro učitele důležité, které se v praxi osvědčí a ve výchovně vzdělávacím procesu přinesou pozitivní výsledky. Pro učitele dobře zvolená metoda pro konkrétní druh činnosti přináší za určitých podmínek kvalitní výsledky. Maňák (1995) uvádí, že nikoli jedna izolovaná metoda, ale výrazně vyšší efektivitu vykazuje pouze systém metod, promyšleně sledující výchovně vzdělávací cíle (Maňák, 1995, s. 34).

(Maňák & Švec, 2003) uvádějí ve své publikaci členění výukových metod „jako nejkonkrétnější a systematicky reflektuje pedagogickou praxi. Dělí metody do tří skupin, na metody komplexní, na metody klasické a metody aktivizující (Maňák & Švec, 2003, s. 49).

1. Do skupin klasických metod řadí (Maňák & Švec, 2003) tyto metody:
 - Metody slovní (vysvětlování, přednáška, popis, práce s textem),
 - metody názorně demonstrační (práce s obrazem, předvádění, pozorování),
 - metody dovednostně praktické (práce v dílně, ve cvičné kuchyni, na školním pozemku, frontální laborování, experimentování, napodobování).

2. Aktivizující metody:
 - Didaktické hry,
 - metody situační,
 - metody diskusní,
 - metody inscenační,
 - metody heuristické, řešení problému.

3. Do komplexních výukových metod řadí následující: (Maňák & Švec, 2003).
 - Brainstorming,
 - otevřené učení,
 - výuka dramatem,
 - frontální výuka,
 - výuka podporovaná počítačem,
 - výuka podporovaná počítačem,
 - individuální a individualizovaná výuky, samostatná práce žáků,
 - kritické myšlení,
 - projektová výuka.

Od Mojžíška (1988) je také jiné členění, které dělí výukové metody podle logického zřetele: (Mojžíšek, 1988, s. 48).

- Analytická metoda je metoda rozkládací, která umožňuje odkrývat části celku.
- Metoda syntetická je metoda sestavovací, která umožňuje pochopit věc jako celek pomocí pochopení jeho částí.
- Metoda synkritická je také nazývána metodou srovnávací.
- Při induktivní metodě docházíme na základě jednotlivých příkladů k obecnému závěru.

Přesto, že toto členění není klasifikováno jako aktivizující metody, zahrnuje prvky, vyskytující se v aktivizujících metodách. V týmovém vyučování je podstatné střídání činností a práce ve skupinách, střídání metod výuky, což považujeme také za prvky aktivizujících metod. Vyučující v týmovém učení především oboustranně spolupracují, čímž se odlišuje od ostatních metod výuky. Přesto podle Rýdla (1996) se považuje týmové vyučování za velice přínosné.

Podle Sitné (2009) učitelé musí umět pracovat s celou třídou, pokud chtějí moderně vyučovat. Neustále se zdokonalovat v moderních a tradičních metodách výuky. Je to velice důležité, aby rozuměli jejich významu. Hlavním cílem a úkolem je, aby tyto metody chtěli a uměli učitelé používat v praxi.

1. 3 Volba výukových metod

(Jankovcová, a & kol., 1989) volba metody se stanovuje podle cíle. Nejvhodnější metodou je přímé sdělování učiva, pokud má znát žák definice a fakta např. výklad. Pokud cílem jsou intelektové dovednosti, je nutno volit metody založené na aplikacích a nácviku. Nejlepší metodou pro rozvoj myšlení je vhodná metoda řešení problémů, změny chování vyžadující sociální výcvik ve skupinách. Inscenační metody, řešení modelových konfliktních a mezních situací, skupinové řešení problémů jsou ovšem časově náročnější. Nicméně jinak než činnostně si osvojovat dovednosti tento prostý fakt vyplývá ze samé povahy lidského učení a ne, jak bývá často mylně konstatováno, z povahy uvedených metod (Jankovcová a & kol., 1989, s. 26).

Cílem výuky a obsahu učiva je výchozím bodem pro správnou volbu výukových metod.

Uvážením, jaké metody ve vyučování aplikuje, je na učitelově rozhodnutí. Promyslet si a volit metody by měl dobrý učitel před vyučovací hodinou nebo mít přípravu na celý učební den. Metody ve výuce by měly být vybrány na dané téma, co bude probíráno v hodině, počet žáků, jaký je stanovený cíl, inteligenční možnosti, mentální vyspělost žáků. Velký vliv, jak má vhodně zvolit vyučovací metodu v hodině a projevit zájem o probíranou látku z řad žáků. Jestliže se zvolí vhodná metoda, žák může být motivován bez vnější pobídky. Dokáže spolupracovat, být aktivní a sám se zapojuje do vyučování. Z toho plyne, že vhodná volba vyučovacích metod ovlivňuje výsledky práce a kvalitu žáka. Na druhou stranu, pokud zvolená metoda je nesprávná, tak žák neudrží pozornost, učivo ho nezaujme, stává se tak v hodině pasivním žákem, neporozumí látce a je neschopný vykonávat činnost v praktickém vyučování.

Víme, že vyučovacích metod je nepřehledné množství, ale jsou ještě mezi námi vyučující, kteří mají pouze zaručený typ vyučovacích metod. Bohužel jsou to převážně monologické metody výuky a jde pouze o jednostranný tok informací. Určitě klasické frontální vyučování jsou někdy na místě, protože se to bez nich neobejde, ale učitelé by měli využívat také rozmanitých vyučovacích metod, jako jsou aktivizující metody, vytváří se tak interakce mezi žákem a učitelem.

(Maňák & Švec, 2003) popisují nejčastější kritéria volby metod, odrážejí objektivní podmínky, v němž probíhá edukační proces:

1. Metody a obsah daného oboru v konkrétním vyučovacím předmětu.
2. Vnější podmínky výchovně – vzdělávací práce např. hlučnost okolí, technická vybavenost školy.
3. Osobnost učitele, jeho odborná a metodická vybavenost, zkušenosti.
4. Cíle a úkoly výuky, zejména v práci, interakci a jazyku.
5. . Zákonitosti výukového procesu (psychologické, didaktické, logické).
6. Úroveň psychického a fyzického rozvoje žáků, jejich připravenost zvládat požadavky učení.
7. Zvláštnosti třídy, skupiny žáků např. různá etnika, hoši – dívky, formální a neformální vztahy v kolektivu (Maňák & Švec, 2003, s. 50).

Učitel by měl být důsledným usměřovatelem a pozorovatelem, analyzovat a vyhodnocovat činnost žáků. Učitel by měl respektovat subjektivní potřeby a zájmy žáků. Pokud by ale vznikla situace, kde je nutné zasáhnout i do tvořivé činnosti v zájmu úspěchu zadané práce, tak musí vyučující jednat v rámci pozitivního výsledku. Každý soudobý pedagog by měl dbát na celkové příjemnou atmosféru při jednotlivých zvolených činnostech. Dbát na příjemnou spolupráci mezi žákem a učitelem a v kolektivu mezi sebou. Jednou z nejdůležitějších věcí je také podporovat rozvoj osobnosti žáků

My jako pedagogové bychom měli znát celou škálu vyučovacích metod a samozřejmě mít tyto metody ověřené. Abychom mohli metody správně zvolit, která nám umožní pružně reflektovat obsah a cíle výuky, ale i vzniklé situace ve třídě. Pokud budou využívány stále stejné metody v opakování a osvojování učiva, povede to k postupné nudě učitelů, ale také k nezájmu žáků. Jak už se ne jednou v mé diplomové práci zmiňuji, rozmanitost výuky je podnětější a zábavnější pro samotné učitele i žáky. Petty (1996) uvádí, že každá metoda by se měla ve výuce nutně zkusit alespoň třikrát, aby se zjistilo, zda se osvědčila. Pokud se neosvědčí jednou, může to být smůla, pokud dvakrát, náhoda. Napotřetí však už zřejmě půjde o pravidlo (Petty, 1996, s. 113).

Pokládám si otázku, proč učitelé mají nedostatek odvahy při experimentování. Samotní učitelé mají malou trpělivost při aplikaci nových metod a hlavním důvodem jsou reakce žáků na nové vyučovací metody a strach z neúspěchu. A většinou volba metody sklouzne k vyzkoušenému. Jen zřídka se stane, že žáci při prvním uvedení reagují nadšeně a výsledný efekt je takový, jaký učitel očekával. Aby tuto metodu mohli používat učitelé spolu se žáky, musí se tomu naučit. Jednou z vlastností člověka je obava z neznámého, proto k novému často přistupujeme s nedůvěrou. Ale jen pravidelným osvojováním a procvičováním se těchto obav zbaví. Nezbytná je motivace a aktivizace žáků, používání názoru, užitečnost využití v praxi a zatraktivnění učiva. Kdo používá z řad učitelů aktivizující metody, tak mají zkušenosti, že ve výuce je to časově náročnější, ale nakonec výsledná efektivita výuky by tyto obavy měla překonat, byť i se mohou stát překážkou i maximalizované osnovy.

Vím ze své vlastní zkušenosti, že volba metod velice záleží na probíraném tématu a charakteristice předmětu. Jiné metody jsou vhodné v předmětech odborných a jiné zase ve všeobecně vzdělávacích předmětech. Podle mého názoru mají své nezastupitelné místo v edukačním procesu metody přímého předávání poznatků, metody frontální i metody aktivizující. V určitém vyučovacím procesu jsou dokonce frontální metody

vhodnější. Také se však domnívám, že při výuce frontálními metodami můžeme, pro zpestření výukového procesu, využít aktivizující prvky, ale také dále pro zvýšení samostatnosti, úspěšnosti žáků a jejich motivace. V určitých situacích jsou vhodné ve výuce aktivizujícími metodami prvky frontální výuky, a to hlavně při shrnutí a doplnění učiva v určitých nejasnostech v pochopení dané problematiky.

(Maňák & Švec, 2003) chápou: „*samostatnou práci jako takovou učební aktivitu, při níž žáci získávají vlastním úsilím, relativně nezávisle na cizí pomoci a vnějším vedení, a to zejména řešením problému*“ (Maňák & Švec, 2003, s. 153-154).

Čáp (1993) uvádí, že motivace „*znamená souhrn hybných činitelů v činnostech, učení a osobnosti. Hybným činitelem míní takové skutečnosti, které jedince podněcují, podporují nebo naopak tlumí, aby něco konal, nebo nekonal*“ (Čáp, 1993, s. 84).

Dále uvádějí, že možno zařadit samostatnou práci jako efektivní metodu do všech fází vyučovacího procesu. Učitel by se měl kreativně a citlivě přizpůsobovat danému tématu a měl by volit takové metody výuky, které vedou k rozvoji klíčových kompetencí každého žáka. Pro každého úspěšného a dobrého pedagoga je individuální přístup a empatie, podle mého názoru, jedny z nejdůležitějších charakterových vlastností (Maňák & Švec, 2003, s.154).

1.3.1 Požadavky na práci učitele

Podle mého názoru každý, kdo vykonává profesi učitele, tak ocení žáky pracovitě, zvědavé, aktivní, nicméně se s těmito žáky pracuje velice příjemně, rozvíjejí se jejich komunikační dovednosti. Od učitele se očekává stoprocentní plnění jeho poslání. Musí hlavně pracovat se zájmem, s profesním zaujetím a nasazením, protože si uvědomuje důležitost svého poslání. Výchovu, vzdělávání a všeobecná kultivace vyvíjející se osobností dítěte - to by měl dobrý pedagog ve své profesi zvládnout.

1.3.2 Příprava učitele

Zahájení práce žáků předchází pečlivá příprava učitele na dlouhodobém písemném úkolu. Z velké míry na ní závisí úspěch žáků. Učitel se musí zaměřit na následující oblasti:

- Výběr tématu - mohou se účastnit i sami žáci, zvyšuje to jejich motivaci,
- stanovení cílů - čeho má skupina dosáhnout, jaké jsou cíle (hlavní cíl a dílčí cíle) a jestli je písemná forma pro zvolené cíle vhodná,
- dostupnost zdrojů - učitel si musí položit otázky, zda má pro aplikaci této metody dostatek času, dostatečné vybavení a potřebnou techniku, vhodné prostory, dostatečné množství informací,
- příprava žáků - učitel musí promyslet, zda jsou žáci dostatečně odborně a metodicky připraveni, jsou schopni zadané téma zpracovat, samostatně pracovat a umějí pracovat s navrhovanými zdroji a technikou,
- návrh kroků (pracovního postupu) - učitel připraví organizační schéma práce na úkolu, ujistí se, že pomocí sledu navrhovaných kroků dosáhne stanovených cílů,
- motivace žáků - motivace žáků je záměrně uvedena až na konci, není však aktivitou poslední, prolíná celou činností učitele, je hnacím motorem veškeré vědomé činnosti, tedy i činností žáků. Pokud se učiteli podaří žáky správně motivovat, je úspěch z poloviny zaručen (Sitná, 2009, s. 14).

1.3.3 Konkrétní námět pro aplikaci ve výuce odborných předmětů

Aktivizující metoda – didaktický test

Didaktické testy používáme k výkladu nového učiva, k procvičování, opakování učiva, upevňování látky.

Předmět: Zdravověda

Ročník: 3. C

Organizační zahájení:

- Úvodní část.
- Pozdravení učitele se žáky, kontrola povinností žákovských
- Pořádková služba – tabule, datum, číslo hodiny
- Sdělení cíle hodiny, doplnění zápisu na tabuli – téma, schéma hodiny, sdělení prioritních učebních otázek.
- Zápis do elektronické třídní knihy + kontrola absence žáků.

Počet žáků: 12 – přítomno 10, nepřítomno 2.

Celkem hodin: 2

Pracoviště: Učebna odborných předmětů.

Opakování z minulé hodiny: Původci přenosných chorob a nález.

Téma: Kožní choroby

Cíl: Správně definovat charakteristiku onemocnění kůže, umět vysvětlit různá onemocnění kůže, vlasové pokožky, pleti, onemocnění cukrovkou.

Tematický celek: Kožní onemocnění

Nové učivo:

- Definovat charakteristiku onemocnění kůže,
- vysvětlit příčiny kožních chorob,
- jaké jsou infekční a neinfekční choroby,
- původci přenosných chorob a nález,
- vysvětlit příčiny kožních chorob,
- klást důraz na pochopení učiva.

Pomůcky: Připojení k internetu, ovladač, přihlášení na google účet, psací potřeby, sešit.

Vlastní práce žáků:

- Přihlášení žáků na google účet
- Začnou vyplňovat didaktický test

Didaktický test přes Google účet:

Otázky k závěrečným zkouškám

1. Mezi příznaky onemocnění cukrovkou patří.
 - přebytek pohybové energie
 - velká žízeň
 - špatné držení těla
2. K dezinfekci nástrojů je vhodný.
 - Ajax
 - bezbarvý ajatin
 - hypermangan

3. Pro který typ pleti je tvorba akné?
 - pro mastnou pleť
 - pro všechny typy pleti
 - pro suchou pleť
4. V jakých potravinách je vitamín C?
 - zelenina, maso, mléko, vejce
 - vláknina, ořechy, rostlinné oleje
 - šípky, kysané zeli, čerstvé ovoce a zelenina
5. Kde se nacházejí papilární rýhy (linie)?
 - v podkožním vazivu
 - v povrchu škály
 - papilární rýhy se v kůži nevyskytují
6. Některé choroby jsou infekční, název těchto chorob.
 - vrozené (nenakažlivé)
 - přenosné z osoby na osobu (nakažlivé)
 - avitaminózní (nakažlivé i nenakažlivé)
7. Vyvážená strava tvoří.
 - vlákniny, bílkoviny, cukry
 - vitamíny, bílkoviny, vlákniny, minerály
 - vitamíny, bílkoviny, tuky
8. Zdravá noha se opírá.
 - celé chodidlo
 - kost patní, vnější část chodidla, nártní kůstky palce a malíčku
 - kost patní a kůstky nártní
9. Jak ošetříte vlasečnicové krvácení?
 - dezinfekce a přelepít
 - omýt vodou a přelepít
 - omýt vodou
10. Leukocyty jsou.
 - krevní destičky
 - bílé krvinky
 - červené krvinky

Závěrečná část:

Zopakování klíčových pojmů, shrnutí probrané látky za aktivní účasti žáků a zhodnocení hodiny. Připomenout žákům přípravu na příští hodinu a naučit se další závěrečné otázky ze ZDR.

Žáci byli velice aktivní, projevila se jejich schopnost na ICT a hlavně doplňování didaktického testu je velice bavilo. Hodina byla velice dobrá a žákům jsem poděkovala a zároveň jsem je pochválila za aktivitu v dvouhodinovém bloku. Následuje rozloučení s žáky.

Otázky pro opakování probraného učiva:

- Vysvětlete, charakteristika kožních chorob.
- Jaký je zdroj infekce?
- Vysvětlete příčiny kožních chorob.
- Vysvětlete, jaké jsou příčiny fyzikálních kožních chorob?

Úkoly k procvičování učiva:

- Vyhledat na internetu pásový opar.
- Vyhledat na internetu jak se projevuje růže?
- Vyhledat na internetu co je Flegmóna.
- Do příští hodiny si žáci připraví k tomuto tématu prezentaci, která se bude hodnotit známkou.

2. Aktivizující výukové metody

Hlavním tématem mé diplomové práce jsou aktivizující metody výuky, nyní se zaměřím podrobněji na tyto metody.

2.1 Vymezení pojmu

Maňák uvádí: „že se aktivizující metody vymezují jako postupy, které vedou výuku tak, aby se výchovně vzdělávacích cílů dosahovalo hlavně na základě vlastní učební práce žáků, při čemž důraz se klade na myšlení a řešení problémů“ (in Maňák & Švec, 2003, s. 105).

2.2 Klasifikace – členění výukových metod

(Jankovcová, Průcha, & Koudelka, 1989) uvádějí, že „podstatou aktivizujících metod je plánovat, organizovat a řídit výuku tak, aby k plnění výchovně vzdělávacích cílů docházelo převážně prostřednictvím vlastní poznávací činnosti žáků“ (Jankovcová a kol., 1989, s. 29).

(Kotrba & Lacina, 2011). Rozdělují aktivizující metody na:

- Problémové vyučování,
- hry,
- diskusní metody,
- inscenační metody,
- situační metody,
- didaktické hry,
- speciální metody

(Kotrba & Lacina, 2011, s. 98).

(Grecmanová a & kol., 2000) posuzují metody podle toho, zda vedou k efektivnímu učení. Uvádějí, že „*metoda je efektivní pouze tehdy, když dosažení plánovaných změn u osobností je trvalé a účinné*“. Hlavně kladou důraz na současné společné požadavky a rozvíjení individuální perspektivy. Autorka uvádí tyto metody:

Metody rozvíjející kritické myšlení,
metody rozvíjející odpovědnost,
metody rozvíjející kooperaci,
metody rozvíjející samostatnost,
metody rozvíjející tvořivost (Grecmanová a & kol., 2000, s. 43-50).

Autoři (Maňák & Švec, 2003) uvádějí přednosti aktivizačních metod a vyzvedávají jejich přínos k rozvoji osobnosti žáka se zaměřením na jejich tvořivost a zodpovědnost, charakterovou a myšlenkovou samostatnost. Jako hlavní reprezentanty aktivizačních metod uvádějí:

Metody inscenační,
metody situační,
didaktické hry,
metody heuristické, řešení problémů,
metody diskusní (Maňák & Švec, 2003. s. 106).

3. Charakteristika vybraných aktivizujících metod

Existuje velká škála aktivizujících metod a někteří autoři se v jejich rozdělení liší. Na charakteristiku aktivizujících metod, které se mi osvědčily, a organizaci výuky, která vede k rozvoji klíčových kompetencí, jsem se zaměřila podrobněji.

3.1 Metoda skupinové výuky

Práce ve skupinách je zábavná, aktivní, žákům dává prostor, aby se vzájemně poznali a naučili se pomáhat si. Petty (1996) uvádí, že „*nesměli žáci, kteří nevystoupí*

před třídou, se obyčejně nechají snadně přimět k aktivitě ve skupině“. Žáky vede skupinová práce k tomu, aby přijímali za učení odpovědnost (Petty, 1996, s. 175).

Maňák (2003) rozdíly mezi skupinovou a frontální výukou jsou naznačeny v tabulce 1 (in Maňák & Švec, 2003, s. 138).

Maňák (2003) hlavním rysem skupinové výuky není pouhé seskupování žáků ve třídě do menších skupin, ale pro skupinovou výuku jsou charakteristické následující rysy:

- spolupráce žáků při řešení nějakého problému nebo náročnějších úloh
- sdílení prožitků ve skupině, zkušeností, názorů,

Odpovědnost jednotlivých žáků za výsledky společné práce dělba žáků při řešení problému a úloh prosociálnost, tj. vzájemná pomoc členů skupiny (in Maňák & Švec, 2003, s. 138).

Skalková (1999) uvádí, že skupinové vyučování lze považovat také za organizační formy výuky, umožňují vytvářet interaktivní situace, a tak podporovat příznivou atmosféru pro učení žáků, vytvářejí se malé skupiny žáků (3 – 5 členné), které spolupracují při řešení společného úkolu. Při organizování práce ve skupinách je velice důležité promyslet složení a velikost skupin. Při neuváženém rozdělení se nám práce může stát velice obtížnou. Mezi rysy výběru skupin lze zařadit:

- Chování žáků,
- sociální vztahy,
- zájmy žáků,
- výkonnost žáků,
- náhodný výběr.

Nejvíce se mi osvědčila metoda vlastního výběru při výuce odborných předmětů. Většinou se znají a bez problému si navzájem pomáhají. Žáci si vyberou na začátku vyučovací hodiny, s kým chtějí ten den pracovat ve skupině. Pochopitelně ale jednou za týden uplatním metodu náhodného výběru. Tento způsob pomáhá příznivému klimatu

ve třídě a učí žáky toleranci. Také se učí obecným dovednostem, např. schopnost komunikovat a pracovat s jinými (Petty, 1996, s. 175).

3.2 Skupinové vyučování

Kalhous (2002) řadí skupinové vyučování mezi organizační formy výuky (in Kalhous & Obst, 2002, s. 303). (Pecina & Zormanová, 2009), zařazují skupinové vyučování mezi metody a formy aktivní práce žáků, „protože tu hraje dominantní roli prvek metody se svou specifíčností a zaměřeností“ (Pecina & Zormanová, 2009, s. 86). Podstatou skupinové výuky je rozdělení třídy do menších skupin, kde interakce probíhá mezi učitelem a jednotlivými členy skupin. Skupinová výuka musí splňovat další kritéria:

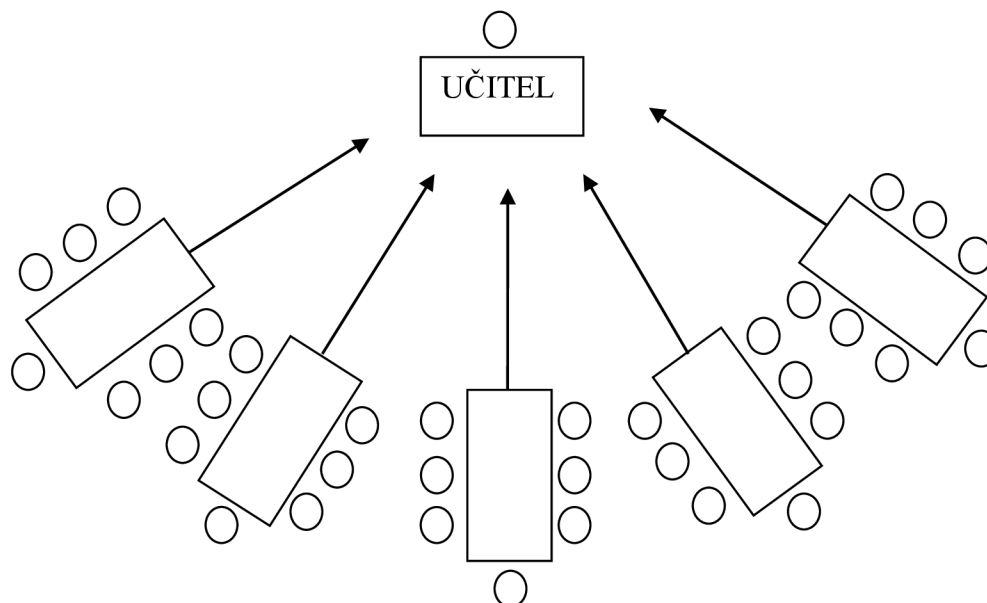
- Spolupráce žáků při řešení problémových úloh,
- mezi všechny žáky skupiny musí být rozděleny úkoly,
- vzájemná pomoc v rámci skupiny,
- žáci mají odpovědnost za společný výsledek skupiny, vyměňují si názory a zkušenosti (Pecina & Zormanová, 2009, s. 87).

Kasíková (1997) vymezila pozitiva skupinové práce:

- Žáci se učí organizovat svou práci,
- do určité míry si sami žáci volí tempo práce,
- odpovědnost za učení přebírají na sebe žáci,
- do práce se zapojují i pomalejší žáci,
- odpovědnost za učení přebírají na sebe žáci,
- rozvíjejí se komutativní dovednosti, vyjadřování je přirozenější,
- aktivita žáků při učení je větší,
- učitel se může věnovat skupině, která má nějaký problém,
- je to zpestření výuky,
- nenásilnou formou se zvyšuje jejich sebevědomí (Kasíková, 1997, s. 19).

Obrázek 1: Umístění skupin do podkovy:

(Kasíková, 2010, s. 56)

Obrázek 1 znázorňuje možnosti uspořádání třídy při skupinové výuce. Často je omezeno prostorové rozložení vybaveností učeben, ale téměř v každé třídě je možnost alespoň částečně takovouto úpravu provést. Opět záleží na flexibilitě, kreativitě a ochotě vyučujícího.

Pro učitele zpracováno méně témat, na druhou stranu aktivní náročnost výběru a organizace skupin.

Rozvoj tvůrčího a kritického myšlení, samostatnost a tolerance, spolupráce a komunikace mezi žáky, větší aktivita žáků.

Autorka (Sitná, 2009, s. 71) řadí mezi ty jednodušší skupinové vyučovací metody a dobře použitelné, např. metodu „Sněhová koule.“

3.3 Sněhová koule

Od začátku nepracuje celá skupina, ale začíná se od jednotlivce. Vysvětlení názvu metody – tak, jak se nabaluje sněhová koule, tak se nabalují informace žáků. Původně stanovené téma i cíl zůstávají, zvětšují se jenom skupiny.

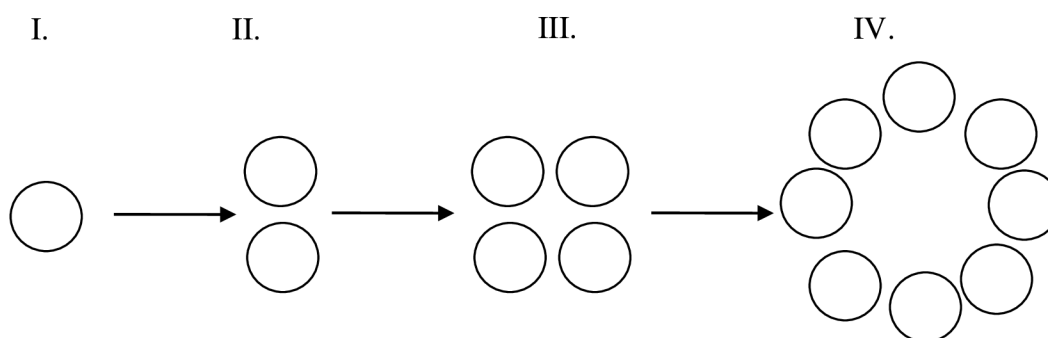
Metoda je přínosná hlavně ve fázi opakování a lze ji použít nejen v úvodu, ale i v průběhu hodiny.

Praktické provedení, postup při této metodě:

- Učitel určí téma, oznámí žákům cíl a způsob, jak cíle dosáhnout,
- vyučující po ústním sdělení udělá stručný zápis na tabuli,
- nutností je, aby žáci dostali pracovní materiál,
- vymezení času na práci, což určí vyučující,
- nejdříve v první fázi pracuje každý žák samostatně,
- v druhé fázi žáci utvoří dvojice a zpracovávají téma, které jim bylo určeno,
- opět po uplynutí stanoveného času žáci vytvoří skupinu s dvojnásobným počtem členů, spojí se dvě dvojice a vznikne čtyřčlenná skupina, tak to pokračuje, až vzniká osmičlenná skupina, dále se již skupiny nezvětšují,
- v takto velkých skupinách učitel rozdává žákům pracovní role, obvykle se jedná o pozorovatele, zapisovatele a mluvčího,
- žáci pracují na stanoveném úkolu, zdůvodňují svá rozhodnutí a vzájemně se doplňují a diskutují,
- po dokončení práce mluvčí z jednotlivých skupin prezentují výsledky, ke kterým se společně dopracovali,
- na závěr učitel posoudí jejich práci, doplní další informace, upozorní na nedostatky a pokračuje dál ve vyučování (Sitná, 2009, s. 73 – 75).

Obrázek 2: Technika sněhová koule (pyramida).

(Kasíková, 2010, s. 55)

3.4 Brainstorming

V českém překladu brainstorming znamená „bouři mozků“. Smyslem brainstormingu je vyprodukovat co nejvíce nápadů a potom posoudit jejich užitečnost (Maňák & Švec, 2003, s. 164). (Jankovcová, Průcha, & Koudelka, 1989) uvádějí, že „*brainstorming je způsob uvolnění, spontánní tvorby nápadů cílených k možným řešením vymezeného problému*“ (Jankovcová a & kol., 1989, s. 67).

Metoda brainstorming má motivační charakter a měla by uvést žáky do tématu a být východiskem pro další fáze a metody řešení problému. Předpokladem je pro použití této metody, aby žáci již disponovali určitým stupněm dovedností a znalostí k danému tématu. Výsledkem metody brainstorming je, že žáci přijímají návrhy svých spolužáků, a zároveň jsou schopni je tolerovat a podpořit nebo vyvracet a své rozhodnutí zdůvodnit. Žáci mají za úkol říci nebo napsat všechno, co je napadne k danému tématu ve vymezeném čase. Nápady se v žádném případě nekritizují a nic se nesmí vynechat. Zapisuje se úplně všechno a teprve po vyčerpání nápadů se vytřídí to, co se považuje za nevhodné

(Grecmanová a & kol., 2000, s. 79) brainstorming se dá uplatňovat na všech typech škol a tato metoda je nenáročná na přípravu a organizaci. Považuje se za jednoduchou skupinovou vyučovací metodu. Může se pracovat v různě velkých skupinách od malých skupin (např. čtveřice) až po celou třídu (Sitná, 2009, s. 67).

(Pecina & Zormanová, 2009) uvádí „*tato metoda je založena na produkci nápadů na určité téma a jejich posouzení, což vede k tvůrčímu myšlení.*“ (Pecina & Zormanová 2009, s. 78).

(Maňák & Švec, 2003) uvádějí pravidla brainstormingu:

- Každý návrh, nápad se musí zapsat,
- naprostá volnost v produkci nápadů,
- inspirovat se nápady již zapsanými,
- nepřipouští se kritika,
- pozornost na vyprodukování co nejvíce nápadů.

(Petty, 2002, s. 180) vymezuje základní pravidla brainstormingu:

- připouští se možnost kombinovat jednotlivé návrhy,
- návrhy se nekritizují,
- důležitá je kvantita,
- přijímají se všechny nápady a návrhy.

Postup při práci s metodou brainstorming:

1. Napsat téma na tabuli, aby ho viděli všichni žáci, a přesně zadat téma.
2. Žáci začínají a hlásí své nápady, všechny nápady zapisujeme na tabuli, každý žák je musí vidět.
3. Pokud žáci vyčerpají všechny možnosti a přestanou hlásit své návrhy, je tato fáze brainstormingu u konce.
4. Nastává okamžité hodnocení jednotlivých návrhů, sledují se případná stanovená kritéria a vybere se nejlepší.

Tato metoda se provádí většinou v kombinaci s dalšími výukovými metodami a v různých obměnách. Metodu používáme v odborné výuce a v praktickém vyučování, je to hlavně motivace pro spíše pasivnější žáky, uvolnění atmosféry a pro vtažení do problematiky.

Pozitiva pro tuto metodu:

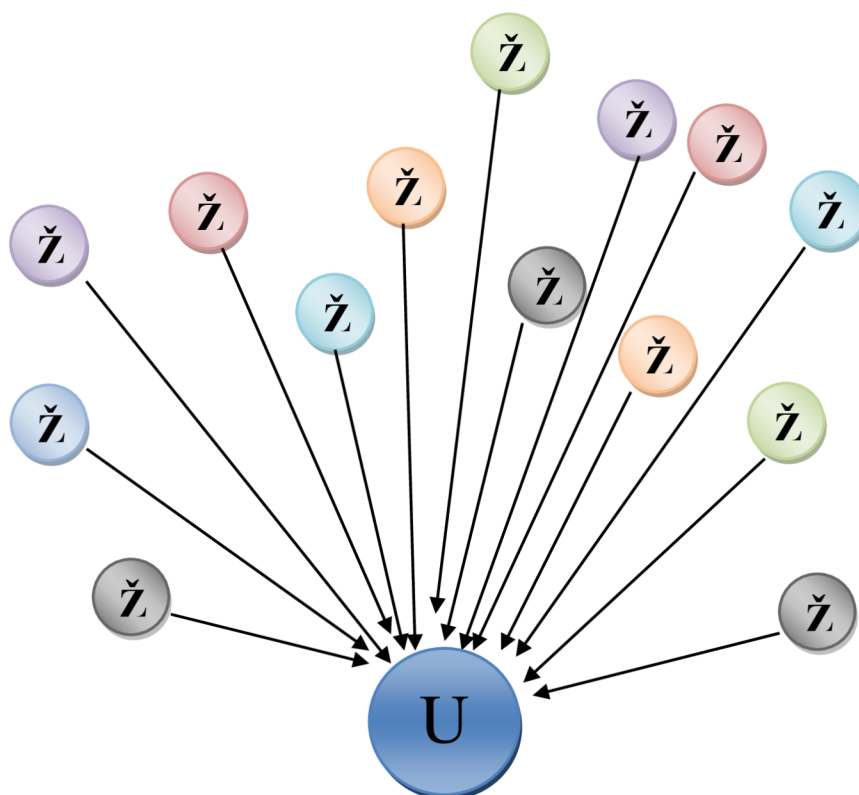
Odpadá téma, protože učitel je většinou zády, motivace k dalším úkolům, zjištění úrovně znalostí žáků, zapojení většiny žáků.

Negativa:

Vyšší hluk ve třídě, vyšší nároky na pohotovost pedagoga.

Obrázek 3: Brainstorming

(Petty, 2002, s. 181)

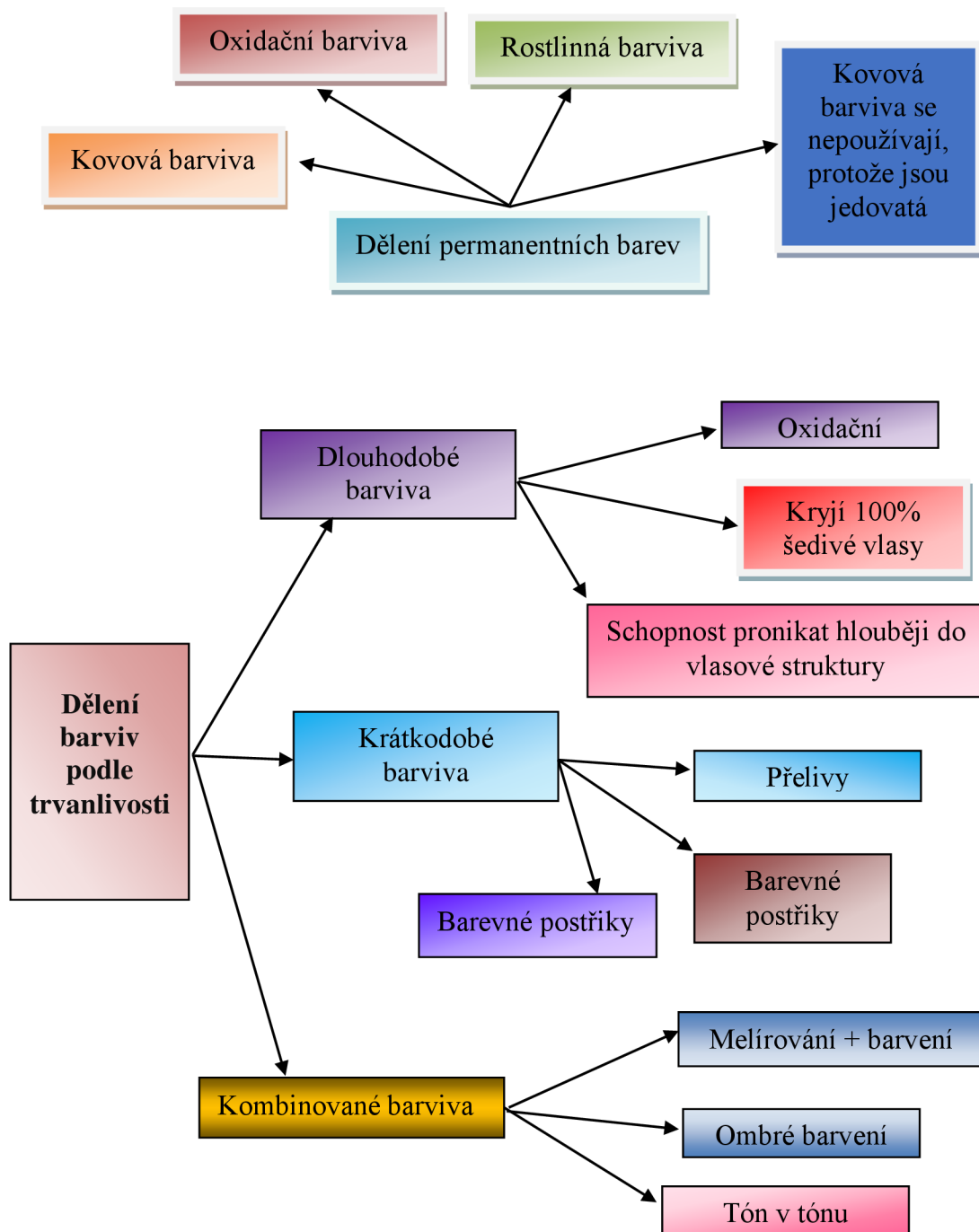
3.5 Myšlenková mapa

Jedná se o formu grafického záznamu. Výhodou je mentální mapování a napomáhá učitelé jako pomůcka při plánování výuky a žáků při jejich učení. Je to aktivizující metoda vhodná pro skupinovou kooperaci. Důležitý je pracovní postup při vytváření a doplňování vědomostní mapy.

3.5.1 Konkrétní námět pro aplikaci ve výuce odborných předmětů

Předmět: Technologie

Téma: Dělení barviv

(Zdroj: vlastní)

Tabulka č. 1: Rozdíly mezi skupinovou a frontální výukou

(Maňák & Švec, 2003, s. 138)

Dimenze	Skupinová výuka	Frontální výuka
Činnost učitele	Rozděluje žáky do skupin, zadává jim úlohy, popř. vyžaduje při formulaci úloh aktivitu žáků, podněcuje žáky ke spolupráci	Stanovuje učební úlohy a tempo výuky
Učební úlohy	Rozdílné svým obsahem a náročností, umožňují spolupráci žáků	Stejně pro celou třídu
Činnost žáků	Spolupracují při řešení úloh, vzájemně si pomáhají, diskutují, hodnotí svoji práci	Řeší úlohy podle instrukcí učitele, který hodnotí jejich práci
Způsob komunikace	Mnohostranná komunikace mezi žáky ve skupině, mezi skupinami a učitelem	Jednostranná: Učitel-žáci, žáci-učitel
Uspořádání třídy	Flexibilní, umožňující uspořádání pracovních míst žáků podle velikosti skupiny i charakteru úloh a skýtající prostor pro komunikaci s učitelem	Stálé

4. Aktivizující metody jako prostředek utváření klíčových kompetencí

Aktivizující metody ve výuce na středním odborném učilišti by měly žáka připravit pro řešení různých situací, ale také v budoucím povolání. Myslím si, že v současném světě uspěje člověk vynalézavý, tvořivý a zodpovědný. V současné moderní pedagogice úzce souvisejí klíčové kompetence s tímto fenoménem, které by v průběhu edukačního procesu měly být rozvíjeny, a proto se klíčovými kompetencím budu věnovat v této samostatné kapitole podrobněji.

4.1 Klíčové kompetence

Klíčové kompetence, jak uvádí Výzkumný ústav pedagogický v Praze (2014), klíčové kompetence ve vzdělávací politice v současné moderní pedagogice představují nový fenomén, který do jisté míry určuje podobu podstatných pedagogických dokumentů v celé Evropě. Je to soubor schopností, dovedností, vědomostí, postojů a hodnot důležitých pro jeho aktivní zapojení do společnosti a uplatnění v životě a osobní rozvoj jedince. Úmyslem vzdělávání je vybavit žáky souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná. Je to proces složitý a dlouhodobý, který má již v předškolním vzdělávání svůj počátek, postupně pokračuje základním a středním vzděláváním a dotváří se v průběhu života. Sdílené představy společnosti o tom, které klíčové kompetence každého jedince přispívají k našemu úspěšnému a uspokojenému životu obecně přijímaných z hodnot společnosti. (VÚP, 2014, s. 3).

Provedení v ŠVP by měla vycházet z promyšlené výchovné a vzdělávací strategie školy odpovídající činnostní a aktivizující pojetí výuky, charakteru oboru, osobnostním a učebním předpokladům žáků, požadavkům sociálních partnerů školy.

Postoj a výběr vychází z toho, které klíčové kompetence naše novodobá společnost pokládá za zásadní pro žáky, kteří mají v odborném vzdělání, získat výchozí nároky, jaké se na ně klade. V teoretickém i praktickém vyučování prostupují veškerým vzdělávacím procesem a rozvíjejí se prostřednictvím všeobecného i odborného vzdělávání, ale nesmíme opomenout také i prostřednictvím dalších aktivit doplňujících výuku, jichž se žáci sami aktivně účastní. Školní vzdělávací plán by se měl opírat o pečlivě promyšlené výchovné a vzdělávací strategie školy, musí odpovídat charakteru oboru, osobnostním a učebním předpokladům žáků, požadavkům sociálních partnerů školy o činnostní a aktivizující pojetí výuky.

4.2 Struktura klíčových kompetencí ve vzdělávání

Stále slyšíme ze všech stran diskusi o klíčových kompetencích. Víme, že to není nic nového. Již v sedmdesátých letech minulého století se o nich začalo hovořit na rozdílných úrovních. Poprvé charakterizoval prvotní klíčové kompetence podle (Belze, Siegries, & Mertens, 1974) ve spojitosti s trhem zaměstnatelností a práce.

O klíčových kompetencích se začíná mluvit v souvislosti se vzděláváním až na konci devadesátých let 20. století, ale rozdíly v dosažených výsledcích vzdělávání tak začaly být pochybnosti o jejich efektivitě. Na tom, že řádná příprava na příští osobní i profesní život je podmíněna připraveností lidí na celoživotní učení, se shodla většina zemí Evropské unie. Stále více kladou důraz evropská kurikula na zdárnou aplikaci dovedností a vědomostí než na jejich samé předávání k jejich lepšímu zařazení do společnosti, lepšímu profesnímu uplatnění absolventů.

Profesí je chápáno jako svět konání, v němž je primárně požadován člověk se svou kognitivitou, tzn. se svým nadáním myslet a řešit problémy. Kognice zde tedy vyznačuje schopnost nazvat jednotlivé fenomény a události, uspořádat je podle určitých hledisek, rozlišit jejich vzájemné souvislosti, vystihnout zákonitosti jejich výskytu, tzn. dělat prognózy, dávat pozor na chyby ve vlastním poznávacím procesu a dokázat je uplatněním reflexivního postoje uplatnit.

Hegel (2001) chápe teorii chování, která záleží právě na těchto kognitivně-teoretických podmínkách jednání.

Aby takto člověk mohl jednat, musí tedy:

- Pochopit souvislosti mezi odlišnými jevy, umět určit příčiny a následky,
- mít veškeré schopnosti a umět zařadit konkrétní okolnosti jednání,
- znát pojmy ke konkrétním případům, mít všeobecný přehled (Belz a & kol., 2001, s. 27-28).

4.3 Rozvoj klíčových kompetencí v středním odborném učilišti pomocí aktivizujících metod

Výzkumný ústav pedagogický v Praze (2014) uvádí, že klíčové kompetence neexistují izolovaně, ale navzájem se prolínají a doplňují. Proto k jejich utváření a rozvíjení musí směřovat celý vzdělávací proces. Mezi hlavní kompetence rozvíjející během vzdělávání v SOU patří:

- Kompetence k učení,
- kompetence k řešení problémů,
- kompetence sociální a personální,
- kompetence občanské a kulturní povědomí,
- kompetence komunikativní.

Jak už jsem se zmínila v předchozích kapitolách, byly metody výuky již charakterizovány podrobně, zabývala jsem se rozdělením jednotlivých metod aktivizujících a frontálních.

K rozvoji klíčových kompetencí směřují především aktivizující metody, i když nesmíme opomenout frontální metody, protože ty také mají své místo ve výuce. Ovšem na druhé straně by měly metody aktivizační pouze doplňovat.

V novodobé pedagogice a vzdělávací politice předvádí klíčové kompetence relativně současný fenomén, který do významné míry určuje podobu základních pedagogických dokumentů v celé Evropě. Do současných rámcových vzdělávacích programů vchází tento pojem jako nový prvek.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

5. Pedagogický výzkum výukových metod

5.1 Cíl pedagogického výzkumu

Hlavním cílem výzkumného šetření je porovnání metod frontálních a aktivizujících ve výuce odborných předmětů, pro oboru Kadeřník/ Kadeřnice, který pro mě je nejbližší. Prvotním cílem je dotazníkové šetření, jak hodnotí a vnímají použití frontálních a aktivizujících metod žáci a učitelé. Také se chci zaměřit na komunikaci a spolupráci mezi sebou a vlastní aktivitu či pasivitu žáků, zda raději upřednostňují vlastní aktivitu, nebo jejich pasivní přístup je dostačující. Druhotným cílem je zhodnotit, zda aktivizující metody pomáhají žákům si učivo lépe osvojit a zlepšují spolupráci mezi sebou, jaká je úroveň dosažených vědomostí a jak ovlivňují metody výuky a jejich aplikace v teoretické i praktické výuce. Dále bych chtěla prokázat, jaká je jejich motivace, aby pozitivně přispívali k rozvoji odborných kompetencí a také k rozvoji sociálních klíčových kompetencí.

Námětem dalšího šetření je popularita aktivizujících metod, jak mezi žáky tak i mezi učiteli. Zda se jeví pedagogům při použití aktivizujících metod výuka zajímavější a efektivnější. A také, zda jsou žáci aktivnější a projevují o výuku větší zájem. Také jsem chtěla prokázat, že aktivizující metody ve vyučovacím procesu připraví žáky pro budoucí profesi lépe než metody, při níž jsou žáci převážně pasivní.

Důležité a nutné pro naši profesi „kadeřník“ je komunikace se zákazníkem. Používáním aktivizujících metod se žáci učí správně vyjadřovat, jak verbálně tak i neverbálně, což je nutné pro každodenní styky se zákazníkem. Ve své praxi, zejména v odborných předmětech a v praktickém vyučování, které se vzájemně prolínají, se snažím zapojit celou skupinu žáků i jednotlivce ke spolupráci a vzájemné pomoci. Mou snahou v neposlední řadě se snažit vysvětlit i určitou míru tolerance k nedostatkům a jsem nápomocna při jejich odstranění, což z mých vlastních zkušeností znamená minimalizování nesprávného řešení zadaných úkolů.

5.2 Výzkumný problém a cíle výzkumu

Výzkumným problémem, který je v diplomové práci řešen, je možnost využití aktivizujících metod ve výuce odborných předmětů.

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit:

- Které vybrané výukové metody učitelé používají?
- Které aspekty aktivizujících metod dominují - pozitivní nebo stinné argumenty?
- Jaká je úroveň po odborné a didaktické připravenosti učitelů odborných škol využívat moderních aktivizujících metod ve výuce?
- Pomáhají žákům aktivizující metody snadnějšímu osvojování učiva?
- Jaké jsou důvody učitelů zařazovat aktivizující metody do své výuky?
- Jak žáci vnímají nové aspekty zařazování moderních aktivizujících metod ve výuce?
- Jaká je zpětná vazba při používání těchto moderních metod ze strany žáků?

Stanovila jsem tyto kvalifikované předpoklady na základě výzkumných otázek:

1. KP: Lze předpokládat, že pedagogové SOU s pedagogickou praxí kratší než 10 let používají více aktivizační metody než pedagogové s dlouholetou praxí.

Zdůvodnění:

Domnívám se, že v dnešním školství si někteří pedagogové s dlouholetou pedagogickou praxí myslí, že metoda frontální výuky, kterou dosud vyučovali a vyučují, je naprosto správná a ověřená právě jejich dlouholetou praxí, kterou přístup k výuce obhajují. Problém nastává v samotné osobní aktivitě či pasivitě takovýchto pedagogů, v odmítání nových postupů, což by znamenalo jejich osobní invenci, stručně řečeno – odmítají se učit.

Naopak pedagogové s kratší pedagogickou praxí si novým výukovým metodám vůbec nebrání, naopak jsou ochotni si nové metody prostudovat a i v praxi je používat.

2. KP: Předpokladem je, že při výuce za pomoci aktivizačních metod si žáci osvojí snáz a rychleji učivo než při výuce frontální

Zdůvodnění:

Pro svůj výzkum jsem vybrala třetí ročník SOU, kde jsem při jedné vyučovací hodině vyučovala aktivizační metodou. V jiné třídě jsem pak tu samou látku naopak vyučovala frontální metodou.

Jaká metoda výuky žákům vyhovuje a co nejkvalitněji a nejrychleji si osvojí učivo, bylo dalším šetřením. Obě tyto metody jsem poté prostřednictvím výkonového testu porovnála, a to jak z pohledu žáků, tak i z pohledu pedagogů.

3. KP: Předpokladem je, že výuka aktivizačními metodami je pro žáky zajímavější než frontální vyučování. Předpokládám, že více jak 70% žáků bude vnímat pozitivně zařazování aktivizačních metod do výuky.

Zdůvodnění:

Žáci ve spolupráci s ostatními se naučí při vzájemné závislosti řešit nejrůznější problémové úlohy. Myslím si, že tým dokáže vytvořit více zadávání úloh než jednotlivci.

Řešení úkolů v praxi se často řeší formou práce v projektových týmech, tým dokáže vytvořit více úloh než jednotlivci. Žák si nové poznatky a nové vědomosti naučí a osvojí lépe a rychleji (Kotrba & Lacina, 2011, s. 50-52).

5.2.1 Druhy výzkumu

Pro sběr dat jsem zvolila kvantitativní výzkum, techniku dotazníkového šetření a řízený rozhovor. Pomocí kvantitativního výzkumu lze získat poměrně velké množství informací od velkého počtu respondentů. Nevýhodou je, že chybí osobní kontakt s respondenty, na otázky budou odpovídat v tištěném formuláři.

5.3 Popis výzkumného vzorku

Soubor respondentů tvořilo celkem 110 žáků. Tento počet respondentů je možné považovat za dostačující pro výpovědní hodnotu získaných výsledků. Z SOU Pardubického kraje dotazník odevzdalo 52 respondentů (56,1 %), z obou SOU Královéhradeckého kraje 58 respondentů (43,9%). Všichni respondenti studují denní studium oboru Kadeřník/Kadeřnice. Z důvodu zachování anonymity nebyl požadován přesný údaj o věku a jména.

Druhou skupinou respondentů byli pedagogové ze třech středních odborných škol Pardubického a Královéhradeckého kraje. Celkem jsem oslovila 110 pedagogů vyučujících odborných předmětů kadeřnické technologie, vyučující materiálů a zdravotědy. Z důvodu zachování anonymity nebyl požadován přesný údaj o věku a jméně. Pouze byla zachycena délka praxe 0 - 10, 11 – 20, 21 a více let.

Všechny dotazníky, které jsem rozdala se vrátily a tím byla 100% návratnost pro výzkumné šetření.

5. 4 Popis pedagogického výzkumu

5.4.1 Metody pedagogického výzkumu

Prvotní cíl

Pro moje výzkumné šetření jsem zvolila formu dotazníkového šetření. Výzkum jsem uskutečnila na středních odborných učilištích v Pardubickém a Královéhradeckém kraji, zvolenou skupinu jsou žáci prvního a třetího ročníku z učebního oboru Kadeřník/Kadeřnice a pedagogové. Připravila jsem si pro výzkumné šetření 220 dotazníků. Z toho jsem oslovila 110 žáků a 110 pedagogů. Ke studii jsem vybrala odborné předměty - zdravotní výchovu, technologie a materiály, které se vyučují na všech zkoumaných školách jako hlavní odborné předměty. Zvolenou metodu experimentu jsem hodnotila pomocí již dotazníkového šetření pro žáky a pedagogy. Zjištěné informace jsem utřídila, kvantifikovala a zpracovala do grafů a tabulek četností. Vybraná data jsou znázorněna v přílohách.

5.4.2 Dotazník pro učitele středních odborných učilišť (A)

V této části mého výzkumného šetření použiji metodu dotazníků pro pedagogy středních odborných učilišť. Největší výhodou této metody je rychlé získání potřebných informací a je to pochopitelně anonymní formou. Dotazník obsahuje otázky otevřené, škálové, a uzavřené.

Při získávání informací touto formou dotazníku je nutné dodržovat etické aspekty a zachovávat ohleduplnost, aby dotazovaný chápal hodnotu výzkumu a společenský význam.

Vypracovala jsem průvodní list a v něm jsem stručně vysvětlila o cíli a úkolech výzkumného šetření. U některých pedagogů je právě důležitý průvodní list, kterému respondenti věnují zvláštní pozornost ihned po otevření obálky. Velmi důležité je také délka dotazníku. Návratnost dotazníků je 100%.

- Dotazník se skládá z otázek č. 1 – 21,
- otázky jsou otevřené, škálové a uzavřené,
- uspořádání dat, sestavení tabulek a grafů.

5.4.3 Dotazník pro žáky středních odborných učilišť (B)

Na základě získaných poznatků je hlavním cílem posoudit, zda formy a metody ve vzdělávacím procesu v teoretickém vyučování odpovídají zkušenostem jednotlivých pedagogů v souladu s potřebami žáků. Zdali je výuka zaměřena na rozvoj profesních dovedností žáků, jejich schopnosti pracovat ve skupině a zda funguje mezipředmětové propojení témat a jsou rozvíjeny schopnosti prezentačních dovedností. Dalším cílem je využití propojení znalostí žáků s ostatními obory a posouzení spolupráce žáků mezi sebou ve třídách. Dále jsem vycházela z jednotlivých cílů průzkumu frontálních a aktivizujících metod.

Nejdříve byli respondenti poučeni o způsobu práce s dotazníky a o účelu, k jakému budou použity a vysvětlení, co jsou aktivizující metody a pak jsem rozdala anonymně dotazníky. V dotazníku byly použity otevřené, škálové a otázky uzavřené, na které měli respondenti pravdivě odpovědět. Dotazník je nejpoužívanější prostředek ke sběru informací. Jde v podstatě o soubor otázek, jež jsou předem připraveny na určitém formuláři. Výhodou dotazníků je, že během krátké doby jsme schopni získat velké množství informací.

Dotazník se skládá z otázek č. 1 – 12, otázky jsou uzavřené, škálové a otevřené uspořádání dat a sestavení tabulek a grafů.

Druhotný cíl

Analyzovala jsem úroveň dosažených vědomostí z vyučovací hodiny za pomoci znalostního testu s porovnáním frontální výukové hodiny, která probíhala za aktivizace žáků.

- Testování výkonnostní

Další cíl

Pozorování průběhu hodin a kooperace žáků při aktivizujících metodách výuky. Zjišťování úrovně získávání odborných kompetencí a sociálních.

- Forma pozorování.

5.4.4 Metody sběru dat

V měsíci červnu – září 2016 se uskutečnila metody sběru dat na středních odborných učilištích Pardubického a Královéhradeckého kraje.

5.5 Vyhodnocení dotazníku a interpretace výsledků šetření

5.5.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření A

Otázka č. 1

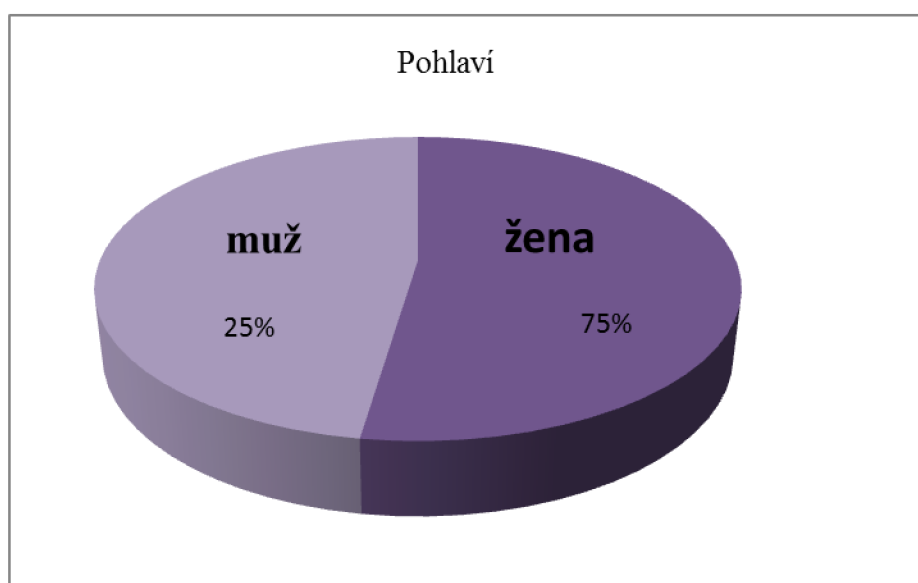
Pohlaví:

- a) muž
- b) žena

Tabulka č. 1 : Pohlaví respondentů

pohlaví	absolutní četnost	relativní četnost%
žena	82	74,55
muž	28	25,45
celkem	110	100%

V této otázce se stoprocentně potvrdilo, že většina učitelů v oboru „Kadeřník“ jsou pouze ženy.

Graf č. 1:

Otázka č. 2

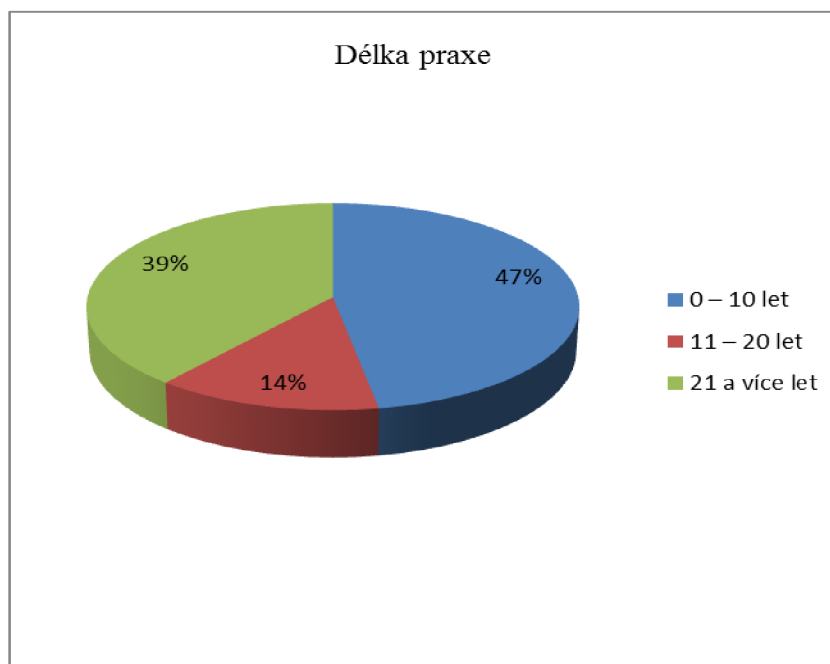
Vaše dosavadní pedagogická praxe: (zakroužkujte správnou variantu)

- a) 21 a více let
- b) 11 – 20 let
- c) 0 – 10 let

Tabulka č. 2: Délka pedagogické praxe

Praxe	absolutní četnost	relativní četnost%
0 – 10 let	52	47,27
11 – 20 let	15	13,64
21 a více let	43	39,09
Celkem	110	100%

Pedagogů s praxí do 10 let - 52 respondentů a s praxí 21 a více let bylo 43 respondentů. Z tabulky je zřejmé, že na učilištích vyučují učitelé odborných předmětů v oboru Kadeřník s malou praxí nebo naopak s letitou praxí. S dobou praxe v rozmezí 11-20 let vyučuje pouze 15 respondentů.

Graf č. 2:

Otázka č. 3

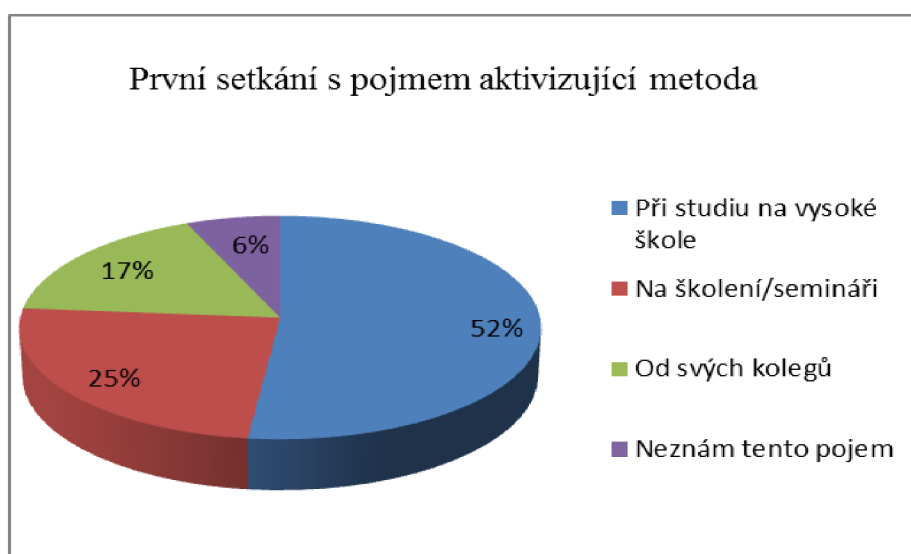
Kde jste se poprvé setkal/a s pojmem aktivizující metody?

- a) Od svých kolegů
- b) Při studiu na vysoké škole
- c) Na školení/semináři
- d) Neznám tento pojem

Tabulka č. 3: První setkání s pojmem aktivizující metoda

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Při studiu na vysoké škole	57	51,82
Na školení/semináři	27	24,55
Od svých kolegů	19	17,27
Neznám tento pojem	7	6,36
Celkem	110	100%

Na otázku, kde se setkali prvně s pojmem aktivizující metoda, odpovědělo 57 respondentů, když studovali na vysoké škole. 27 respondentů odpovědělo na školeních a seminářích. 19 dotazovaných se dovědělo od svých kolegů. Překvapivě 7 respondentů vůbec tento pojem neznalo.

Graf č. 3:

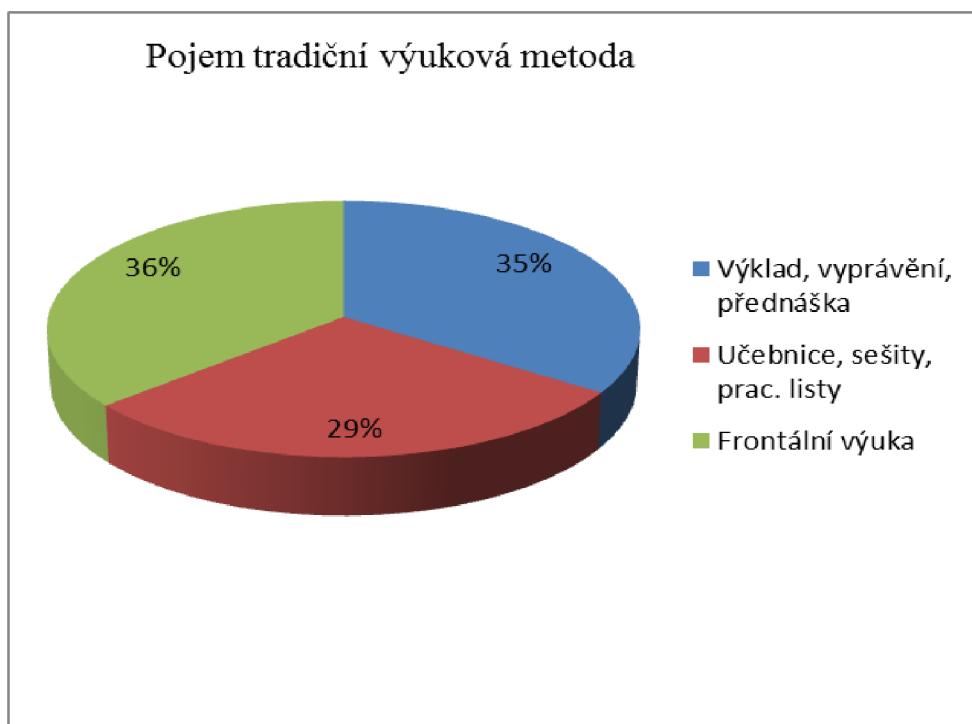
Otázka č. 4

Co si představíte pod pojmem tradiční výuková metoda? (prosím o stručný popis)

Tabulka č. 4: Pojem tradiční výuková metoda

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Výklad, vyprávění, přednáška	38	34,55
Učebnice, sešity, pracovní listy	32	29,09
Frontální výuka	40	36,36
Celkem	110	100%

Na otázku, co si představují pod pojmem tradiční výuková metoda, nejvíce respondentů odpověděla frontální výuka 40 učitelů (36%), jako druhá nejčastější odpověď od 38 respondentů (35%) byly výklad, vyprávění, přednáška. Jako poslední 32 respondentů (29%) odpovědělo, že si představují pod tradiční výukovou metodou učebnice, sešity, pracovní listy.

Graf č. 4:

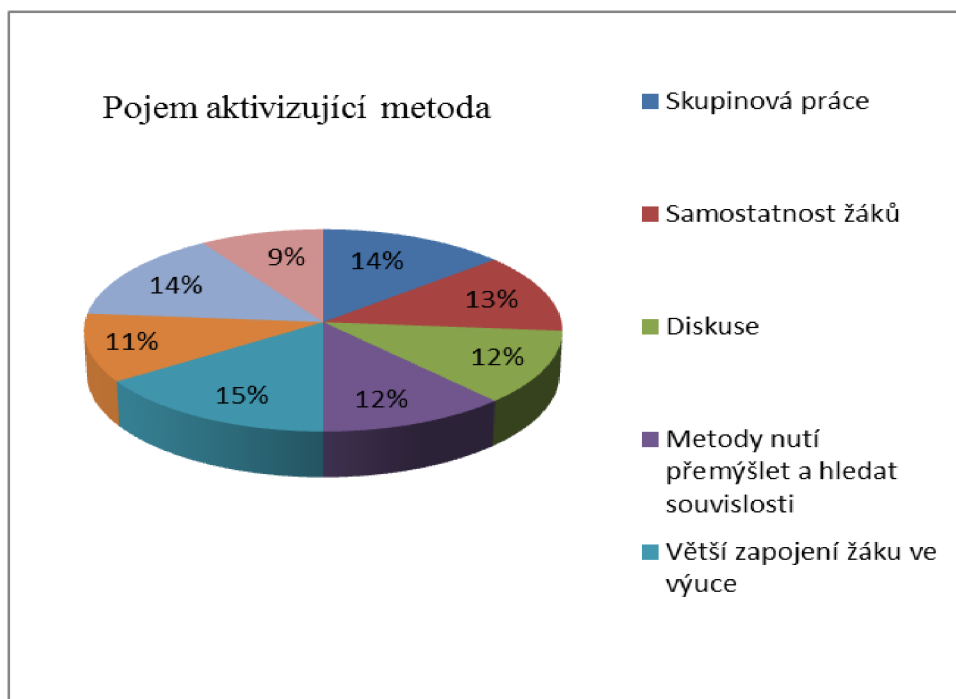
Otázka č. 5

Co si představíte pod pojmem aktivizující metoda? (prosím o stručný popis)

Tabulka č. 5: Pojem aktivizující metoda

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost %
Skupinová práce	15	13,64
Samostatnost žáků	14	12,73
Diskuse	13	11,82
Metody nutí přemýšlet a hledat souvislosti	13	11,82
Větší zapojení žáku ve výuce	17	15,45
Didaktické hry	12	10,91
Prostor pro jejich názory	16	14,54
Podněcování k činnosti	10	9,09
Celkem	110	100%

Nejčastější odpovědi na otázku, co si představujete pod pojmem aktivizující metody – větší zapojení žáků ve výuce odpovědělo 17 respondentů (15%), prostor pro jejich názory odpovědělo 16 respondentů (15%). 15 respondentů (14%) si představují skupinovou práci, 14 vyučujících (13%) považují samostatnost žáků, 13 respondentů (12%) se shodují, jak s diskusí, tak že i aktivizující metody nutí žáky přemýšlet a hledat souvislosti. 12 respondentů (11%) si představují didaktické hry a v neposlední řadě -10 vyučujících (9%) si myslí, že aktivizující metoda je podněcování k činnosti.

Graf č. 5:

Otázka č. 6

Při výuce svého odborného předmětu preferujete

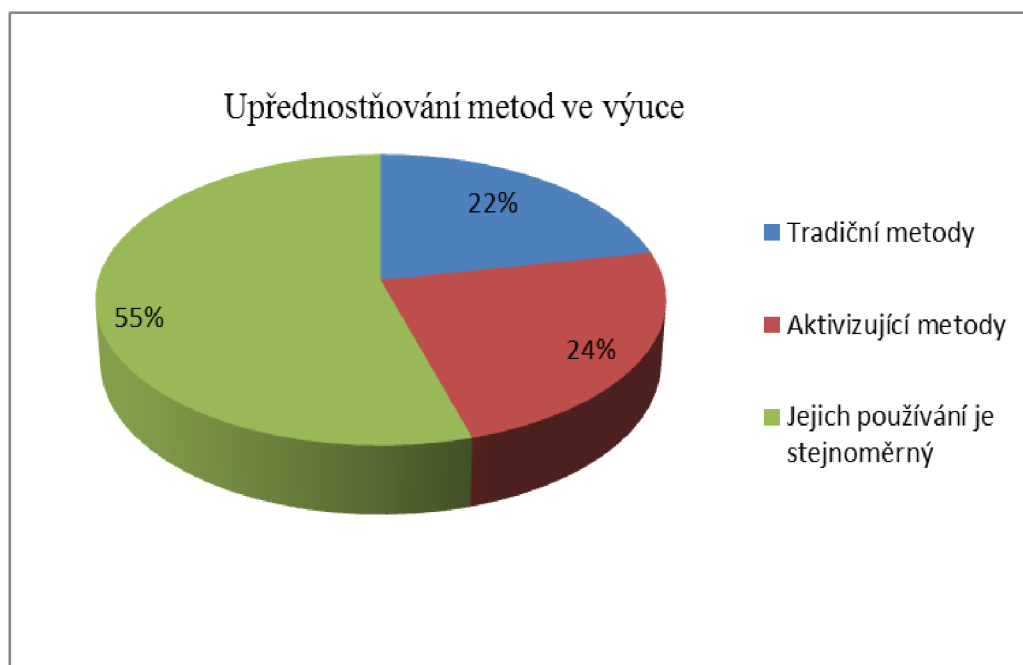
- Jejich používání je stejnoměrný
- Tradiční metody
- Aktivizující metody

Tabulka č. 6: Upřednostňování metod ve výuce

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Tradiční metody	24	21,82
Aktivizující metody	26	23,64
Jejich používání je stejnoměrný	60	54,54
Celkem	110	100%

Zjišťováním, které výukové metody respondenti ve výchovně vzdělávacím procesu upřednostňují. Označilo 24 tázaných (22%) tradiční metody, aktivizující metody označilo 26 tázaných (24%). Nejvíce respondentů označilo, že jejich používání je stejnoměrné 60 tázaných (55%). Tímto dotazováním kladli důraz na moderní aktivizující

metody, které rozvíjejí myšlení a tvořivost žáků. Vyhodnocením této otázky je jasné, že pedagogové využívají tradiční i aktivizující metody a do vyučovacího procesu je zařazují stejně.

Graf č. 6:

Otázka č. 7

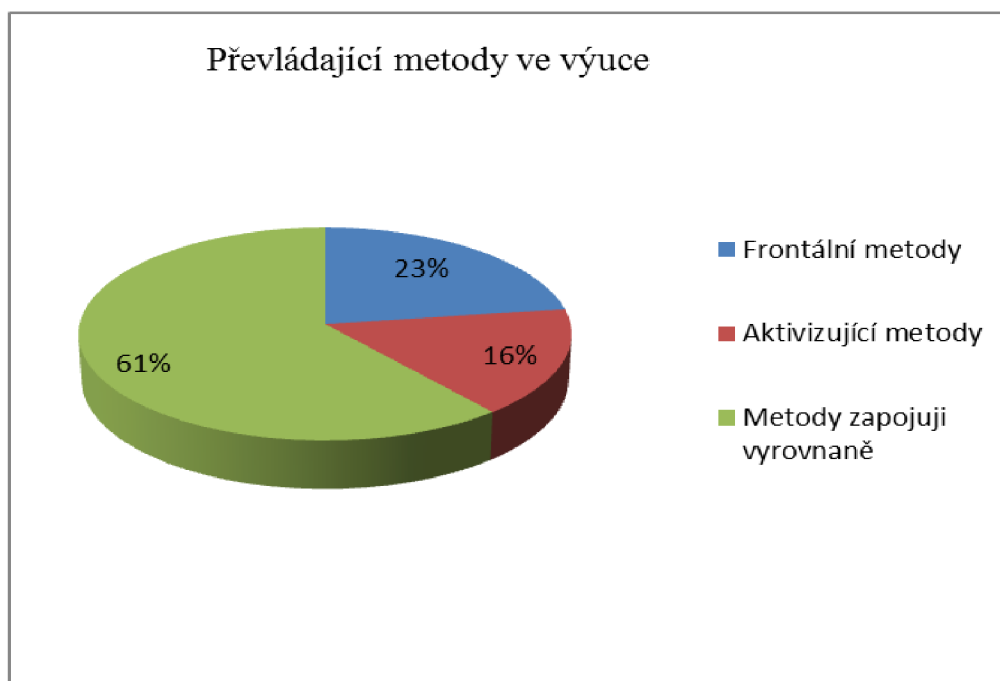
Které metody výuky převládají ve vaší výuce?

- a) Frontální metody
- b) Aktivizující metody
- c) Metody zapojují vyrovnaně

Tabulka č. 7: Převládající metody ve výuce

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Frontální metody	25	22,73
Aktivizující metody	18	16,36
Metody zapojují vyrovnaně	67	60,91
Celkem	110	100%

V této otázce bylo za úkol zjistit, které výukové metody převládají v jejich výchovně vzdělávacím procesu. Nejvíce respondentů 67 (61%) označilo, že metody zapojují vyrovnaně. U 25 vyučujících (23%) převládají frontální metody a u 18 dotazovaných (16%) převládají aktivizující metody. Po vyhodnocení je zřejmé, že učitelé metody zapojují vyrovnaně a tím podporují aktivitu žáků.

Graf č. 7:

Otázka č. 8

Které aktivizační metody používáte? Křížkem označte metody, které využíváte často/x/, pomlčkou označte metody, které využíváte zřídka, či jste je použili pouze jednou /-/, bez označení ponechte metody, které jste nikdy nepoužili.

Tabulka č. 8: Používání aktivizujících metod

Možnosti	Často	Zřídka	Pouze jednou	Nikdy nepoužili
Skupinová práce	49	28	0	16
Párové vyučování	24	34	0	37
Projektová výuka	16	31	0	54
Problémová výuka	18	10	0	70
Brainstorming	29	27	0	39
Diskuse	36	27	0	28
Myšlenkové mapy	19	30	0	43
Křížovky	10	16	0	19
Křížovky naruby	0	26	0	83
Výukové pexeso	15	16	0	59
Doplňovačky	16	18	0	55
Nedokončené věty	17	24	0	58
Skládačky, přiřazovací karty	15	27	0	59
Puzzle	5	13	0	88
Vyhledávání v odborných zdrojích	29	46	0	28
Soutěž	25	24	0	48
Logické hry	8	24	0	69
Pokusy	5	12	0	87
Práce s počítačem	42	26	0	21
Práce s interaktivní tabulí	19	29	0	47
Manipulace s pomůckami	31	22	0	43
Dramatizace	10	16	0	73
Kreslení malování	16	27	0	59
Celkem	444	553	0	1,183

Jiné možnosti	Počet responde ntů			
Kvízy	5			
Práce s chybou	18			

Podle výsledků je zřejmé, že vyučující čím dál více zařazují aktivizující metody práce. Nejvíce zařazují skupinovou práci, práci s počítačem, diskusi, brainstorming, vyhledávání v odborných zdrojích, manipulace s pomůckami, soutěže a párové vyučování. Ovšem stále pedagogů ještě dává přednost frontálnímu vyučování, je to vidět na konečném počtu respondentů, kteří například některé aktivizující metody ještě nikdy nepoužili. Co vede vyučující k tomu, že nevyužívají například křížovky naruby? Je to velká škoda, protože tato metoda pobízí žáky ke komunikaci, přemýšlení.

Otázka č. 9

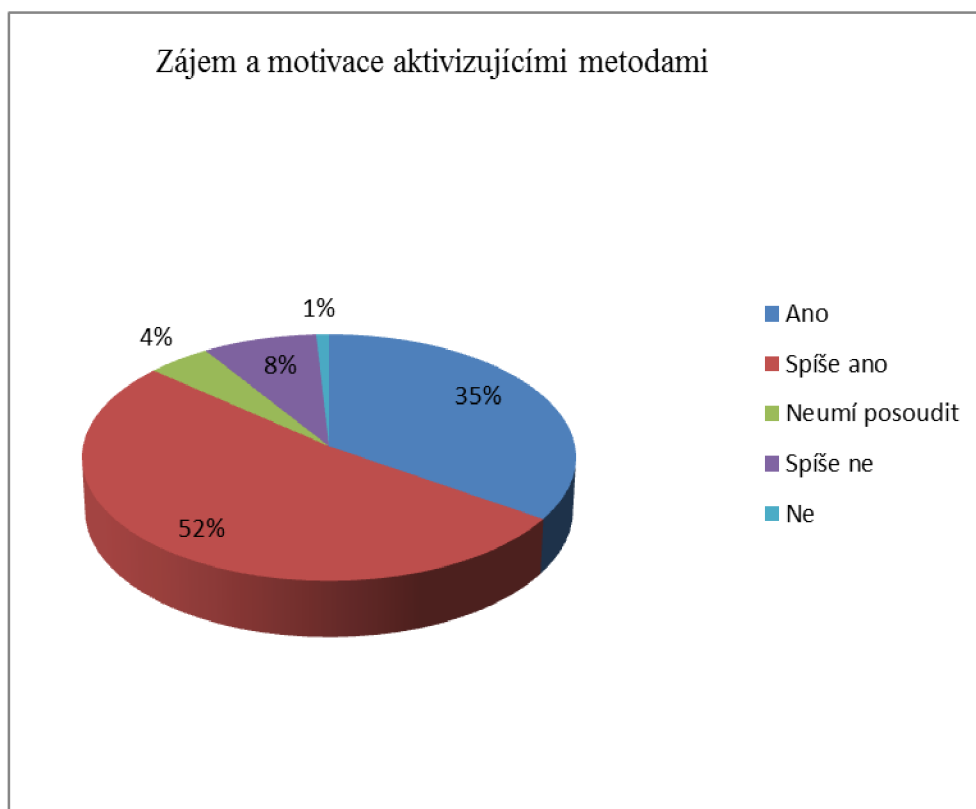
Domníváte se, že žáky více zaujme a motivuje výuka s aktivizujícími metodami?
(zakroužkujte správnou variantu)

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumí posoudit
- d) Spíše ne
- e) Ne

Tabulka č. 9: Zájem a motivace aktivizujícími metodami

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Ano	38	34,55
Spíše ano	57	51,82
Neumí posoudit	5	4,54
Spíše ne	9	8,18
Ne	1	0,91
Celkem	110	100%

Předmětem šetření bylo, že výuka aktivizačními metodami je zajímavější pro žáky než frontální vyučování, výzkumné šetření se potvrdilo. 38 respondentů odpovědělo kladně na stanovenou otázku a 57 respondentů se vyjádřilo pro odpověď spíše ano. Odpověď spíše ne zaškrtnulo 9 respondentů a jednoznačné NE zaškrtnul 1 respondent. 5 respondentů neumělo posoudit tuto otázku. Z dotazníkové otázky č. 9 je jasné, že vyučující rádi radí do výuky aktivizující metody převážně z důvodů, že je vyučovací hodina pro žáky zábavnější a samotní žáci jsou více aktivnější. Tyto metody nejenom otevírají komunikaci mezi žákem učitelem, ale také oživují učivo a napomáhají k odstraňování stereotypu zaběhnutých metod a forem v práci vyučujících. Bohužel se ještě stává, že učitel si osvojí jednu nebo dvě metody ověřené a stále je používá ve výuce. V dnešní moderní době je mnoho různých forem a metod práce. Umožňují pružně reagovat na řadu náročných problémů, které se při výuce mohou vyskytnout a zároveň zvyšují pozornost a zájem žáků.

Graf č. 9:

Otázka č. 10

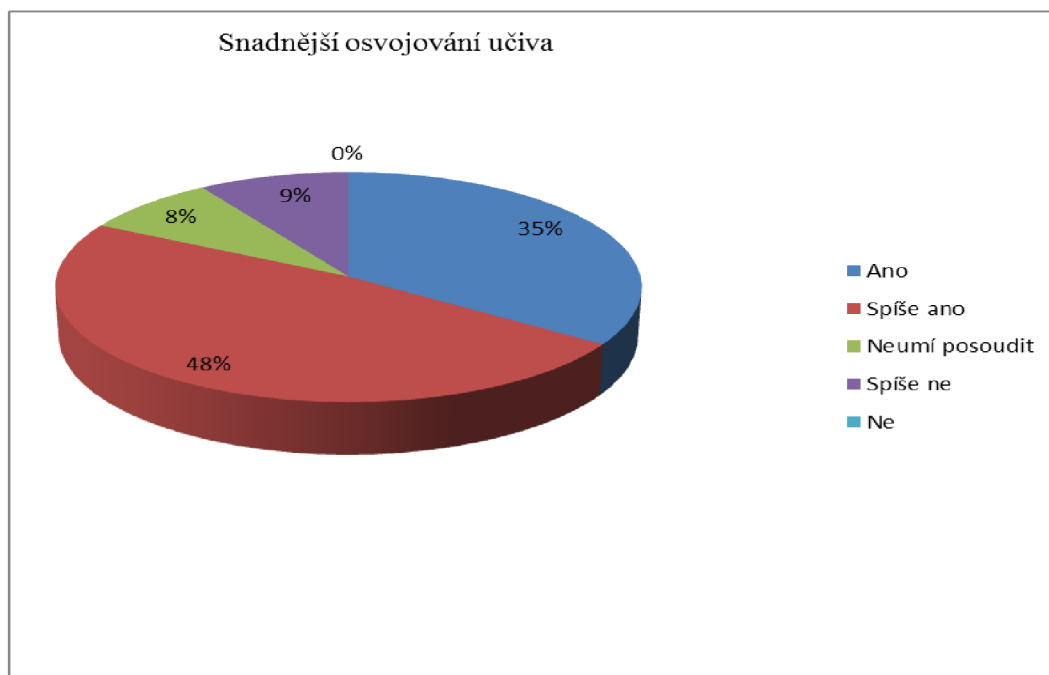
Domníváte se, že aktivizační metody pomáhají snadnějšímu osvojení učiva?
(zakroužkujte správnou variantu)

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumí posoudit
- d) Spíše ne
- e) Ne

Tabulka č. 10: Snadnější osvojování učiva

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Ano	38	34,55
Spíše ano	53	48,18
Neumí posoudit	9	8,18
Spíše ne	10	9,09
Ne	0	0
Celkem	110	100%

Pedagogové jsou zde přesvědčené, že tyto metody pomáhají snadnějšímu osvojení učiva, většina kladně odpověděla na dotazovanou otázku. Ano odpovědělo 38 (35%) dotazovaných a spíše ano odpovědělo 53 (48%) dotazovaných. Spíše ne odpovědělo 10 (9%) respondentů a 9 (8%) tázaných neumělo posoudit, zda aktivizující metody pomáhají snadnějšímu osvojení učiva. Jednoznačně ne neodpověděl žádný z dotázaných.

Graf č. 10:

Otázka č. 11

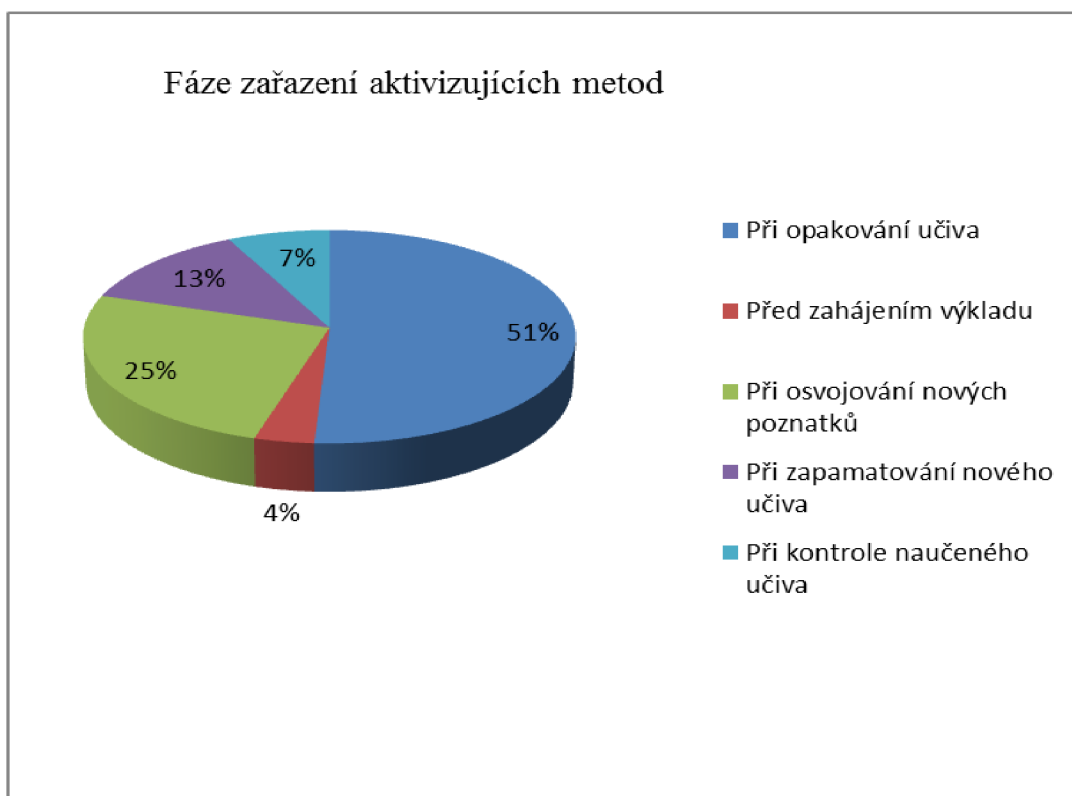
Kdy, v jaké fázi výuky aktivizující výukové metody zařazujete?

- a) Při opakování učiva
- b) Před zahájením výkladu
- c) Při osvojování nových poznatků
- d) Při zapamatování nového učiva
- e) Při kontrole naučeného učiva

Tabulka č. 11: Fáze zařazení aktivizujících metod

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Při opakování učiva	56	50,91
Před zahájením výkladu	4	3,64
Při osvojování nových poznatků	28	25,45
Při zapamatování nového učiva	14	12,73
Při kontrole naučeného učiva	8	7,27
Celkem	110	100%

Nejvíce odpovědí při otázce, v jaké fázi výuky aktivizující výukové metody zařazujete, odpovědělo 56 respondentů (51%) při opakování učiva, 28 respondentů (25%) zařazují aktivizující metody při osvojování nových poznatků, 14 respondentů (13%) zařazují při zapamatování nového učiva, při kontrole naučeného učiva uvedlo 8 učitelů (7%) a nakonec jen 4 respondenti uvedli, že je zařazují před zahájením výkladu.

Graf č. 11:

Otázka č. 12

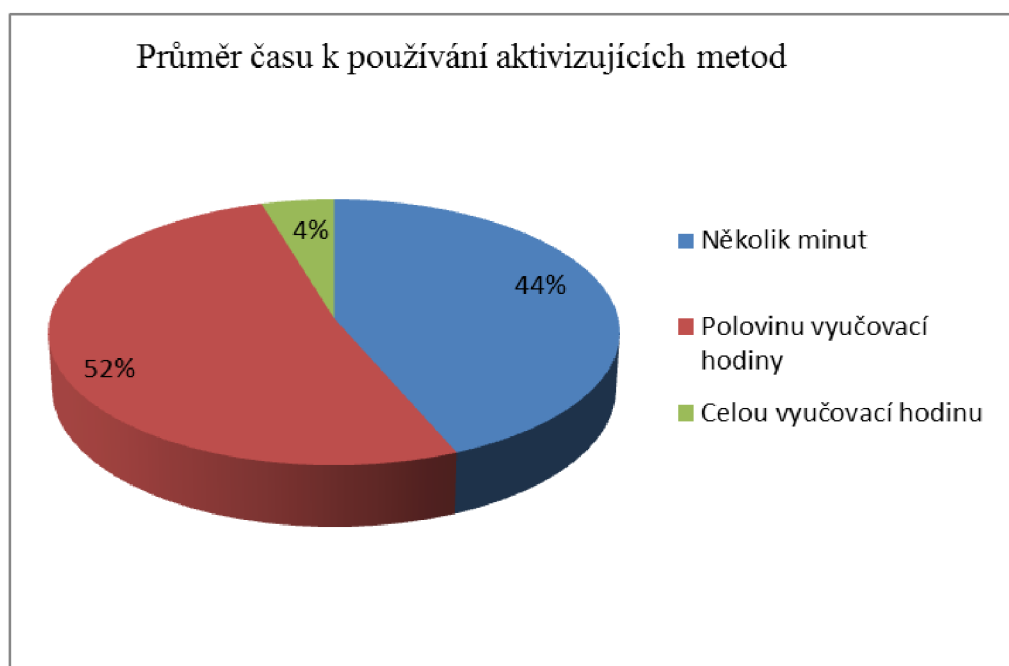
Pokud aktivizující metody do výuky uvedete, kolik času ve výuce odborného předmětu v průměru vyplní?

- a) Několik minut
- b) Polovinu vyučovací hodiny
- c) Celou vyučovací hodinu

Tabulka č. 12: Průměr času k používání aktivizujících metod

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Několik minut	48	43,64
Polovinu vyučovací hodiny	57	51,82
Celou vyučovací hodinu	5	4,54
Celkem	110	100%

Nejvíce respondentů 57 (52%) odpovědělo, že aktivizující metody ve výuce odborných předmětů vyplní polovinu vyučovací hodiny. Další z dotazovaných 48 (44%) zařazují jen několik minut aktivizující metody. Jenom 5 respondentů odpovědělo, že aktivizující metody používají celou vyučovací hodinu.

Graf č. 12:

Otázka č. 13

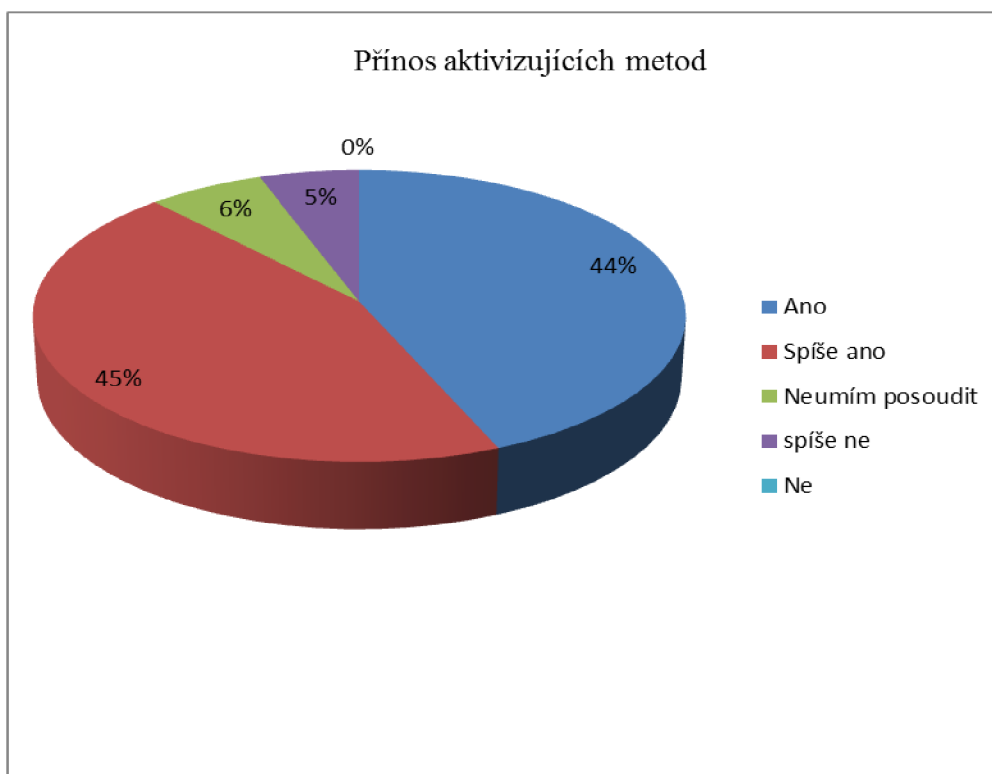
Jsou aktivizující metody přínosné pro vaši výuku?

- Ano
- Spíše ano
- Neumím posoudit
- Spíše ne
- Ne

Tabulka č. 13: Přínos aktivizujících metod

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Ano	48	43,64
Spíše ano	49	44,55
Neumím posoudit	7	6,36
spíše ne	6	5,45
Ne	0	0
Celkem	110	100%

Z celkového počtu 110 respondentů vplynulo, že 97 dotázaných vyučujících se přiklání k názoru, že aktivizující metody jsou pro žáky velice přínosné. 48 z nich (44%) vyjádřilo své jednoznačné ano, 49 dotazovaných (45%) si myslí, že spíše ano. Pouze 6 respondentů (5%) zvolilo možnost spíše ne a 7 dotazovaných (6%) nedokáže na tuto otázku odpovědět.

Graf č. 13:

Otázka č. 14

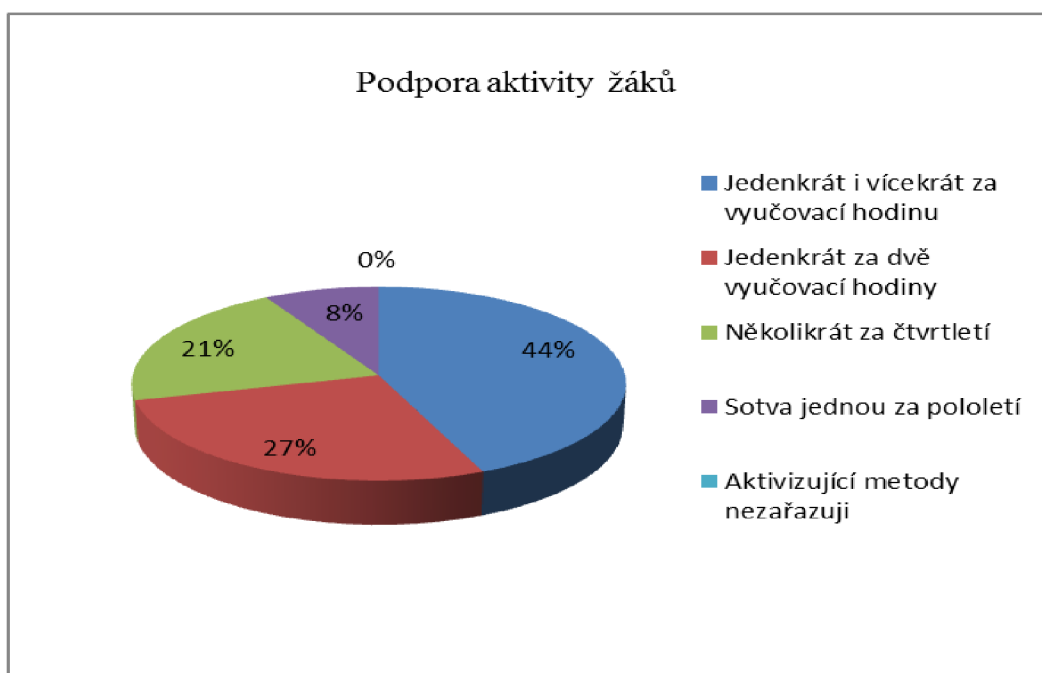
Jak často zařazujete do výuky podporující aktivitu žáků?

- a) Jedenkrát i vícekrát za vyučovací hodinu
- b) Jedenkrát za dvě vyučovací hodiny
- c) Několikrát za čtvrtletí
- d) Sotva jednou za pololetí
- e) Aktivizující metody nezařazují

Tabulka č. 14: Podpora aktivity žáků

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Jedenkrát i vícekrát za vyučovací hodinu	48	43,64
Jedenkrát za dvě vyučovací hodiny	30	27,27
Několikrát za čtvrtletí	23	20,91
Sotva jednou za pololetí	9	8,18
Aktivizující metody nezařazují	0	0
Celkem	110	100%

Zařazování do výuky podporující aktivitu žáků odpovědělo 48 respondentů (44%), kteří zařazují aktivity žáků jedenkrát i vícekrát za vyučovací hodinu. 30 respondentů (27%) zařazují jedenkrát za dvě vyučovací hodiny, 23 respondentů (21%) několikrát za čtvrtletí a 9 respondentů (8%) sotva jednou za pololetí. Pozitivním výsledkem je, že není žádný učitel, který by aktivizující metody nezařazoval ve své výuce vůbec.

Graf č. 14:

Otázka č. 15

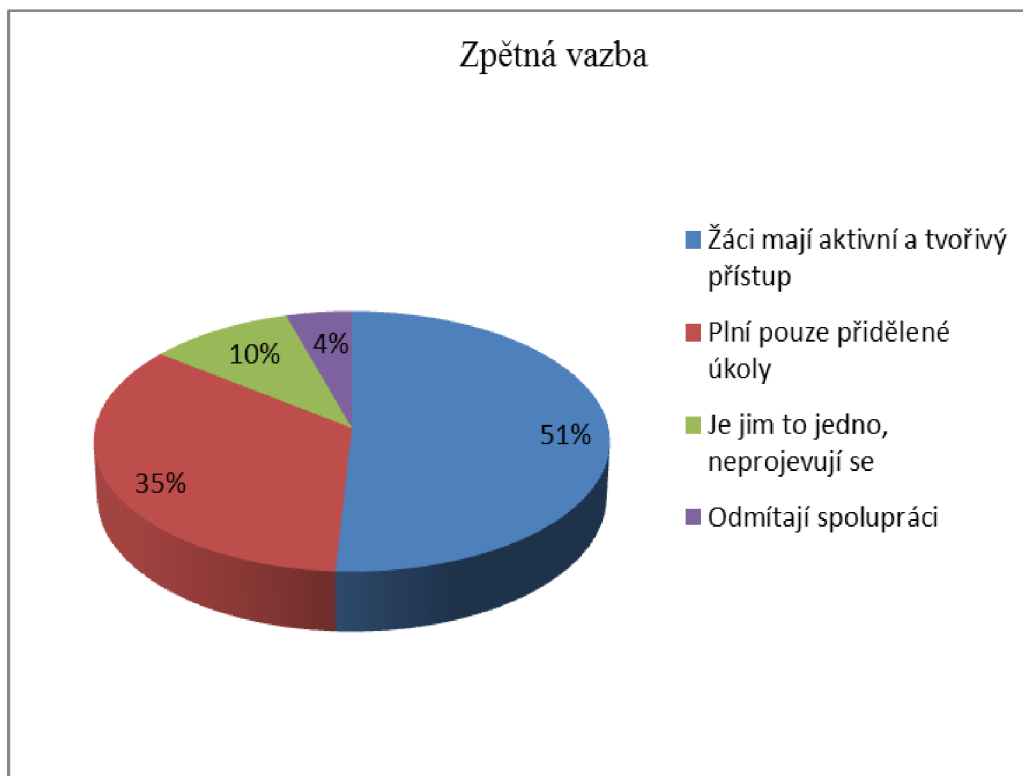
Jaká je zpětná vazba ze strany žáků při používání aktivizujících výukových metod?

Tabulka č. 15: Zpětná vazba

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Žáci mají aktivní a tvořivý přístup	56	50,91
Plní pouze přidělené úkoly	38	34,55
Je jim to jedno, neprojevují se	11	9,99
Odmítají spolupráci	5	4,55
Celkem	110	100%

Úkolem této otázky bylo zjistit, jaká je podle učitelů odezva z řad žáků při využívání moderních aktivizujících metod. Byla jsem přesvědčena, že se žáci budou aktivně zapojovat a uvítají tento způsob výuky. Podle výsledků dotazníkového šetření se moje předpoklady vyplnily asi na 50%. 56 respondentů (51%) uvedlo, že žáci mají aktivní a tvořivý přístup. 38 tázaných (35%) označilo možnost, že žáci pouze plní učitelem přidělené úkoly, z toho plyne, že v podstatě neudělají nic navíc, jenom to, co je bezpodmínečně nutné. 11 učitelů (10%) si myslí, že žákům je jedno, co se ve třídě ve vyučovací hodině děje, nijak se neprojevují. A jenom 5 tázaných pedagogů (4%)

uvedlo, že žáci odmítají spolupráci. Podle mínění učitelů z daného rozboru lze usoudit, že převážná část žáků preferuje aktivitu ve vyučování. Na druhou stranu však část žáků plní pouze přidělené úkoly.

Graf č. 15:

Otázka č. 16

Používání aktivizujících metod ve výuce vašeho odborného předmětu (vyberte alternativu, se kterou se nejvíce ztotožňujete)

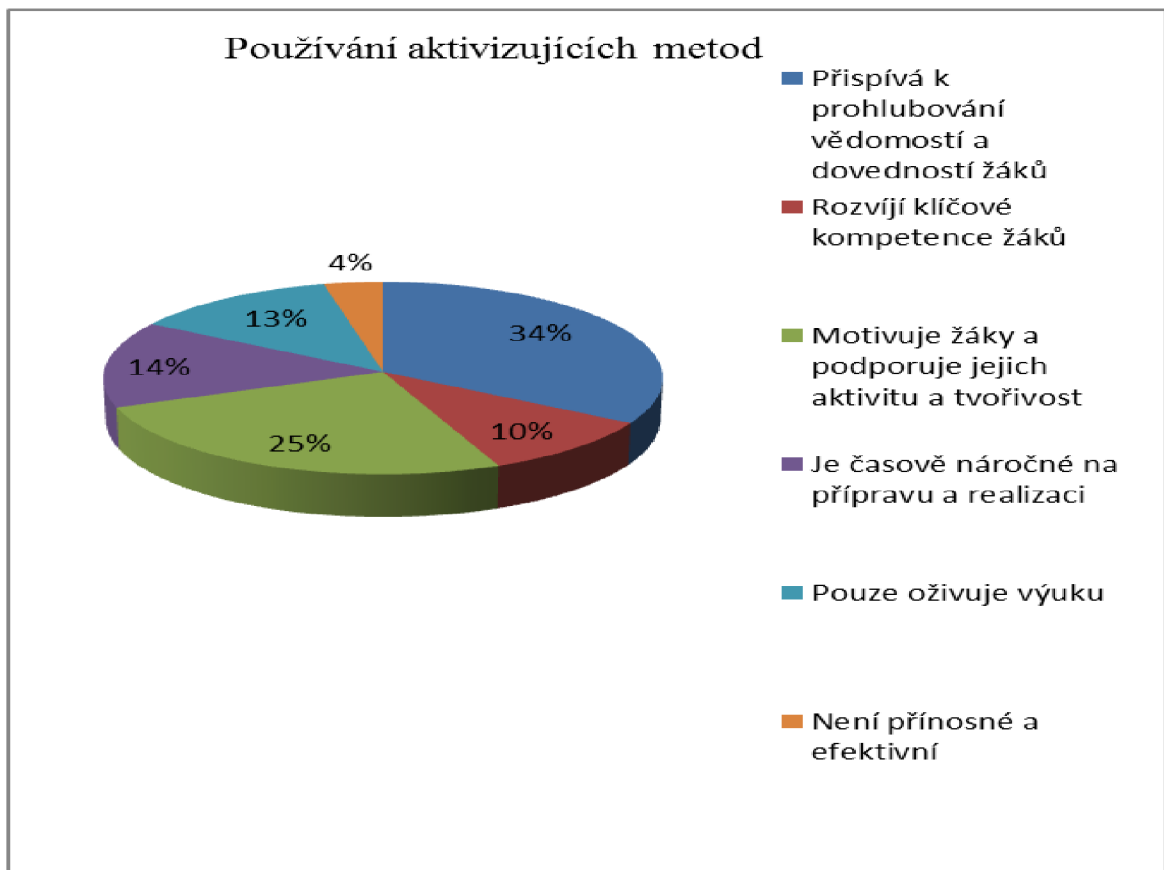
- a) je časově náročné na přípravu i realizaci
- b) pouze oživuje výuku
- c) motivuje žáky a podporuje jejich aktivitu a tvořivost
- d) není přínosné a efektivní
- e) přispívá k prohloubení vědomostí a dovedností žáků
- f) rozvíjí klíčové kompetence žáků

Tabulka č. 16: Používání aktivizujících metod

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost %
Přispívá k prohlubování vědomostí a dovedností žáků	37	33,64
Rozvíjí klíčové kompetence žáků	11	9,99
Motivuje žáky a podporuje jejich aktivitu a tvořivost	28	25,45
Je časově náročné na přípravu a realizaci	16	14,55
Pouze oživuje výuku	14	12,73
Není přínosné a efektivní	4	3,64
Celkem	110	100%

Otázka nabízela šest možností odpovědí. Alternativy a, b, c vyjadřovaly přínos aktivizujících metod. Potěšující je zjištění, že po vyhodnocení této otázky se 76 respondentů (69%) ztotožňuje s možnostmi, které lze označit za přínosné. 37 respondentů (34%) se domnívá, že aktivizující metody přispívají k prohloubení vědomostí a dovedností žáků, 11 respondentů (10%) si myslí, že aktivizující metody rozvíjí klíčové kompetence. Motivaci žáků, jejich aktivitu a tvořivost označilo 28 respondentů a to z hlediska relativní četnosti odpovídá 25%.

Možnosti d, e, f bychom mohli označit za negativa aktivizujících metod. Pouze 34 respondentů se přiklonilo k těmto možnostem, tvořili čtvrtinu všech respondentů – 31%. Největší počet 16 respondentů (14%) byl zaznamenán u možnosti časové náročnosti na přípravu i realizaci. 14 dotazovaných (13%) se domnívají, že aktivizující metody pouze oživují výuku a 4 respondenti (4%) si myslí, že používání aktivizujících metod ve výuce jeho odborného předmětu není přínosné a efektivní.

Graf č. 16:

Otázka č. 17

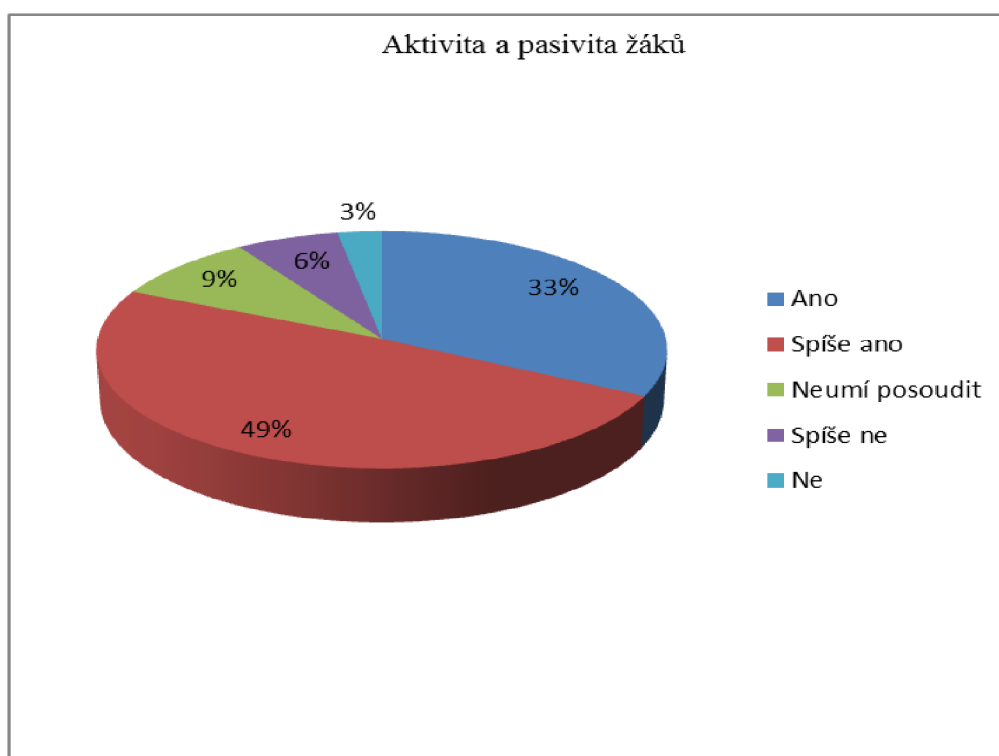
Domníváte se, že žáci raději aktivně spolupracují, než pasivně přijímají výklad?
(zakroužkujte správnou variantu)

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumím posoudit
- d) Spíše ano
- e) Ne

Tabulka č. 17: Aktivita a pasivita žáků

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost %
Ano	36	32,73
Spíše ano	54	49,09
Neumí posoudit	10	9,09
Spíše ne	7	6,36
Ne	3	2,73
Celkem	110	100%

Žáci mají raději práci s počítačem, skupinové práce, práci s interaktivní tabulí, soutěže, pokusy, hry mají rádi aktivitu ve výuce. Rádi mezi sebou diskutují, vyrábějí pomůcky, jsou tvůrčí, konají různé činnosti, naopak pasivní metody moc v lásce nemají. Čím jsou žáci ve výuce zainteresovanější a aktivnější, tím je výuka pro ně zajímavější. Nejen výzkumnou otázkou, ale i sledováním z vyučovacích hodin zaměřených na aktivizační metody práce je zřejmé, že při výuce se žáci více snaží spolupracovat s ostatními členy týmu. Nejvíce odpovědělo 54 respondentů (49%) spíše ano a 36 respondentů (33%) odpovědělo ano. 10 respondentů (9%) neumělo odpovědět vůbec, 7 respondentů (6%) odpovědělo spíše ne a 3 respondenti odpověděli ne.

Graf č. 17:

Otázka č. 18

Označte důvody, proč si myslíte, že je vhodné do výuky zařazovat aktivizující metody.
(lze označit i více možností)

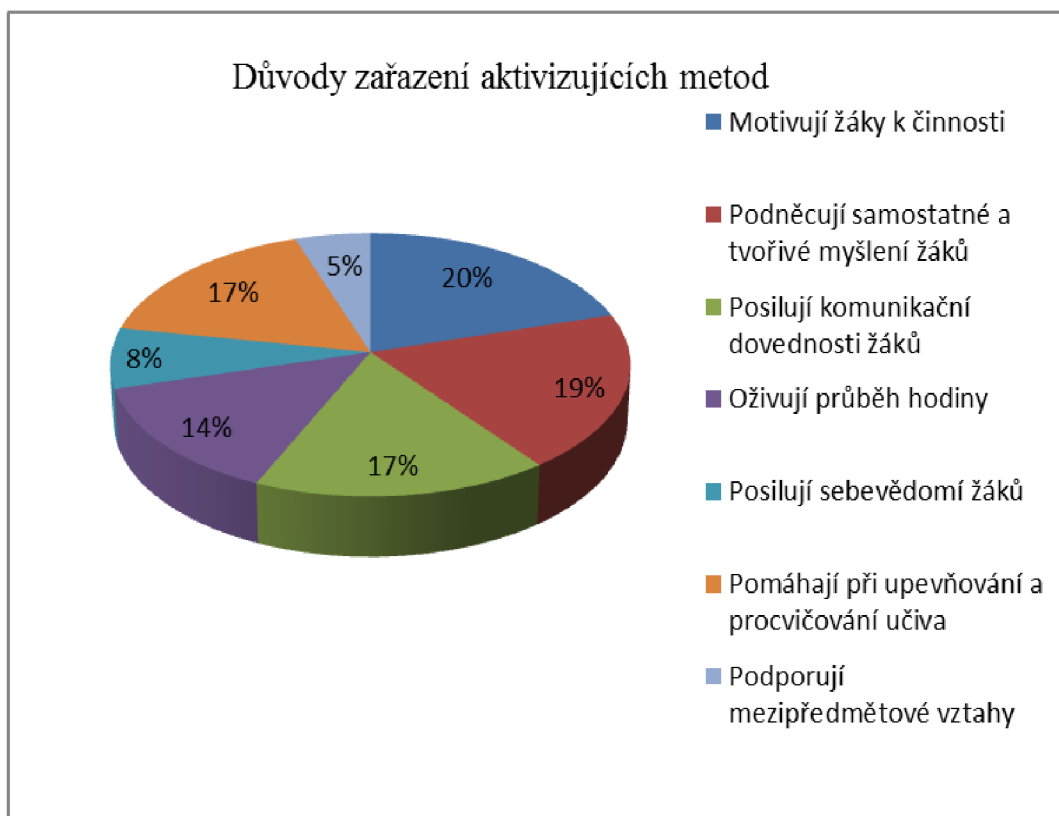
- a) oživují průběh hodiny
- b) podporují mezipředmětové vazby
- c) posilují komunikační dovednosti žáků
- d) motivují žáky k činnosti
- e) pomáhají při upevňování a procvičování učiva
- f) posilují sebevědomí žáků
- g) podněcují samostatné a tvořivé myšlení žáků
- h) jiný důvod – vypište

Tabulka č. 18: Důvody zařazení aktivizujících metod

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost %
Motivují žáky k činnosti	71	20,29
Podněcují samostatné a tvořivé myšlení žáků	68	19,43
Posilují komunikační dovednosti žáků	59	16,86
Oživují průběh hodiny	49	13,99
Posilují sebevědomí žáků	26	7,43
Pomáhají při upevňování a procvičování učiva	59	16,86
Podporují mezipředmětové vztahy	18	5,14
Celkem	350	100 %

Tato otázka připouštěla možnost volby více důvodů a byla polozavřeného typu. V dotazníkovém šetření bylo označeno celkem 350 možností. 5 respondentů označilo 4 důvody, 28 dotazovaných označilo 3 odpovědi, 84 dotazovaných si z nabídky vybralo 2 možnosti, 18 dotazovaných označilo 1 možnost. Jiný než nabídnutý důvod neoznačil žádný z dotazovaných. Nejvíce vyučujících 68 (20%) označilo důvod, že motivují žáky k činnosti. 65 respondentů nebo-li 19% všech dotazovaných si myslí, že aktivizující metody podněcují k tvořivému a samostatnému myšlení žáků. 59 tázaných (17%) si

jako důvod vybralo, že pomáhají při procvičování a upevňování učiva. 58 respondentů (20%) všech dotazovaných si myslí, že aktivizující metody posilují komunikační dovednosti. 48 tázaných učitelů (14%) jsou přesvědčeny, že aktivizující metody oživují průběh hodiny, 24 respondentů (8%) označilo, že posilují sebevědomí žáků. V neposlední řadě byl důvod - podporující mezipředmětové vztahy- označilo ho 18 dotazovaných, z hlediska relativní četnosti je to (5%).

Graf č. 18:

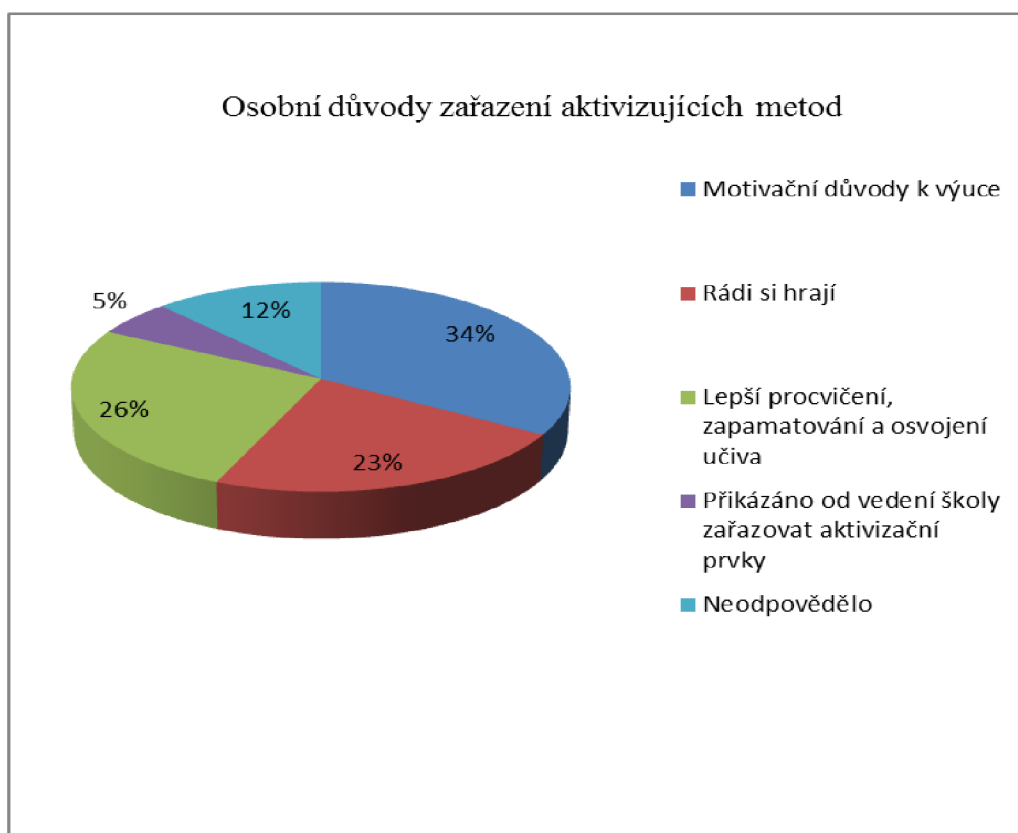
Otázka č. 19

Jaké jsou Vaše osobní důvody zařazování aktivizačních metod do výuky? (prosím stručně vypište)

Tabulka č. 19: Osobní důvody zařazení aktivizujících metod

Osobní důvody pro zařazení aktivizačních metod	absolutní četnost	relativní četnost%
Motivační důvody k výuce	37	33,64
Rádi si hrají	25	22,73
Lepší procvičení, zapamatování a osvojení učiva	29	26,36
Příkázáno od vedení školy zařazovat aktivizační prvky	6	5,45
Neodpovědělo	13	11,82
Celkem	110	100%

Velice zajímavý prvek je, že 6 respondentů přiznalo, že tyto metody zařazuje pouze z důvodu vyšší moci – příkazu vedení školy.

Graf č. 19:

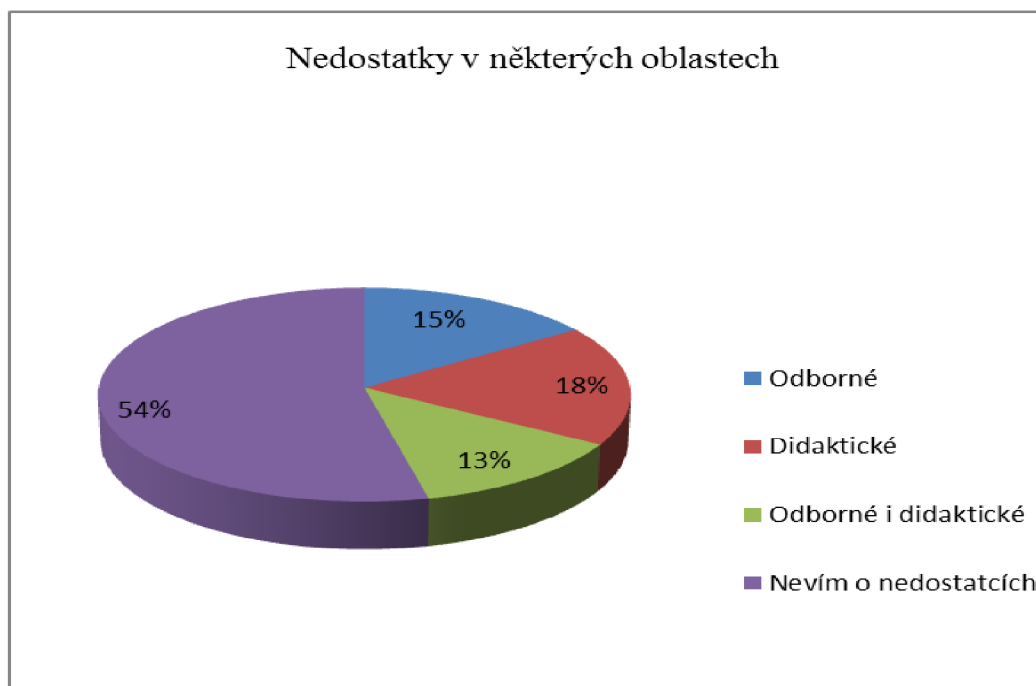
Otázka č. 20

1. Vnímáte při aplikaci moderních aktivizujících metod nedostatky v některé oblasti?
- a) Odborné
 - b) Didaktické
 - c) Odborné i didaktické
 - d) Nevím o nedostacích

Tabulka č. 20: Nedostatky v některých oblastech

Nedostatky	absolutní četnost	relativní četnost%
Odborné	17	15,45
Didaktické	20	18,18
Odborné i didaktické	14	12,73
Nevím o nedostacích	59	53,64
Celkem	110	100%

Cílem tohoto šetření bylo zjistit, jestli jsou učitelé připraveni používat novodobé aktivizující metody ve své výuce, nebo jestli vnímají ve své oblasti vzdělání některé nedostatky. Z celkového počtu 110 respondentů nepochybně některé nedostatky přiznává 51 učitelů. 17 (15%) učitelů uvádí určité nedostatky v odborné oblasti, 20 tazaných (18%) označilo výhradně nedostatky v didaktické oblasti. 14 (13%) učitelů si myslí, že by se měli zdokonalit jak v didaktické, tak i v odborné oblasti. Značná část 59 (54%) pedagogů o žádných nedostacích ve své profesní činnosti, zejména při aplikaci moderních aktivizujících metod, nevěděli.

Graf č. 20:

Otázka č. 21

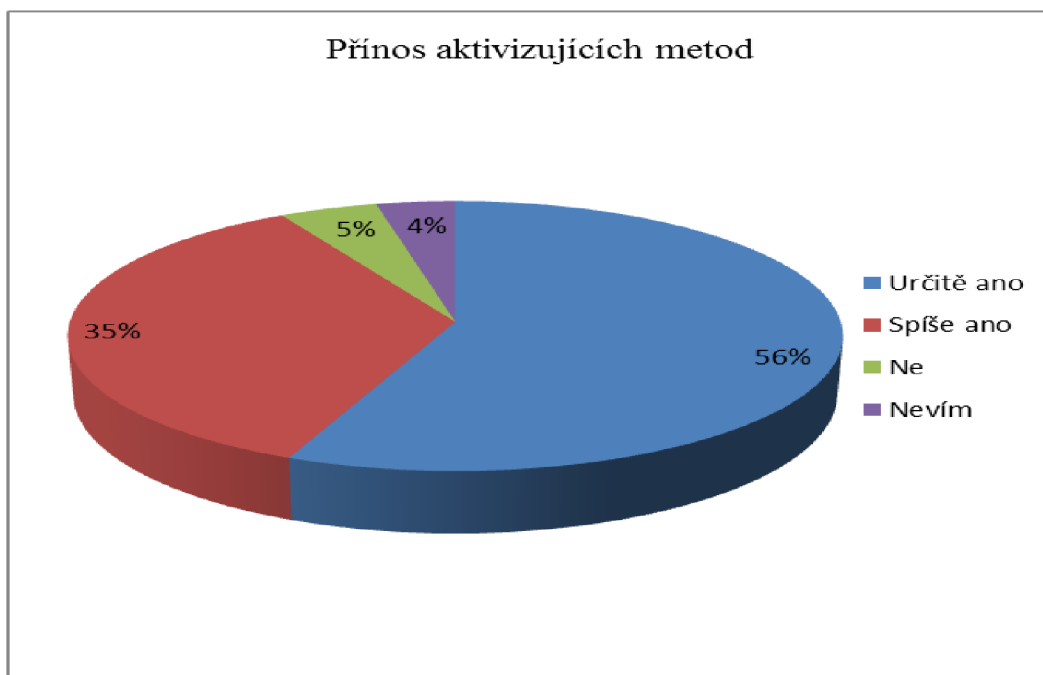
Myslíte si, že používání aktivizujících metod v odborných předmětech je přínosem pro žáky?

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Ne
- d) Nevím

Tabulka č. 21: Přínos aktivizujících metod

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Určitě ano	62	56,36
Spíše ano	39	35,45
Ne	5	4,55
Nevím	4	3,64
Celkem	110	100%

Z počtu 110 respondentů se 101 tázaných respondentů mají názor, že aktivizující metody jsou pro žáky velice přínosné. 62 z nich (56%) vyjádřilo své jednoznačné ano, 39 dotazovaných (35%) si myslí, že spíše ano. Pouze 5 respondentů (5%) zvolilo možnost ne a 4 dotazovaných (4%) nedokáže na tuto otázku odpovědět.

Graf č. 21:

5.5.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření B

Co jsou aktivizující metody?

Aktivizující metody vedou výuku tak, aby hlavně směřovaly k vlastní učební práci žáků.

Otázka č. 1

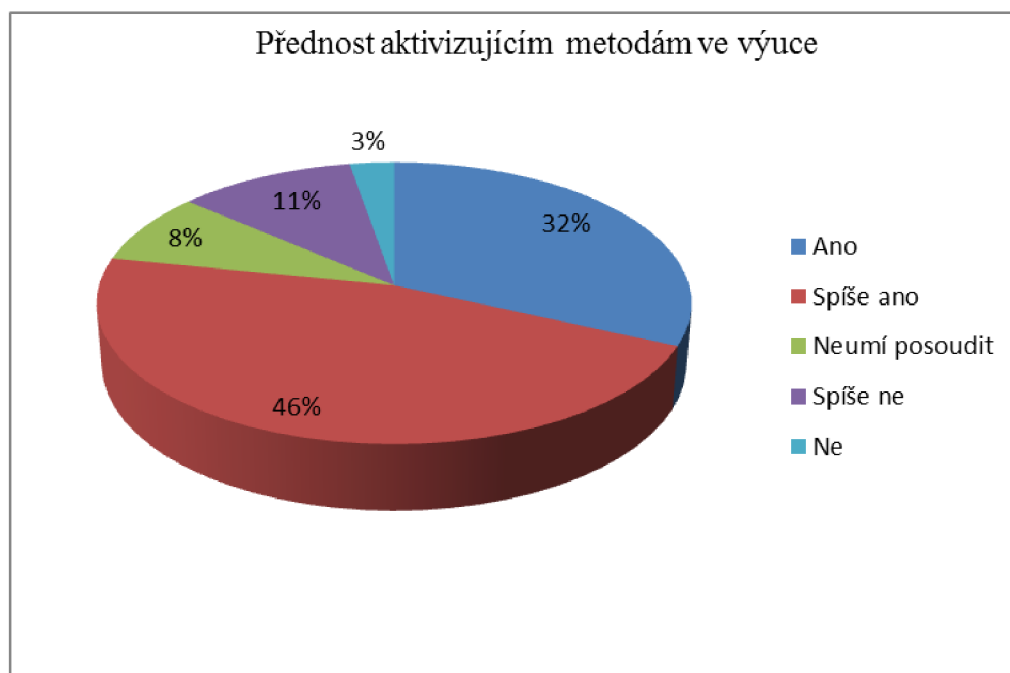
Dáváte přednost výuce, kde učitel používá různé (doplňovačky, křížovky, skládačky...) než výkladu? (zakroužkujte správnou variantu)

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumím posoudit
- d) Spíše ne
- e) Ne

Tabulka č. 1: Přednost aktivizujícím metodám ve výuce

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Ano	35	31,82
Spíše ano	51	46,36
Neumí posoudit	9	8,18
Spíše ne	12	10,91
Ne	3	2,73
Celkem	110	100%

Z dotazníkového šetření ze 110 respondentů odpovědělo ano 35 dotazovaných (31,82%) a spíše ano 51 respondentů (46,36%). Překvapující výsledky jsou u 9 dotazovaných, kteří neumějí posoudit, zda je více baví výuka pasivní nebo aktivní, 12 respondentů odpovědělo spíše ne a 3 respondenti značně odpověděli ne.

Graf č. 1:

Otázka č. 2

Domníváte se, že vyučující odborných předmětů používají aktivizující metody výuky např. práci ve skupinách, práci v párech (2 žáci), práci s počítačem, křížovky, různé doplňovačky, skládačky atd. (zakroužkujte správnou variantu)

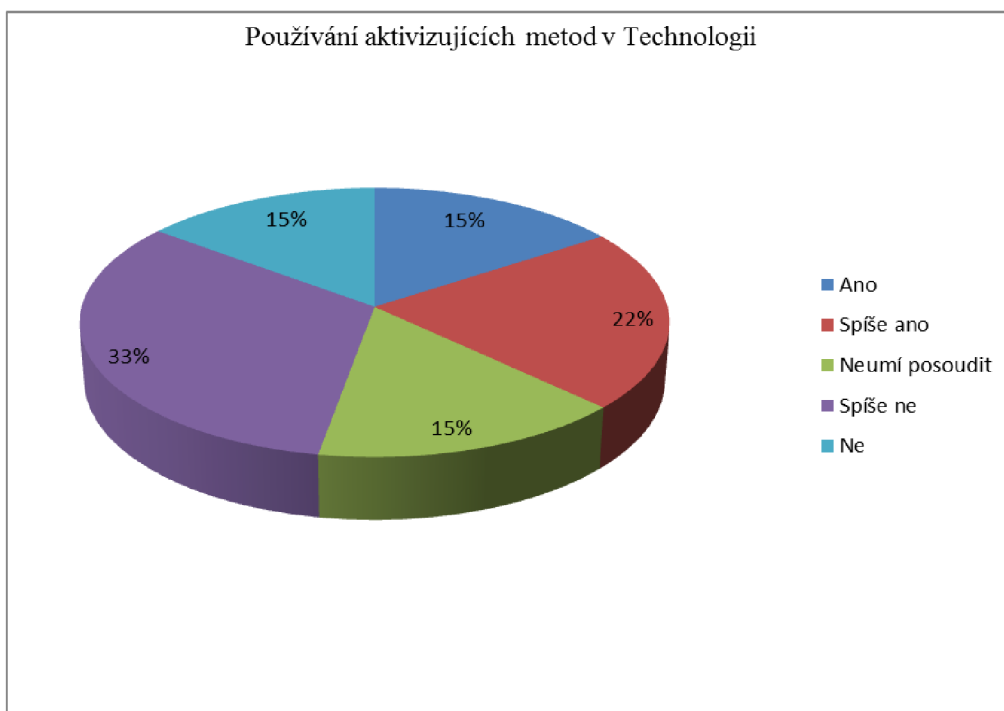
- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumím posoudit
- d) Spíše ne
- e) Ne

Tabulka č. 2: Používání aktivizujících metod v technologii a materiálech

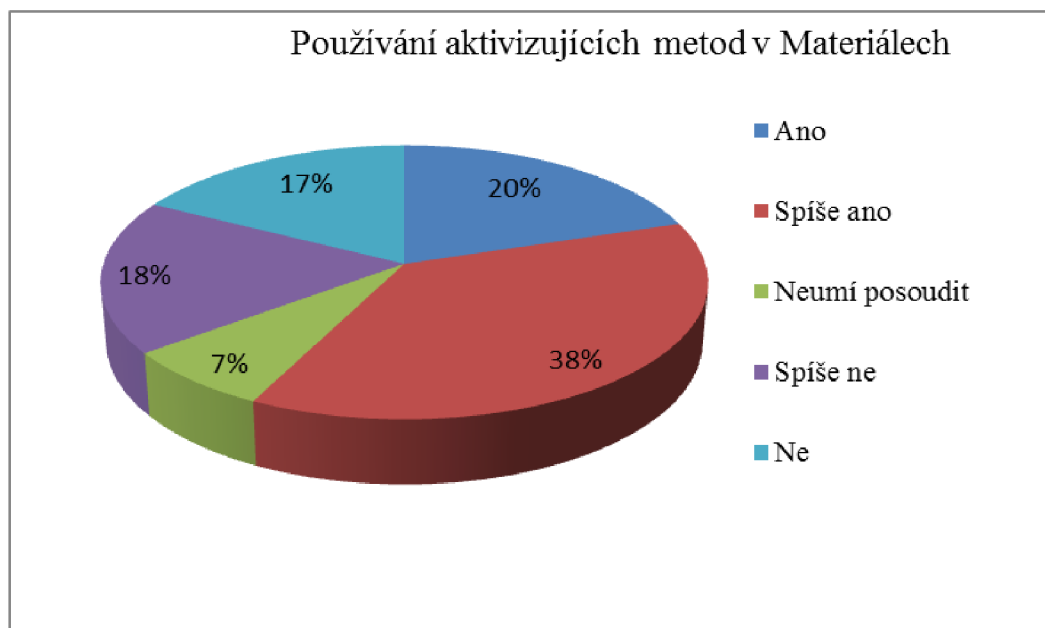
Možnosti	Technologie - absolutní četnost	relativní četnost%	Materiály - absolutní četnost	relativní četnost%	Celkem
Ano	17	15,45	22	20,01	39
Spíše ano	24	21,82	41	37,27	65
Neumí posoudit	17	15,45	8	7,27	25
Spíše ne	36	32,73	20	18,18	56
Ne	16	14,55	19	17,27	35
Celkem	110	100%	110	100%	220

Dotazovaní respondenti v odborném předmětu Technologie jsou přesvědčeni, že 36 učitelů (32,73%) spíše nepoužívají aktivizační metody a určitě nepoužívá 16 učitelů (15,55%), u odborného předmětu Materiály je situace podobná: 20 žáků (18,18%) si myslí, že spíše je nepoužívají a 19 žáků (17,27%) je přesvědčeno, že určitě NE. Z tohoto výzkumu dále vyplývá, že 17 žáků (15,45%) v Technologii pracuje za pomoci

aktivizačních metod a 24 žáků (21,82%) spíše ano. V Materiálech 22 žáků (20,01%) je přesvědčena o využívání těchto aktivizujících metod ve výuce a 41žáků (37,27%) odpověděla spíše ano.

Graf č. 2:

Graf č. 2.1:

Otázka č. 3

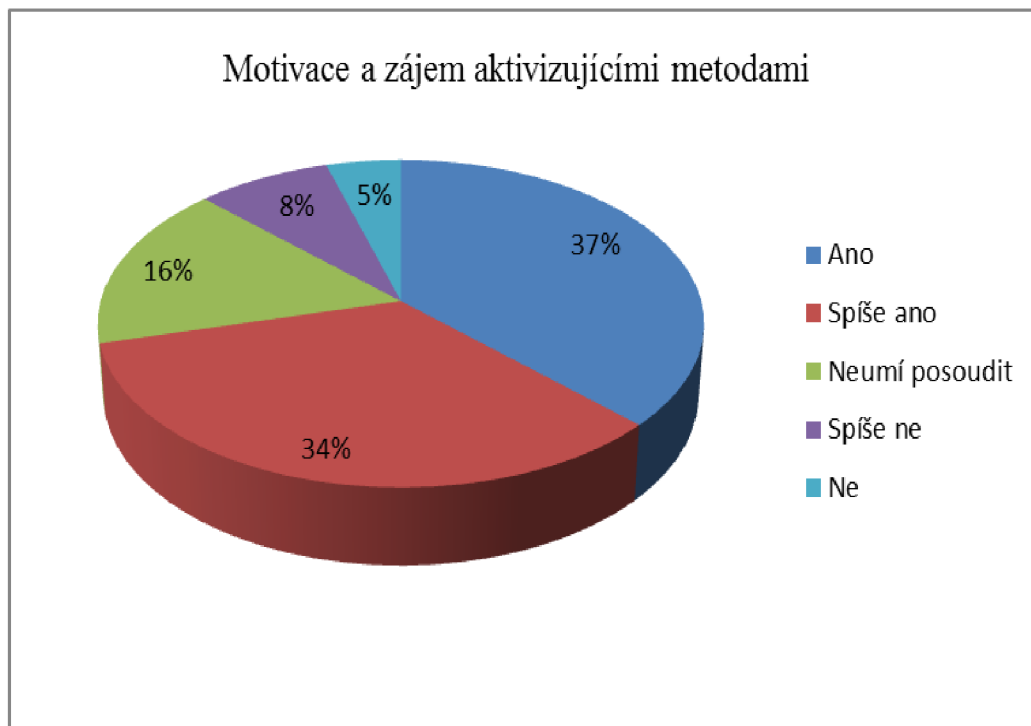
Domníváte se, že vás výuka aktivizujícími metodami více zajímá a motivuje než výuka frontální (pouze výklad)? (zakroužkujte správnou variantu)

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumím posoudit
- d) Spíše ne
- e) Ne

Tabulka č. 3: Motivace a zájem aktivizujícími metodami

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Ano	41	37,27
Spíše ano	37	33,64
Neumí posoudit	18	16,36
Spíše ne	9	8,18
Ne	5	4,55
Celkem	110	100%

Pozoruhodné zjištění je, přestože jsou aktivizující a motivační metody v oblibě, že 5 žáků (4,55%) odpovědělo, že je tato výuka nezajímá a nemotivuje a 9 žáků (8,18%) má pocit, že spíše nechce tuto výuku do hodin. 18 dotazovaných (16,36%) neumí posoudit vliv výuky a 41 respondentů (37,27%) je přesvědčeno o motivaci, 37 dotazovaných (33,64%) spíše přesvědčených, že výuka aktivizační je mnohem více motivuje a zajímá než výuka frontální metodou.

Graf č. 3:

Otázka č. 4

Která aktivizující metoda vás při výuce nejvíce baví a motivuje k učení?
(zakroužkujte 5 nejoblíbenějších metod).

- Skupinová práce – skupina 4 – 5 žáků.
- Párové vyučování – 2 žáci.
- Brainstorming – vymyslíte úkol, kde máte více řešení.
- Diskuse – probíhá mezi žáky a vyučujícím.
- Myšlenkové mapy – doplňujete volná místa do mapy na konkrétní téma.
- Křížovky – doplnění křížovky.
- Křížovky naruby – sestavují žáci, nejdříve doplnění tajenku a k tomu vymýšlejí otázky.
- Výukové pexeso – žáci sestavují pexeso na téma co určí vyučující.
- Doplňovačky – doplňují se témata, aby dávali smysl.
- Nedokončené věty – doplňují, aby to dávalo smysl.

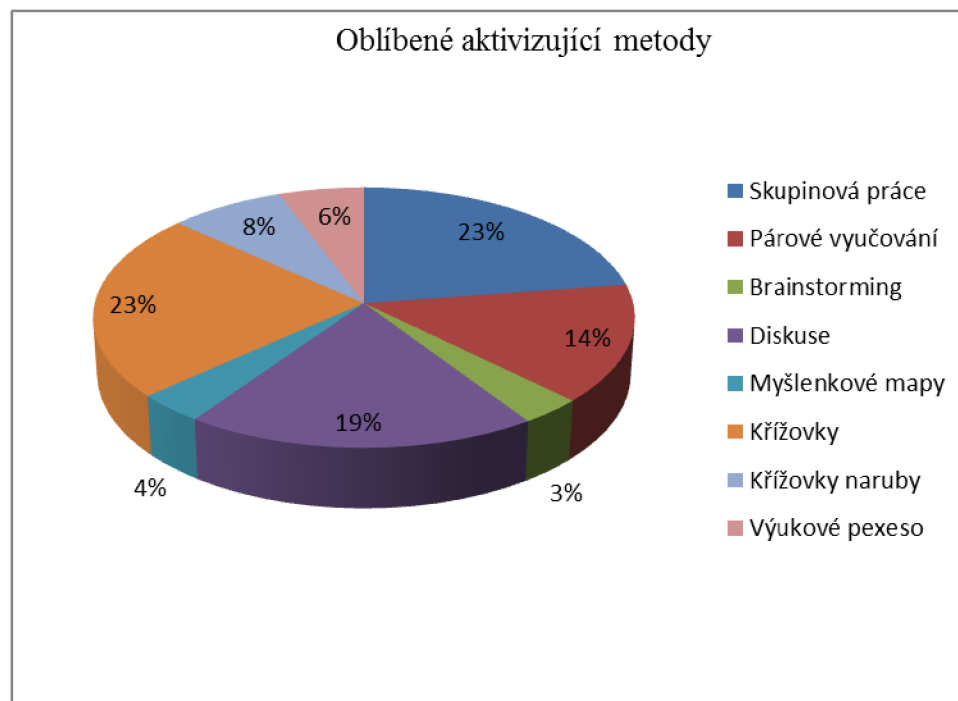
- Skládačky, přiřazovací karty – různá témata a k tomu žáci přiřazují správné odpovědi.
- Puzzle – skládá se obrázek na určité téma např. večerní účes.
- Vyhledávání v odborných zdrojích – Hair servis, denní účesy, účesy do společnosti.
- Soutěž – např. zhotovit co nejlepší fantazijní dámský účes.
- Pokusy – např. peroxid vodíku, když se nechá otevřený, za jak dlouho vyprchá.
- Práce s počítačem – navrhnout vizitku pro můj kadeřnický salon.
- Práce s interaktivní tabulí – doplňování vhodných účesů dle typu modelky.
- Kreslení malování – rokoko, baroko, stínování účesů.

Tabulka č. 4: Oblíbené aktivizující metody

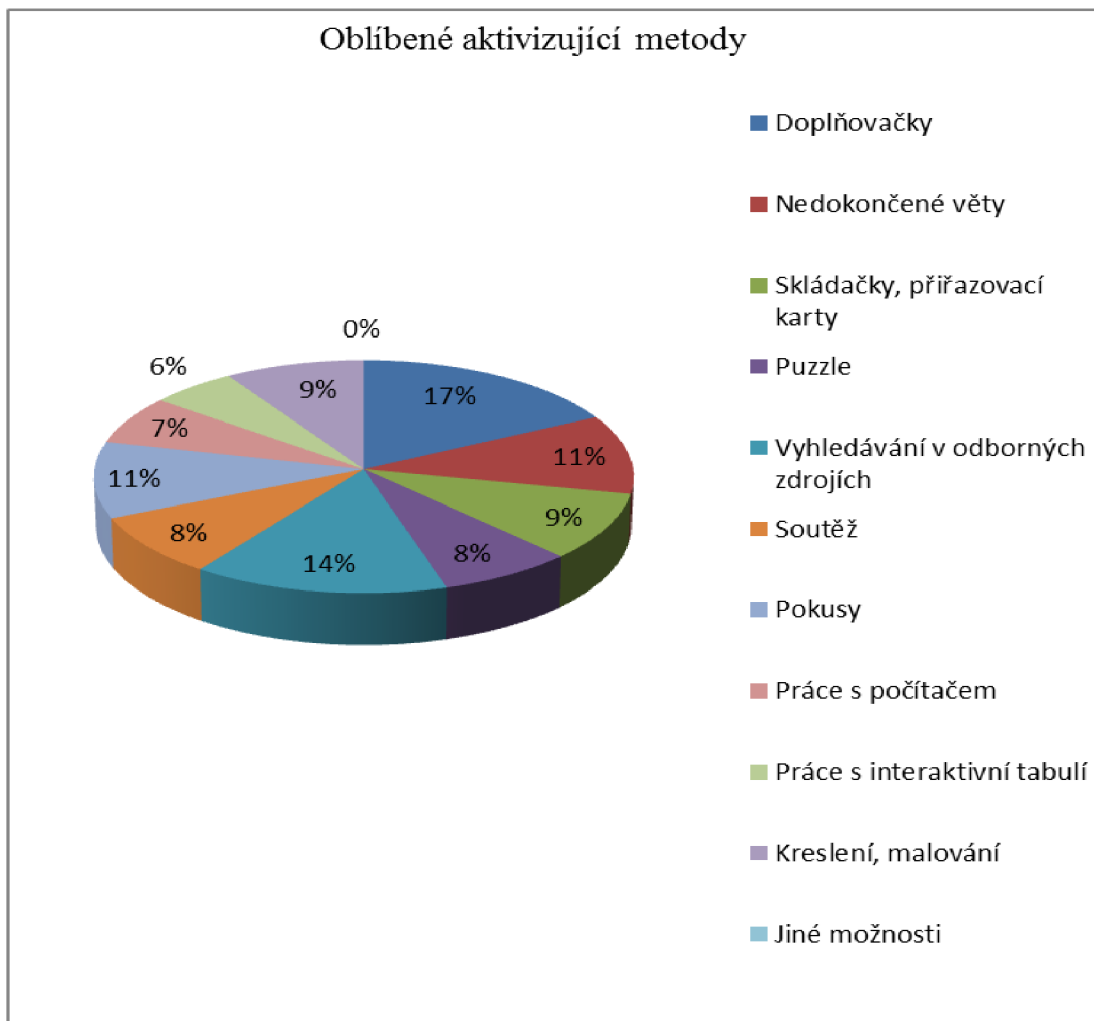
Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Skupinová práce	68	12,69
Párové vyučování	44	8,21
Brainstorming	10	1,87
Diskuse	57	10,63
Myšlenkové mapy	11	2,05
Křížovky	70	13,06
Křížovky naruby	23	4,29
Výukové pexeso	17	3,17
Doplňovačky	41	7,65
Nedokončené věty	26	4,85
Skládačky, přiřazovací karty	22	4,1
Puzzle	18	3,36
Vyhledávání v odborných zdrojích	34	6,34
Soutěž	20	3,73
Pokusy	25	4,66
Práce s počítačem	16	2,99

Práce s interaktivní tabulí	13	2,43
Kreslení, malování	21	3,92
Jiné možnosti	0	0
Celkem	536	100%

Na prvním místě 70 respondentů (13,06%) velice je baví práce s křížovkami. Na druhém místě s počtem 68 respondentů (12,69%) se jeví pro aktivizaci jako skupinová práce. Při skupinové výuce žáci pracují ve skupinách vytvořených podle náročnosti zadaného úkolu, charakteru činností, výkonu nebo učebního tempa žáků. Žáci vzájemně si napomáhají a spolupracují při řešení společného úkolu. Kromě řešení samotného úkolu rozvíjejí své sociální dovednosti a učí se komunikaci. (Skalková 2007). Dále 57 respondentů (10,63%) upřednostňují diskusi a 44 respondentů (8,21%) párové vyučování. Podle výsledné tabulky mají žáci v oblíbenosti aktivitu při výuce než pasivitu při hodině.

Graf č. 4:

Graf č. 4.1:

Otázka č. 5

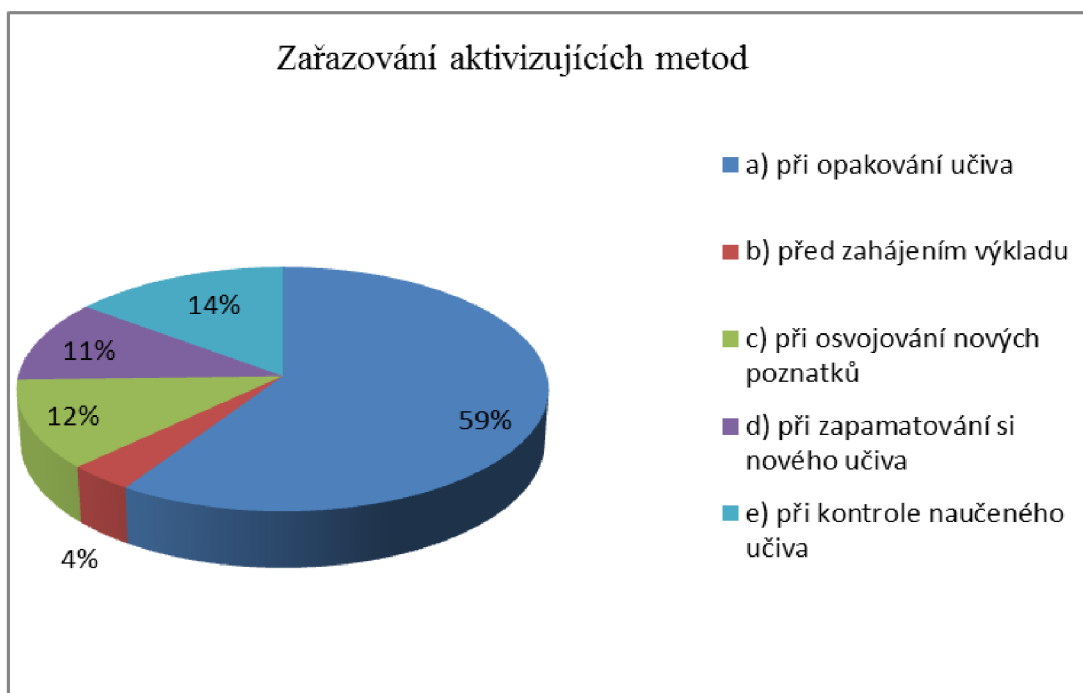
Kdy, v jaké fázi výuky vyučující aktivizační metody do výuky zařazuje?

- a) při opakování učiva
- b) před zahájením výkladu
- c) při osvojování nových poznatků
- d) při zapamatování si nového učiva
- e) při kontrole naučeného učiva

Tabulka č. 5: Zařazování aktivizujících metod

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
při opakování učiva	65	59,09
před zahájením výkladu	4	3,64
při osvojování nových poznatků	13	11,82
při zapamatování si nového učiva	12	10,9
při kontrole naučeného učiva	16	14,55
Celkem	110	100%

Převážná část 65 respondentů (59,09%) odpověděla jednoznačně, že učitelé aktivizující metody zařazují při opakování učiva. 16 respondentů (14,55%) byla přesvědčena, že při kontrole naučeného učiva, 13 respondentů (11,82%) označila při osvojování nových poznatků, 12 respondentů (10,9%) zaškrtnula při zapamatování si nového učiva a jenom 4 žáci (3,64%) odpověděli před zahájením výkladu.

Graf č. 5:

Otázka č. 6

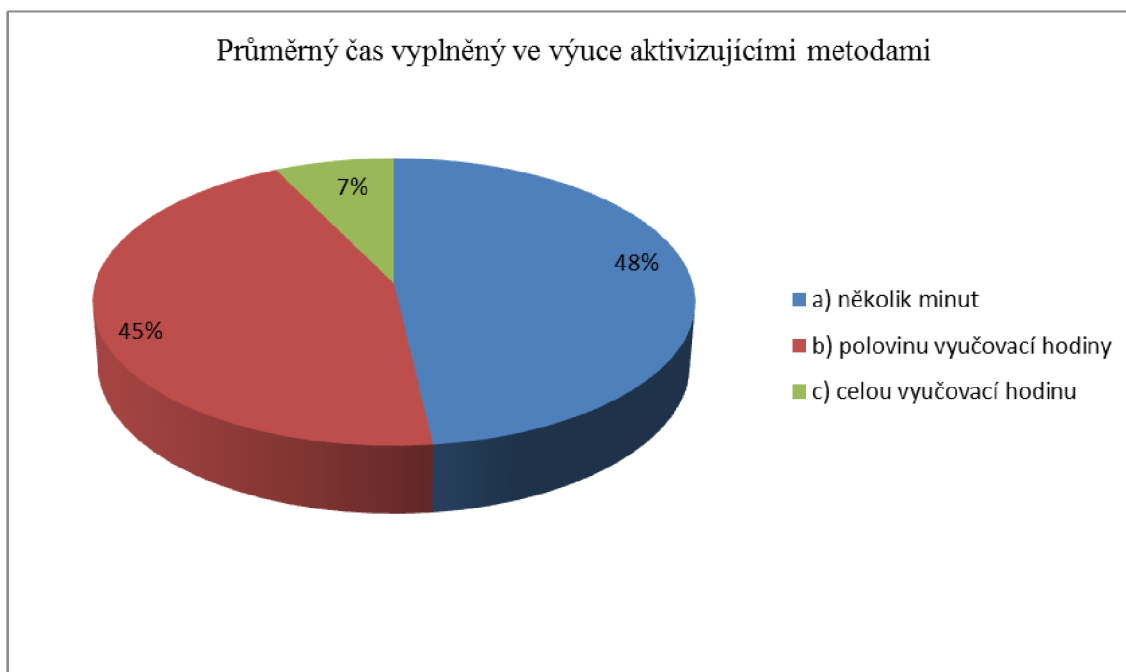
Pokud vyučující aktivizující metodu do výuky uvede, kolik času ve výuce v průměru aktivizující metoda zaplní?

- a) několik minut
- b) polovinu vyučovací hodiny
- c) celou vyučovací hodinu

Tabulka č. 6: Průměrný čas vyplněný ve výuce aktivizujícími metodami

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
několik minut	53	48,18
polovinu vyučovací hodiny	49	44,55
celou vyučovací hodinu	8	7,27
Celkem	110	100%

Na otázku, kolik času ve výuce v průměru aktivizující metoda zaplní, pokud vyučující používá tuto metodu ve výuce, tak 53 respondentů (48,18%) uvedlo, několik minut a 49 respondentů (44,55%) bylo přesvědčeno, že polovinu vyučovací hodiny. 8 respondentů (7,27%) bylo přesvědčeno, že učitelé využívají tyto metody celou vyučovací hodinu.

Graf č. 6:

Otázka č. 7

Je podle vašeho úsudku zapojování aktivizujících metod do výuky dostačující?

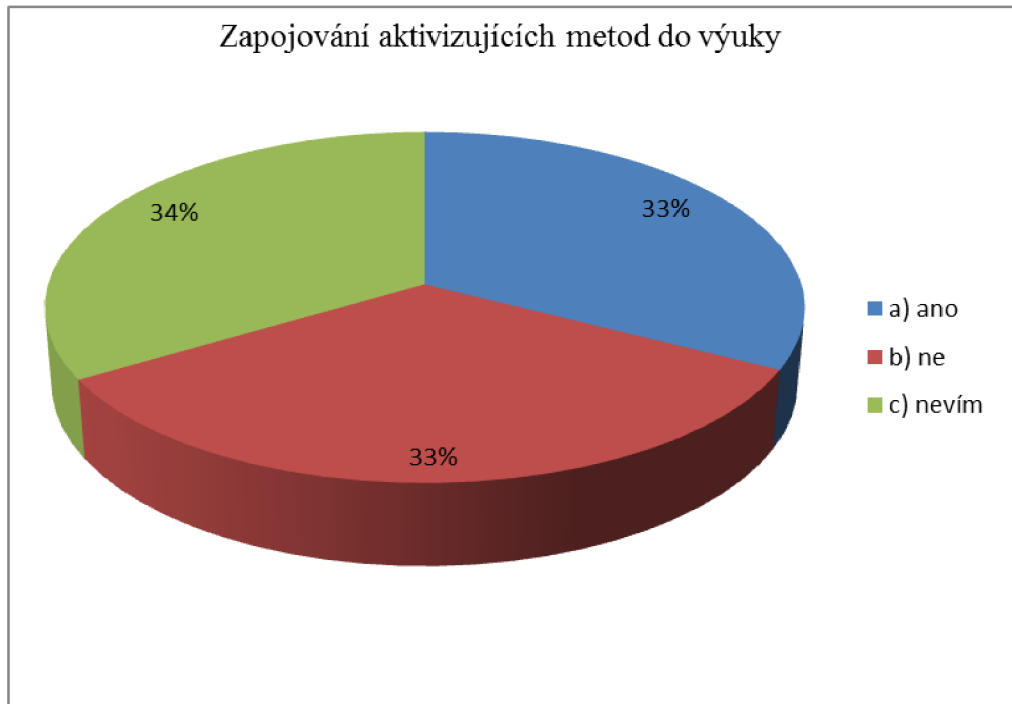
- a) ano
- b) ne
- c) nevím

Tabulka č. 7: Zapojování aktivizujících metod do výuky

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
ano	36	32,72
ne	37	33,64
nevím	37	33,64
Celkem	110	100%

Dost mě překvapily odpovědi na otázku, jestli je zapojování aktivizujících metod ve výuce dostačující. 36 respondentů (32,72%) odpovědělo ano, ale 37 respondentů (33,64%) bylo přesvědčeno, že vyučující nezařazují aktivizující metody do výuky. 37 respondentů (33,64%) vůbec nevědělo, zda vyučující tyto metody zařazují do výuky.

Podle mého názoru ještě někteří vyučující si hodinu odučí frontálně a vůbec neřeší, co by pro žáky bylo přínosné a rozvíjející.

Graf č. 7:

Otázka č. 8

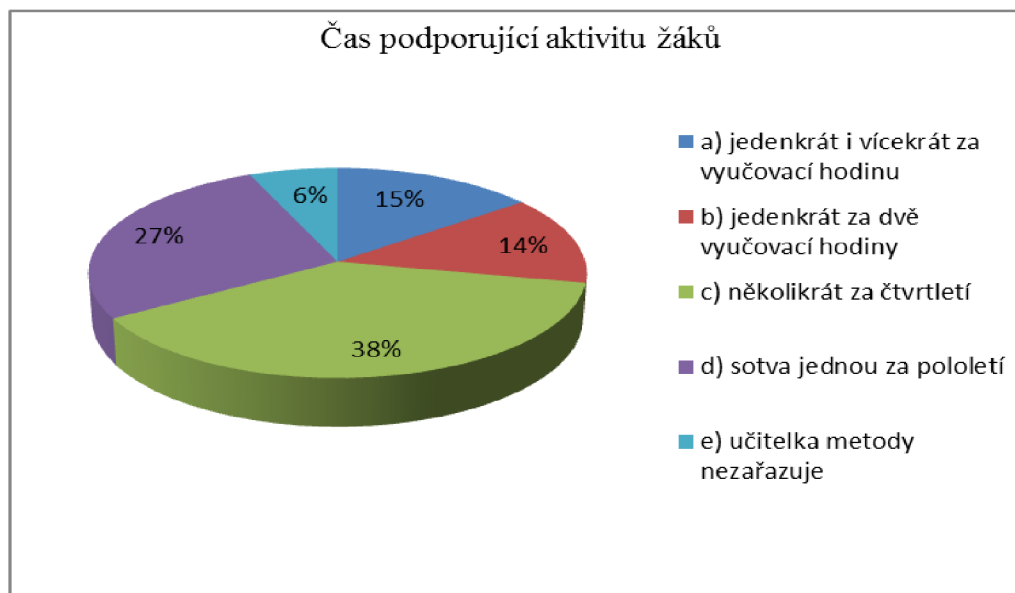
Jak často vyučující zařazuje do výuky metody podporující aktivitu studentů?

- a) jedenkrát i vícekrát za vyučovací hodinu
- b) jedenkrát za dvě vyučovací hodiny
- c) několikrát za čtvrtletí
- d) sotva jednou za pololetí
- e) učitelka metody nezařazuje

Tabulka č. 8: Čas podporující aktivitu žáků

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
a) jedenkrát i vícekrát za vyučovací hodinu	16	14,55
b) jedenkrát za dvě vyučovací hodiny	15	13,64
c) několikrát za čtvrtletí	42	38,18
d) sotva jednou za pololetí	30	27,27
e) učitelka metody nezařazuje	7	6,36
Celkem	110	100%

Nejvíce 42 respondentů (38,18%) odpovědělo, že učitelé podporují aktivitu žáků několikrát za čtvrtletí a 30 respondentů (27,27%) uvedlo sotva jednou za pololetí. 16 respondentů (14,55%) zaškrtnla jedenkrát i vícekrát za vyučovací hodinu a 15 respondentů (13,64%) jedenkrát za dvě vyučovací hodiny. 7 žáků (6,36%) bylo přesvědčeno, že učitelka metody nezařazuje.

Graf č. 8:

Otázka č. 9

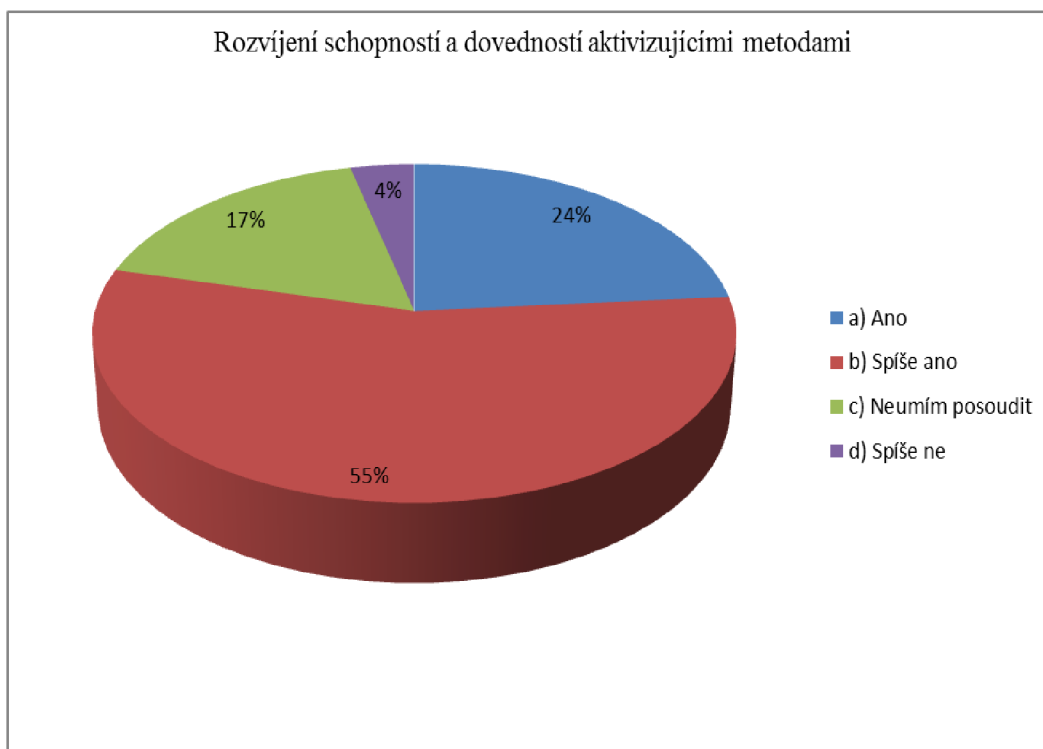
Rozvíjejí aktivizující metody v odborných předmětech vaše schopnosti a dovednosti?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumím posoudit
- d) Spíše ne

Tabulka č. 9: Rozvíjení schopnosti a dovednosti aktivizujícími metodami

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Ano	26	23,64
Spíše ano	61	55,45
Neumím posoudit	19	17,27
Spíše ne	4	3,64
Celkem	110	100%

Na otázku, zda aktivizující metody rozvíjejí žákovy schopnosti a dovednosti, odpovědělo z větší části a to 61 žáků (55,45%) spíše ano. 26 žáků (23,64%) zaškrtnulo jednoznačně ano a 19 respondentů (17,27%) neumělo posoudit tuto otázku. 4 respondenti (3,64%) si myslí, že spíše nerozvíjejí jejich schopnosti a dovednosti.

Graf č. 9:

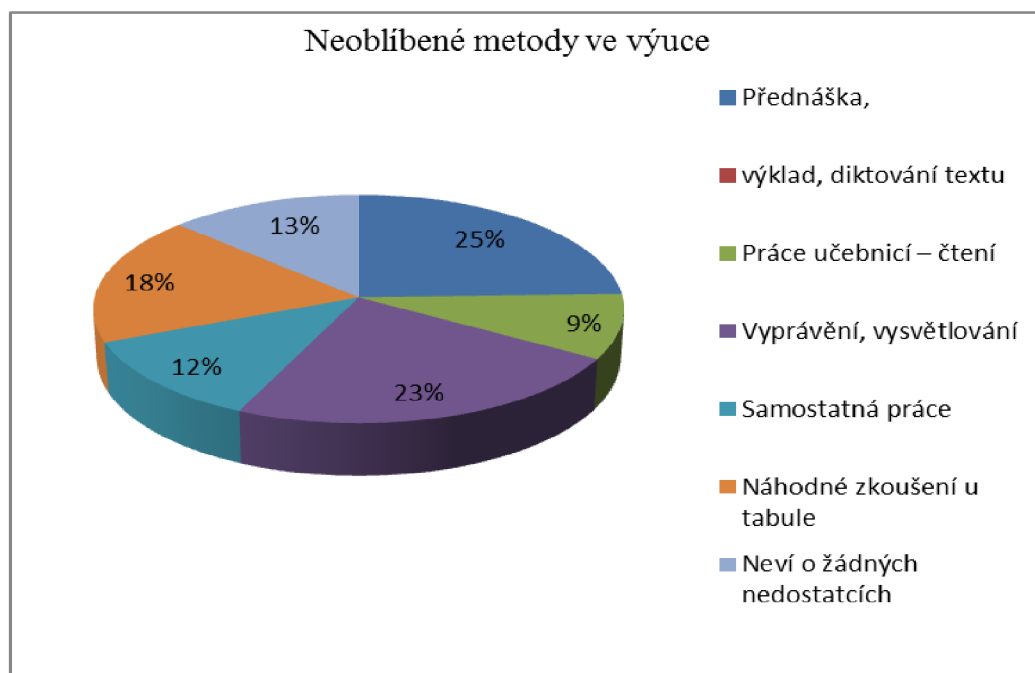
Otázka č. 10

Kterou metodu práce zvolenou vašim vyučujícím nemáte rádi a proč? (vypište)

Tabulka č. 10: Neoblíbené metody ve výuce

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Přednáška, výklad, diktování textu	51	24,52
Práce učebnicí – čtení	19	9,13
Vyprávění, vysvětlování	48	23,08
Samostatná práce	25	12,02
Náhodné zkoušení u tabule	38	18,27
Neví o žádných nedostatcích	27	12,98
Celkem	208	100%

Z dotazníkového šetření vyplývá, že někteří vyučující neustále používají frontální metody práce. Frontální výuka má stále místo v systému organizačních forem vyučování. Vyučující řídí činnost celé třídy soustavně, plánovitě a v určitém čase. (Petty, G. 2006). Již v období J.A.Komenského si udržely organizační formy frontálního vyučování a vyučovací hodina svou funkčnost. Nelze je však chápat jako univerzální. Seznámení s dalšími formami usnadní vyučujícím měnit navyklé a rutinní postoje, vznášet změny do činnosti vlastní i činnosti žáků. Z didaktického hlediska lze metodu práce s učebnicí považovat za důležitou, protože ovládá-li žák dovednost pracovat s textem, zvyšuje se jeho učební aktivita. Práce s textem by měla být pravidelně používána ve výuce, aby si žáci postupně upevnili tuto nezbytnou dovednost a začlenili tak tuto metodu do svých oblíbených metod práce. Mezi další méně populární metody patří. přednáška, výklad, diktování textu - odpovědělo 51 respondentů (24,52%), 48 respondentů (23,08%) nemá v oblibě vyprávění, vysvětlování. Další neoblíbenou metodou je náhodné zkoušení u tabule- odpovědělo 38 respondentů (18,27%). 25 respondentů (12,02%) nemá rádo samostatnou práci- z důvodu, že jim nikdo neporadí, pokud nevědí, jak postupovat dále, což mě velice překvapilo. Učitelé by měli mít vzájemné propojení - učitel a žák- a určitě zpětnou vazbu. 27 respondentů (12,98%) uvedlo, že nevědí o žádných nedostatcích.

Graf č. 10:

Otázka č. 11

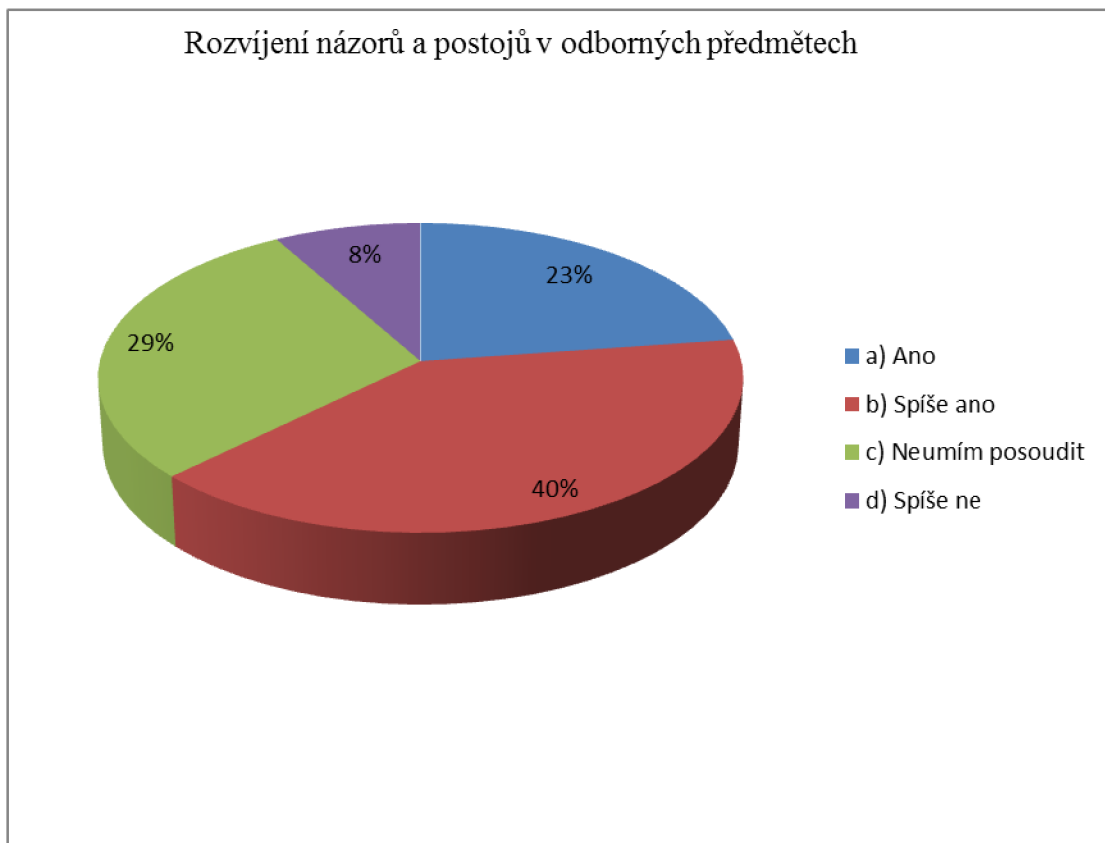
Rozvíjí výuka v odborných předmětech vaše názory a postoje?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumím posoudit
- d) Spíše ne

Tabulka č. 11: Rozvíjení názorů a postojů v odborných předmětech

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Ano	25	22,73
Spíše ano	44	40
Neumím posoudit	32	29,09
Spíše ne	9	8,18
Celkem	110	100%

Na otázku, jestli u žáků ve výuce v odborných předmětech se rozvíjejí jejich názory a postoje, 25 respondentů (22,73%) odpovědělo jednoznačně ano, 44 respondentů (40%) odpovědělo spíše ano. Překvapivě 32 žáků neumělo posoudit a záporné ne vyjádřilo 9 respondentů (8,18%).

Graf č. 11:

Otázka č. 12

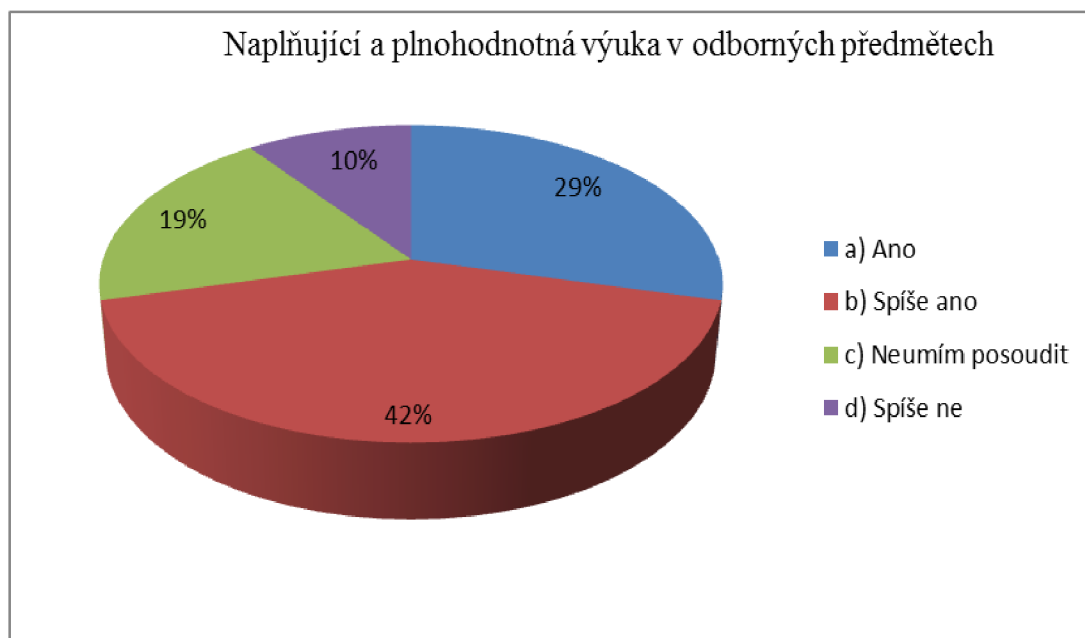
Zamýšlíte-li se nad svými pocity, je pro vás výuka v odborných předmětech naplňující a plnohodnotná?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumím posoudit
- d) Spíše ne

Tabulka č. 12: Naplňující a plnohodnotná výuka v odborných předmětech

Možnosti	absolutní četnost	relativní četnost%
Ano	32	29,09
Spíše ano	46	41,82
Neumím posoudit	21	19,09
Spíše ne	11	10
Celkem	110	100%

Výuka pro žáky podle jejich pocitů, zda jsou naplňující a plnohodnotné, 32 respondentů (29,09%) odpovědělo ano a 46 respondentů (41,82%) zaškrtnulo spíše ano. Spíše ne odpovědělo 11 respondentů (10%) a 21 žáků (19,09%) neumělo posoudit tuto otázku.

Graf č. 12:

6. Návrhy a doporučení pro pedagogickou praxi

Doporučuji, aby učitelé středních odborných škol a středních odborných učilišť absolvovali semináře, školení zaměřená na možnost využití aktivizujících metod ve výuce odborných předmětů. Škola by měla umožňovat učitelům se účastnit na těchto školeních a odborných seminářích, aby si neustále zvyšovali kvalifikaci po didaktické i odborné stránce. Vzájemné pravidelné hospitace v hodinách, alespoň jedenkrát za měsíc, napomáhají, jak připravit výuku pro žáky zajímavější a jak např. zapojit žáky k aktivitě při hodinách. Možnost čerpat zkušenosti i od mladších kolegů, kteří se těmto novým aktivitám v hodinách nevyhýbají, ale naopak je zařazují častěji. Je nutností doplnit školní knihovny o odbornou literaturu, která se zabývá aktivizujícími metodami ve výuce např. Kotrba & Lacina; Aktivizační metody ve výuce; Maňák & Švec; Výukové metody; Sitná; Metody aktivního vyučování. Hlavní podstatou by měly být mezipředmětové vztahy mezi teoretickými a odbornými předměty. Učitelé by měli více využívat aktivizujících metod - např. skupinové vyučování, diskusní metody, inscenační metody, didaktické hry apod. Při studiu by vyučující neměli zapomínat na využití školních akcí – exkurzí, seminářů a školení ve vlasové kosmetice, kde žáci snadněji pochopí problematiku studijní látky. Navštěvovat jiné střední odborné školy a střední odborná učiliště, kde mají bohaté zkušenosti s využitím aktivizujících metod ve výuce, popřípadě v mimoškolních aktivitách. Soustavně motivovat žáky k aktivní spoluúčasti na výchovně-vzdělávacím procesu. Věnovat značnou pozornost aktivizujícím metodám, ale neopomíjet ani klasické výukové metody.

Ačkoliv se zdá, že vyučovat těmito metodami je velmi náročné, je to dojem jen z části pravdivý. Pokud se žáci a učitelé naučí pomocí těchto metod pracovat a využívat jejich kvalit, mohou je bez obav využívat a běžně zařazovat do výuky. Je však nutné vhodně vybrat téma i výchovně vzdělávací cíl. To vše je třeba podřídit věku žáků, jejich dosavadním zkušenostem a znalostem. Na základě svých zkušeností bych chtěla všem pedagogům aktivizující metody výuky pro jejich práci doporučit.

7. Shrnutí

K naplnění cílů v praktické části bylo zvoleno dotazníkové šetření se žáky a učiteli na středních odborných učilištích.

Po analýze experimentu realizovaném na středních odborných učilištích v Hradci Králové a v Pardubicích, který byl zaměřen na porovnání průběhu a výsledku výchovně vzdělávacího procesu, s použitím aktivizujících a frontálních metod výuky, byly vyvozeny následující závěry. Z průzkumu bylo zjištěno, že na učilištích vyučují učitelky odborných předmětů v oboru Kadeřník s malou praxí, nebo naopak s letitou praxí. Se středně dobou praxí, tedy v rozmezí od 11 – 20 let praxe vyučuje pouze 15 učitelů. Převážná část pedagogů jsou ženy 74 respondentů, mužů je pouhých 26 respondentů. Dále bylo prokázáno, že 52 respondentů mají praxi do 10 let a 43 respondenti s praxí vyšší, které zapojují žáky do výuky. Také ukazatel frontálních metod a aktivizujících metod práce je pozoruhodný. Učitelky s menší praxí a dlouholetou praxí tyto metody používají stejnoměrně. Z výsledků se potvrdilo, že učitelé s malou praxí zařazují více aktivizující metody práce do výuky.

Z výzkumného šetření vyplynula skutečnost, že frontální vyučování má stále místo v systému organizačních forem vyučování. Byla provedena, také analýza učitelů samotnými žáky středních odborných škol. Zajímavé zjištění bylo, přestože jsou motivační a aktivizující metody natolik v oblibě, že 37 žáků odpověděli, že zapojování aktivizujících metod do výuky není dostačující a 37 dotazovaných neumělo posoudit a odpovědět na tuto otázku. 36 respondentů bylo přesvědčeno, že zapojování aktivizujících metod do výuky jsou dostačující a tyto metody je mnohem více motivují a zajímají než výuka výkladem. Dotazovaní žáci na otázku, jaké mají oblíbené aktivizující metody ve výuce, 70 respondentů odpovědělo křížovky, 68 respondentů skupinová práce a 44 respondentů párové vyučování. Byla jsem překvapena, že není často využíván v hodinách brainstorming, vždyť tato metoda vede žáky k přemýšlení a kreativitě.

Na dotaz, zdali v odborných předmětech je výuka naplňující a plnohodnotná, 46 respondentů odpověděli spíše ano a 32 respondentů odpovědělo jednoznačně ano. Na dotaz, jestli vyučující odborných předmětů v technologii preferují aktivizující metody výuky, překvapivě odpovědělo 17 respondentů ano, 24 respondentů spíše ano, že pracují v technologii za pomoci aktivizujících metod. 36 respondentů odpovědělo spíše

ne, 16 respondentů odpovědělo ne. 17 dotazovaných neumělo na tuto otázku odpovědět. V materiálech využívá těchto motivačních forem práce při výuce 22 respondentů ano a 41 respondentů spíše ano 20 respondentů spíše ne 19 dotazovaných vůbec motivační formy nepoužívají. 8 respondentů neumělo odpovědět. Překvapivé také bylo, že na dotaz, kterou metodu práce žáci ve své výuce nemají v oblibě, 51 respondentů odpovědělo, že přednášku, výklad, diktování textu. 48 respondentů vyprávění a vysvětlování a 38 respondentů náhodné zkoušení u tabule. Naopak 27 respondentů nevědělo o žádných nedostatcích. Aktivizující metody otevírají komunikaci mezi učitelem a žákem. Používání aktivizujících metod ve výuce přispívá k rozvoji klíčových kompetencí, které žáci potřebují pro osobní rozvoj, naučí je větší samostatnosti a odpovědnosti, tudíž přispějí k uplatnění každého člena společnosti v budoucím životě.

1 KP: Výzkumné šetření potvrdilo. Lze předpokládat, že pedagogové SOU s pedagogickou praxí kratší než 10 let používají více aktivizační metody než pedagogové s dlouholetou praxí.

2 KP: Výzkumné šetření potvrdilo. Předpokladem je, že při výuce za pomoci aktivizačních metod si žáci osvojí snáz a rychleji učivo než při výuce frontální. Rozdíly v testování jednotlivých správných odpovědí nejsou tak markantní, ale přesto se ve všech testovacích otázkách byli žáci s vědomostmi získanými z vyučovací hodiny po aktivizaci úspěšnější než po hodině výkladové.

3 KP: Výzkumné šetření potvrdilo. Předpokladem je, že výuka aktivizačními metodami je pro žáky zajímavější než frontální vyučování. 95 respondentů odpovědělo kladně na stanovenou otázku a pouze 9 respondentů se vyjádřilo pro odpověď spíše ne. 5 respondentů neumělo posoudit. Odpověď jednoznačné NE zaškrtl 1 respondent.

8. Závěr

Požadavky novodobé pedagogiky respektují aktivitu a samostatné úsilí žáka jako určující tendenci rozvíjející se osobnosti, které se ovšem neobejde bez péče, pomoci a porozumění ze strany učitele. Vyučující by měl vhodně a citlivě vybírat výukové metody, které míří k realizaci výchovně vzdělávacích cílů. Výuková metoda nepůsobí izolovaně, ale je začleněna do edukačního systému jako jeho prvek, jehož prostřednictvím výchova postupuje žádoucím směrem. (Petty2006) Stále víc se prosazují metody, při níž si žák nové dovednosti a vědomosti osvojuje pomocí vlastní aktivity a není jen pasivním účastníkem výukového procesu. Aktivizující metody napomáhají takto zvolené cíle splňovat a ukázat efektivní cesty k hledání individuálních učebních a vyučovacích stylů a podnítit k vlastním tvůrčím pokusům v dané oblasti. Samotné aktivizující metody však stanoveného záměru nedosáhnou, ale svým aktivním pojetím pomáhají kvalitnímu, talentovanému pedagogovi činit výukový proces efektivním a pro žáky přínosnějším. Z mého pohledu a po zpracování veškeré dotazníkové agendy jsem ale osobně dospěla k několika poznatkům. Studenty stále klasifikujeme, jejich znalosti, aktivitu, zájem o daný obor a v neposlední řadě i jejich vztah ke spolužákům i chování k pedagogům. Celkově mě však neuspokojilo, mnohdy až překvapivě, vyjádření učitelů v dotaznících. Mnohdy až ignorantský přístup k poznatkům nových metod a potřeby využití v praxi. Zejména mě překvapil některý přístup učitelů (i když jich byl malý počet), že nové a kvalitnější možnosti pedagogiky nejsou ochotni přijmout, ani se jimi řídit. Chceme-li být přísní na studenty, musíme být přísní především sami k sobě a nedostatky pedagogů neomlouvat např. dlouhou praxí apod. Jednotlivá vyhodnocení dotazníků by pro všechny měla být vyburcováním k přísnějšímu posuzování nejen studentů, ale i pedagogů. Nebojme se i pedagogy oznamkovat, víme, co studenti potřebují, kterou z forem výuky u svého pedagoga postrádají. Pokud to nevíme, ptejme se jich, a pak kontrolujme, zda došlo ve výuce k posunu, tedy zda příslušný pedagog se na novější přístup připravil. Sledujme také, a to je věcí zejména řídicích pracovníků ve školství, zda nejsou velké rozdíly mezi pojetím moderní pedagogiky v soukromých a státních školách, jaké je např. na seminářích a školeních zastoupení jednotlivých typů škol a v neposlední řadě i aktivita respondentů.

Jsem přesvědčena, že problém výukových metod je v literatuře zpracována dostatečně, i když v některých dílech je o metodách pouze kapitola v rámci celé knihy.

Studium odborné literatury zabývající se aktivitou, rozvojem klíčových kompetencí, výukovými metodami a zejména metodami aktivizujícími bylo velkým přínosem pro realizaci výchovně vzdělávacího procesu. Znalosti získané tímto studiem se prolínají v teoretické i praktické části v této diplomové práci. Poznatky by se měly více rozšířit odborným pracovníkům.

Diplomová práce tedy míří do oblasti výukových metod, jejich ve výuce odborných předmětů na středních učilištích. Zvláště se zaměřuje na metody aktivizující, které mají žáky vybavit souborem klíčových kompetencí nezbytných pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti v budoucím životě. Snahou bylo dokázat, že aktivizující metody připraví žáky pro budoucí profesi lépe než metody přímého sdělování poznatků, při níž jsou žáci většinou pasivní. Práce detailněji charakterizuje vybrané aktivizující metody a organizaci výuky, které směřují k rozvoji klíčových kompetencí, a byly využity v rámci výzkumného šetření. Dále se snaží o hlubší proniknutí do problematiky metod výuky, ale také napomáhá k orientaci v problematice klíčových kompetencí pedagogickým pracovníkům, kteří vyučují na středním odborném učilišti a ve výuce odborných předmětů zařazují aktivizující metody.

Cíle diplomové práce byly splněny i s negativními poznatky. Přála bych si, aby pomohla pedagogům na středních učilištích, kteří si přejí pracovat moderně a mají zájem vychovávat samotného, zodpovědného a úspěšného člověka.

Resumé

Diplomová práce je věnována problematice aktivizujících metod ve výuce odborných předmětů na středních odborných učilištích.

Teoretická část je zaměřena na objasnění pojmů metody výuky, jejich rozdělení a klasifikaci. Charakterizuje základní terminologii ke zmíněné problematice. Dále je práce věnována podrobnému hodnocení vybraných aktivizujících metod. Přínosem této kapitoly je popis jednotlivých metod aktivního učení a uvedené návrhy příkladů k realizaci těchto metod.

Empirická část je věnována výzkumu pomocí dotazníkového šetření. Dále je stanoven výzkumný problém a cíl výzkumu, které jsou po zpracování dat potvrzeny nebo vyvráceny. Zjištěná data jsou zpracována do tabulek a grafů a doplněna slovním komentářem.

Summary

The thesis is devoted to the issue of activating teaching methods in vocational subjects at Secondary Vocational schools.

The theoretical part is aimed at clarifying the concepts of teaching methods, their division and classification.

It identifies the basic terminology connected with this issue.

The work is also focused on the detailed evaluation of selected activating methods. The contribution of this chapter is the description of various methods of active learning and also examples how to use these methods.

The empirical part emphasizes the research via questionnaires. The research problem and the aim of the research are established and these are confirmed or refused after processing the data.

The data found in the research are processed into tables and graphs completed with the verbal comment

Použitá literatura:

1. Belz, H., & Siegrist, M. (2001). *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Praha:
2. Čáp, J. (1993). *Psychologie výuky a vyučování*. Praha: Karolinum.
3. Gavora, P. (1992). *Žiak a text*. Bratislava : SPN.
4. Grecmanová, H., Urbanovská, E., & Novotný, P. (2000). *Podporujeme aktivní učení a samostatné myšlení žáků*. Olomouc: Hanex.
5. Jankovcová, M., Průcha, J. & Koudelka, J. (1989). *Aktivizující metody v pedagogické praxi*. Praha: SPN.
6. Kalhous, Z., & Obst, O. (2009). *Školní didaktika*. Praha: Portál, s.r.o.
7. Kalhous, Z., & Obst, O. (2002). *Školní didaktika*. Praha: Portál.
8. Kasíková, H. (2010). *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha: Portál.
9. Kasíková, H. (1997). *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha: Portál.
10. Kotrba, T., & Lacina, L. (2011). *Aktivizační metody ve výuce*. Brno: Nakladatelství, Barrister&Principal.
11. Maňák, J., & Švec, V. (2003). *Výukové metody*. Brno: Paido.
12. Maňák, J. (1995). *Nárys didaktiky*. Brno: Masarykova univerzita, Signatura.
13. Maňák, J. (1998). *Rozvoj aktivity, samostatnosti a tvořivosti žáků*. Brno: Masarykova univerzita.
14. Mojžíšek, L. (1988). *Vyučovací metody*. (3 th ed.) Praha: Tiskařské závody.
15. Pecina, P., & Zormanová, L. (2009). *Metody a formy aktivní práce žáků v teorii a praxi*. Brno: Masarykova univerzita.
16. Petty, G. (1996). *Moderní vyučování*. Praha: Portál.
17. Petty, G. (2002). *Moderní vyučování*. (2 nd ed.) Praha: Portál.
18. Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2009). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
19. Rýdl, K. (1996). *Metoda týmového vyučování*. Praha: Agentura Strom.
20. Sitná, D. (2009). *Metody aktivního vyučování*. Praha: Portál.
21. Skalková, J. (1999). *Obecná didaktika*. Praha: ISV.
22. Skalková, J. (2007). *Obecná Didaktika*. Praha: Grada Publishing, a.s.
23. TUREK, I. (1982). *O problémovém vyučování*. Bratislava: SPN.
24. Vašutová, J. (1998). *Kapitoly z pedagogiky*. Praha: Univerzita Karlova.
25. Václavík, V. & Stračár, E. (1962). *Aktivita ve výchově a vyučování*. Bratislava: SPN.

26. Vítková, J. (2015). *Aktivizační metody ve výuce odborných předmětů a v odborném výcviku*. Hradec Králové: Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové.

Internetové zdroje:

1. (ftvs.cuni.cz/knspolecnost/pedagogicka/5Klicove_kompetence.doc, (staženo dne 16. 8. 2014)
2. clanky.rvp.cz/clanek/c/P/181/**KLICOVE-KOMPETENCE**.html/ (staženo dne 16. 8. 2014)
3. csicr.cz/cz/DOKUMENTY/Vyrocní-zpravy/Vyrocní-zprava-CSI-za-skolni-rok... (staženo dne 8.7.2014)
4. Praha : Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. [cit.2013-02-19]. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf.
5. Klíčové kompetence v základním vzdělávání. *Http://www.msmt.cz* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/klicove-kompetence>
6. III. Implementační plán Strategie celoživotního učení. *Www.vlada.cz* [online]. MŠMT, 2008 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/msmt.doc>
7. TIKALSKÁ, S. Jaké metody a organizační formy používají učitelé v současné době na našich školách? [cit. 2012-12-06]. Dostupné z: Zákon o pedagogických pracovnících. [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: Internetové zdroje: Dostupné z: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/2588/>
8. vuppraha.cz/wp...Pojetí_klicovych_kompetenci_v... (staženo dne 21. 7. 2014)

Seznam obrázků a tabulek:

Obrázek 1: Umístění skupin do podkovy: (Kasíková, 2010, s. 56)	24
Obrázek 2: Technika „sněhová koule (pyramida)“ (Kasíková, 2010, s. 55)	25
Obrázek 3: Brainstorming (Petty, 2002, s. 181)	28
Tabulka č. 1: Rozdíly mezi frontální a skupinovou výukou (Maňák, Švec, 2003, s. 138)	30

Seznam tabulek z dotazníkového šetření pro učitele SOU (A):

Tabulka č. 1 : Pohlaví respondentů	39
Tabulka č. 2: Délka pedagogické praxe	40
Tabulka č. 3: První setkání s pojmem aktivizující metoda	41
Tabulka č. 4: Pojem tradiční výuková metoda	42
Tabulka č. 5: Pojem aktivizující metoda.....	43
Tabulka č. 6: Upřednostňování metod ve výuce	44
Tabulka č. 7: Převládající metody ve výuce	45
Tabulka č. 8: Používání aktivizujících metod	47- 48
Tabulka č. 9: Zájem a motivace aktivizujícími metodami	48
Tabulka č. 10: Snadnější osvojování učiva	50
Tabulka č. 11: Fáze zařazení aktivizujících metod	51
Tabulka č. 12: Průměr času k používání aktivizujících metod	53
Tabulka č. 13: Přínos aktivizujících metod.....	54
Tabulka č. 14: Podpora aktivity žáků	55
Tabulka č. 15: Zpětná vazba	56
Tabulka č. 16: Používání aktivizujících metod	58
Tabulka č. 17: Aktivita a pasivita žáků	60
Tabulka č. 18: Důvody zařazení aktivizujících metod	61
Tabulka č. 19: Osobní důvody zařazení aktivizujících metod.....	63
Tabulka č. 20: Nedostatky v některých oblastech	64
Tabulka č. 21: Přínos aktivizujících metod	65

Seznam tabulek z dotazníkového šetření pro žáky SOU (B)

Tabulka č. 1: Přednost aktivizujícím metodám ve výuce	67
Tabulka č. 2: Používání aktivizujících metod v technologii a materiálech	68

Tabulka č. 3: Motivace a zájem aktivizujícími metodami.....	70
Tabulka č. 4: Oblíbené aktivizující metody	72 - 73
Tabulka č. 5: Zařazování aktivizujících metod	75
Tabulka č. 6: Průměrný čas vyplněný ve výuce aktivizujícími metodami	76
Tabulka č. 7: Zapojování aktivizujících metod do výuky	77
Tabulka č. 8: Čas podporující aktivitu žáků.....	79
Tabulka č. 9: Rozvíjení schopnosti a dovednosti aktivizujícími metodami.....	80
Tabulka č. 10: Neoblíbené metody ve výuce	81
Tabulka č. 11: Rozvíjení názorů a postojů v odborných předmětech	83
Tabulka č. 12: Naplňující a plnohodnotná výuka v odborných předmětech.....	85

Seznam grafů z dotazníkového šetření pro učitele SOU (A)

Graf č. 1: Pohlaví respondentů	39
Graf č. 2: Délka pedagogické praxe	40
Graf č. 3: První setkání s pojmem aktivizující metoda	41
Graf č. 4: Pojem tradiční výuková metoda	42
Graf č. 5: Pojem aktivizující metoda	44
Graf č. 6: Upřednostňování metod ve výuce	45
Graf č. 7: Převládající metody ve výuce	46
Graf č. 9: Zájem a motivace aktivizujícími metodami.....	49
Graf č. 10: Snadnější osvojování učiva	51
Graf č. 11: Fáze zařazení aktivizujících metod	52
Graf č. 12: Průměr času k používání aktivizujících metod	53
Graf č. 13: Přínos aktivizujících metod	54
Graf č. 14: Podpora aktivity žáků	56
Graf č. 15: Zpětná vazba	57
Graf č. 16: Používání aktivizujících metod	59
Graf č. 17: Aktivita a pasivita žáků	60
Graf č. 18: Důvody zařazení aktivizujících metod.....	62
Graf č. 19: Osobní důvody zařazení aktivizujících metod	63
Graf č. 20: Nedostatky v některých oblastech	65
Graf č. 21: Přínos aktivizujících metod	66

Seznam grafů z dotazníkového šetření pro žáky SOU (B)

Graf č. 1: Přednost aktivizujícím metodám ve výuce	67
Graf č. 2: Používání aktivizujících metod v Technologii	69
Graf č. 2.1: Používání aktivizujících metod v Materiálech	69
Graf č. 3: Motivace a zájem o aktivizující metody	71
Graf č. 4: Oblíbené aktivizující metody	73
Graf č. 4.1: Oblíbené aktivizující metody	74
Graf č. 5: Zařazování aktivizujících metod	75
Graf č. 6: Průměrný čas vyplněný ve výuce aktivizujícími metodami	77
Graf č. 7: Zapojování aktivizujících metod do výuky	78
Graf č. 8: Čas podporující aktivitu žáků	79
Graf č. 9: Rozvíjení schopností a dovedností aktivizujícími metodami	81
Graf č. 10: Neoblíbené metody ve výuce	82
Graf č. 11: Rozvíjení názorů a postojů v odborných předmětech	84
Graf č. 12: Naplňující a plnohodnotná výuka v odborných předmětech	85

Přílohy

Příloha A:

Dotazníkové šetření pro učitele odborných předmětů k využívání aktivizujících metod ve výuce ve středním odborném učilišti.

Vážená paní, vážený pane pedagogu,
jsem studentka Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, obor Učitelství odborných předmětů pro střední školy – specializace obchod a služby.

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila: „Možnosti využití aktivizujících výukových metod ve výuce odborných předmětů.“

Obracím se proto na Vás s prosbou o pomoc při výzkumném šetření, které je součástí mé diplomové práce. Dotazník je anonymní, a proto prosím o pravdivé odpovědi.

Děkuji za ochotu a spolupráci

Bc. Jana Vítková

1. Pohlaví: (zakroužkujte správnou variantu)
 - a) Žena
 - b) Muž

2. Vaše dosavadní pedagogická praxe: (zakroužkujte správnou variantu)
 - a) 0 – 10 let
 - b) 11 – 20 let
 - c) 21 a více let

3. Kde jste se poprvé setkal/a s pojmem „Aktivizující metody“?
 - a) při studiu na vysoké škole
 - b) na školení / semináři
 - c) od svých kolegů
 - d) neznám tento pojem

4. Co si představíte pod pojmem tradiční výuková metoda?
(prosím o stručný popis)

.....
.....
.....

5. Co si představíte pod pojmem aktivizující metoda? (prosím o stručný popis)

.....
.....
.....

6. Při výuce svého odborného předmětu preferujete

- a) Tradiční metody
- b) Aktivizující metody
- c) Jejich používání je stejnoměrný

7. Které metody výuky převládají ve Vaší výuce? (zakroužkujte správnou variantu)

- a) Frontální metody (výklad, přednáška, vysvětlování...)
- b) Aktivizační metody (skupinová práce, projektová výuka, brainstorming, diskuse, kvízy, myšlenkové mapy...)
- c) Metody zapojuji vyrovnaně, střídám frontální výuku s aktivizačními metodami podle daného tématu.

8. Které aktivizační metody používáte? Křížkem označte metody, které využíváte často/x/, pomlčkou označte metody, které využíváte zřídka, či jste je použili pouze jednou/-/, bez označení ponechte metody, které jste nikdy nepoužili.

- Skupinová práce
- Párové vyučování
- Projektová výuka
- Problémová výuka

- Brainstorming
- Diskuse
- Myšlenkové mapy
- Křížovky
- Křížovky naruby
- Výukové pexeso
- Doplnovačky
- Nedokončené věty
- Skládačky, přiřazovací karty
- Puzzle
- Vyhledávání v odborných zdrojích
- Soutěž
- Logické hry
- Pokusy
- Práce s počítačem
- Práce s interaktivní tabulí
- Manipulace s pomůckami
- Dramatizace
- Kreslení malování

Jiné Vámi používané metody, které zde nejsou uvedené

.....

.....

9. Domníváte se, že žáky více zaujme a motivuje výuka s aktivizačními metodami?
(zakroužkujte správnou variantu)

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumím posoudit
- d) Spíše ne
- e) Ne

10. Domníváte se, že aktivizační metody pomáhají snadnějšímu osvojení učiva?

(zakroužkujte správnou variantu)

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumím posoudit
- d) Spíše ne
- e) Ne

11. Kdy, v jaké fázi výuky aktivizující výukové metody zařazujete?

- a) při opakování učiva
- b) před zahájením výkladu
- c) při osvojování nových poznatků
- d) při zapamatování nového učiva
- e) při kontrole naučeného učiva

12. Pokud aktivizující metody do výuky uvedete, kolik času ve výuce odborného předmětu v průměru vyplní?

- a) několik minut
- b) polovinu vyučovací hodiny
- c) celou vyučovací hodinu

13. Jsou aktivizující metody přínosné pro vaši výuku?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) neumím posoudit
- d) spíše ne
- e) ne

14. Jak často zařazujete do výuky podporující aktivitu žáků?

- a) jedenkrát i vícekrát za vyučovací hodinu
- b) jedenkrát za dvě vyučovací hodiny
- c) několikrát za čtvrtletí
- d) sotva jednou za pololetí
- e) aktivizující metody nezařazují

15. Jaká je zpětná vazba ze strany žáků při používání aktivizujících výukových metod?

- a) žáci mají aktivní a tvořivý přístup
- b) plní pouze přidělené úkoly
- c) je jim to jedno, neprojevují se
- d) odmítají spolupráci

16. Používání aktivizujících metod ve výuce vašeho odborného předmětu (vyberte alternativu, se kterou se nejvíce ztotožňujete)

- a) přispívá k prohlubování vědomostí a dovedností žáků
- b) rozvíjí klíčové kompetence žáků
- c) motivuje žáky a podporuje jejich aktivitu a tvořivost
- d) je časově náročné na přípravu a realizaci
- e) pouze oživuje výuku
- f) není přínosné a efektivní

17. Domníváte se, že žáci raději aktivně spolupracují, než pasivně přijímají výklad?
(zakroužkujte správnou variantu)

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumím posoudit
- d) Spíše ne
- e) Ne

18. Označte důvody, proč si myslíte, že je vhodné do výuky zařazovat aktivizující metody. (lze označit i více možností)

- a) motivují žáky k činnosti
- b) podněcují samostatné a tvořivé myšlení žáků
- c) posilují komunikační dovednosti žáků
- d) oživují průběh hodiny
- e) posilují sebevědomí žáků
- f) pomáhají při upevňování a procvičování učiva
- g) podporují mezipředmětové vazby
- h) jiný důvod (prosím vypište)

19. Jaké jsou Vaše osobní důvody zařazování aktivizačních metod do výuky?
(prosím stručně vypište)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

20. Vnímáte při aplikaci moderních aktivizujících metod nedostatky v některé oblasti?

- a) odborné
- b) didaktické
- c) odborné i didaktické
- d) nevím o nedostacích

21. Myslíte si, že používání aktivizujících metod v odborných předmětech je přínosem pro žáky?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) ne
- d) nevím

Příloha B:

Dotazníkové šetření pro žáky k využívání aktivizujících metod ve výuce odborných předmětů ve středním odborném učilišti

Vážená slečno, vážený pane,
jsem studentka Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, obor Učitelství odborných předmětů pro střední školy – specializace obchod a služby.

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila: „Možnosti využití aktivizujících výukových metod ve výuce odborných předmětů.“

Obracím se proto na Vás s prosbou o pomoc při výzkumném šetření, které je součástí mé diplomové práce. Dotazník je anonymní, a proto prosím o pravdivé odpovědi.

Děkuji za ochotu a spolupráci

Bc. Jana Vítková

Co jsou aktivizující metody?

Aktivizující metody vedou výuku tak, aby hlavně směřovaly k vlastní učební práci žáků.

1. Dáváte přednost ve výuce, kde učitel používá různé (doplňovačky, křížovky, skládačky...), než výkladu? (zakroužkujte správnou variantu)
 - a) Ano
 - b) Spíše ano
 - c) Neumím posoudit
 - d) Spíše ne
 - e) Ne

2. Domníváte se, že vyučující odborných předmětů používají aktivizující metody výuky např. práci ve skupinách, práci v párech (2 žáci), práci s počítačem, křížovky, různé doplňovačky, skládačky atd. (zakroužkujte správnou variantu)

V předmětu TECHNOLOGIE

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumím posoudit
- d) Spíše ne
- e) Ne

V předmětu MATERIÁLY

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumím posoudit
- d) Spíše ne
- e) Ne

3. Domníváte se, že Vás výuka aktivizujícími metodami více zajímá a motivuje, než výuka frontální (pouze výklad)? (zakroužkujte správnou variantu)

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumím posoudit
- d) Spíše ne
- e) Ne

4. Která aktivizující metoda Vás při výuce nejvíce baví a motivuje k učení? (zakroužkujte 5 nejoblíbenějších metod)

- Skupinová práce – skupina 4 – 5 žáků
- Párové vyučování – 2 žáci
- Brainstorming – vymýšlíte úkol kde máte více řešení
- Diskuse – probíhá mezi žáky a vyučujícím
- Myšlenkové mapy – doplňujete volná místa do mapy na konkrétní téma

- Křížovky – doplnění křížovky
- Křížovky naruby – sestavují žáci, nejdříve doplnění tajenku a k tomu vymýšlejí otázky
- Výukové pexeso – žáci sestavují pexeso na téma co určí vyučující
- Doplnovačky – doplňují se témata, aby dávali smysl
- Nedokončené věty – doplňují, aby to dávalo smysl
- Skládačky, přiřazovací karty – různá témata a k tomu žáci přiřazují správné odpovědi
- Puzzle – skládá se obrázek na určité téma např. večerní účes
- Vyhledávání v odborných zdrojích – Hair servis, denní účesy, účesy do společnosti
- Soutěž – např. zhotovit co nejlepší fantazijní dámský účes
- Pokusy – např. peroxid vodíku, když se nechá otevřený, za jak dlouho vyprchá
- Práce s počítačem – navrhnout vizitku pro můj kadeřnický salon
- Práce s interaktivní tabulí – doplňování vhodných účesů dle typu modelky
- Kreslení malování – rokoko, baroko, stínování účesů

5. Kdy, v jaké fázi výuky, vyučující aktivizační metody do výuky zařazuje?

- a) při opakování učiva
- b) před zahájením výkladu
- c) při osvojování nových poznatků
- d) při zapamatování si nového učiva
- e) při kontrole naučeného učiva

6. Pokud vyučující aktivizující metodu do výuky uvede, kolik času ve výuce v průměru aktivizující metoda zaplní?

- a) několik minut
- b) polovinu vyučovací hodiny
- c) celou vyučovací hodinu

7. Je, podle vašeho úsudku, zapojování aktivizujících metod do výuky dostačující?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

8. Jak často vyučující zařazuje do výuky metody podporující aktivitu studentů?

- a) jedenkrát i vícekrát za vyučovací hodinu
- b) jedenkrát za dvě vyučovací hodiny
- c) několikrát za čtvrtletí
- d) sotva jednou za pololetí
- e) učitelka metody nezařazuje

9. Rozvíjí aktivizující metody v odborných předmětech vaše schopnosti a dovednosti?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumím posoudit
- d) Spíše ne

10. Kterou metodu práce zvolenou Vaším vyučujícím nemáte rádi a proč? (vypište)

.....
.....
.....

11. Rozvíjí výuka v odborných předmětech vaše názory a postoje?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumím posoudit
- d) Spíše ne

12. Zamýšlíte-li se nad svými pocity, je pro Vás výuka v odborných předmětech naplňující a plnohodnotná?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Neumím posoudit
- d) Spíše ne

Příloha E: Kadeřnický seminář

(Zdroj: vlastní)

KADEŘNICKÝ SEMINÁŘ

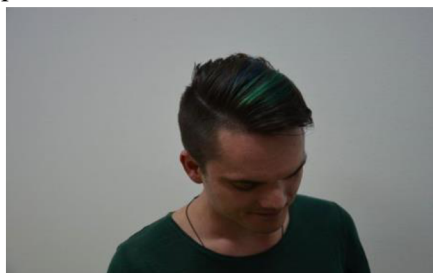
Dne 17. Května v neděli se uskutečnil seminář firmy BES Miláno.

Místo konání: Hotel Černigov, Kongresový sál

Školitelé: Vlad'ka Stýblová a tým technologů BES

S tematickým zaměřením na **STŘIHOVÉ, BARVÍCÍ A MELÍROVACÍ TEHNIKY, PÁNSKÝ KADEŘNÍK, ŽÁKYNĚ 1. ROČNÍKU OBORU KADEŘNÍK, VEČERNÍ ÚČESY, REKONSTRUKCE POŠKOZENÝCH VLASŮ.**

Žákyně Eliška Dašková z 1. Ročníku, obor „Kadeřník“ z naší Střední Hotelové školy, v Hradci Králové předvedla pánský střih a pánské barevné melírování vlasů. Modelem byl

Ing. Jiří Šťastný, vyučující ze stejné školy.

(Zdroj: vlastní)

Žákyně Eliška Dašková se velice dobře uvedla svou připraveností před profesionály z Prahy a sklídila velkou pochvalu za perfektní střih a melírování vlasů.

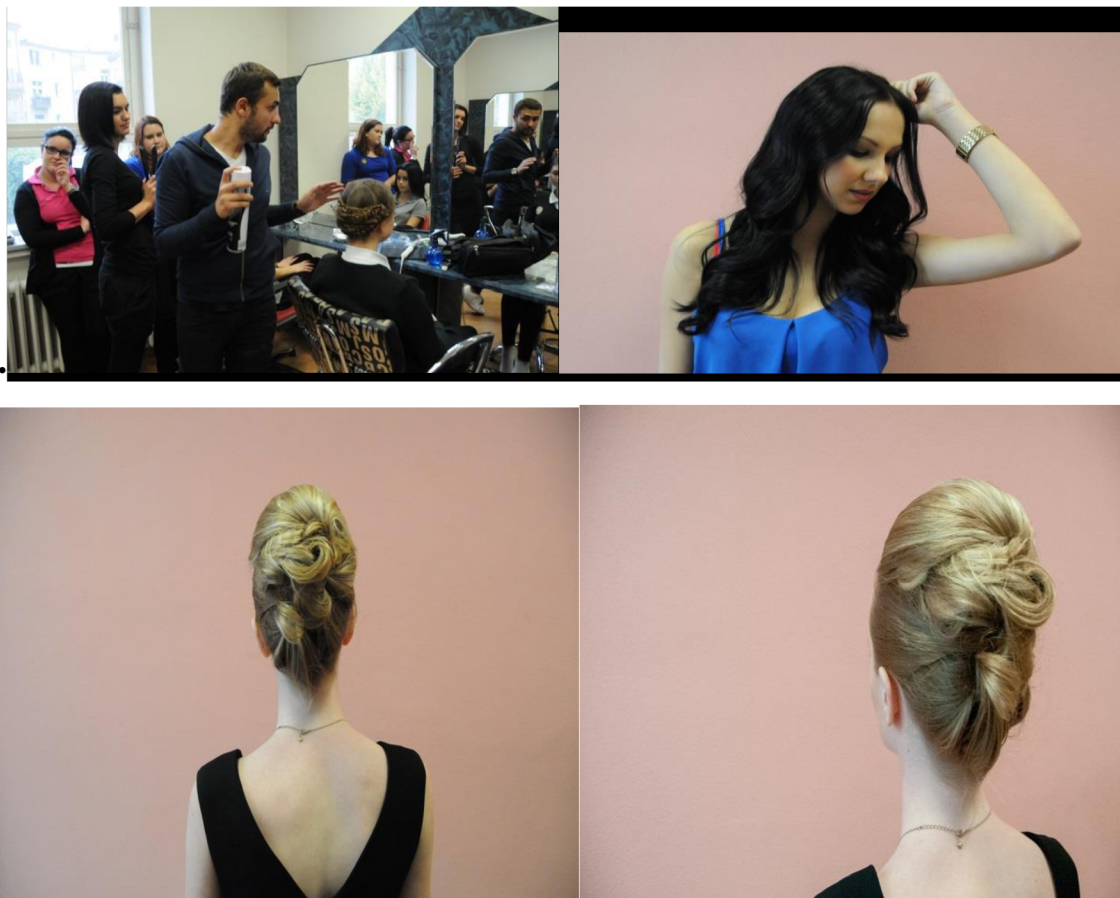
Hlavně školitelé Vlad'ka Stýblová a další technologové BES, požádali o asistenci a spolupráci Elišku Daškovou při dalších seminářích a školeních konané v Hradci Králové

Seminář byl ukončený certifikátem zaměřeným na nové trendy na rok 2015.

Zpracovala: **Bc. Jana Vítková**

Příloha F: Školení kadeřníků

Školení na téma: „SPOLEČENSKÉ ÚČESY“

(Zdroj: vlastní)

Přednáška se uskutečnila dne 17. 10. 2016 v kadeřnickém salonu a v odborné učebně na naší hotelové škole v Hradci Králové.

Přednášející byl bývalý absolvent v oboru „Kadeřník“ na naší škole, který v dnešní době působí v kadeřnickém salonu v Praze. Jan Jírka se účastní různých zahraničních stáží, jak v účesové tvorbě, tak i v módním designu se svoji kolegyní, která se zabývá kosmetikou – líčením.

Žákyně z 1. 2. a 3. ročníku nejprve seznámil v teoretické části cca 60 minut o historii vlasové kosmetiky a módních doplňků až po dnešní módní výstřelky.

Jeho kolegyně seznámila děvčata s každodenní péčí o pleť a různými typy pleti a poradila, co by měly každý den používat na pleť a co je důležité. Seznámila také žákyně jaký je rozdíl mezi denním a večerním líčením.

Po teoretické části jsme se odebrali do kadeřnického salonu a přistoupili jsme k praktické části.

Pan Jirka předvedl žákyním pokládané vlny pomocí vlasové žehličky a lokny s konickou kulmou. Další účesy byly společenské a zaplétané. Modelky si vybral z řad našich žákyň.

Hovořil o volných místech v Praze v oboru „Kadeřník/Kadeřnice“ a nabídl žákyním 3. ročníku místo po vyučení v kadeřnickém salonu kde sám pracuje.

Paní kosmetička modelky nalíčila vhodně ke každému účesu. Kdo měl zájem, tak si líčení za odborného dozoru mohl vyzkoušet na svých spolužačkách.

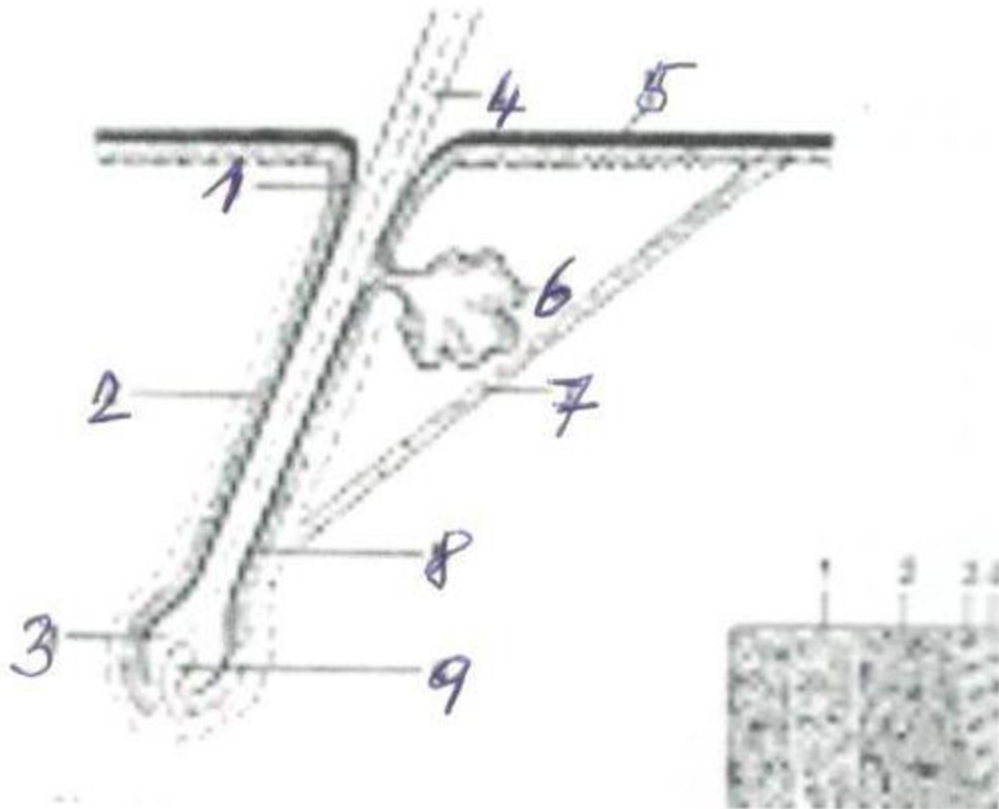
(Zdroj: vlastní)

Zpracovala: Bc. Jana Vítková

Dne 8. 11. 2016

Příloha G: Konkrétní námět pro aplikaci ve výuce odborných předmětů

Písemný test: Materiály pro 3. ročník

a) Popište vlasové ústrojí

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.

b) Vysvětlete, jak se dělí mýdla.

.....

.....

.....

.....

www.vlasy-in.cz

3. Charakterizujte proces mytí vlasů.

.....

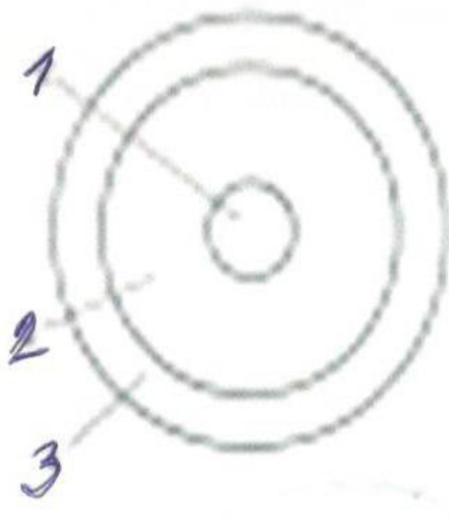
.....

www.vlasy-in.cz

4. Jakým způsobem můžeme odstranit vousy?

-
-

5. Popište strukturu vlasu.

- 1.
- 2.
- 3.

6. Vysvětlete princip odbarvování vlasů.

-
-
-
-
-
-

Příloha: E

Výjezdní kurz pro učitele SŠ

Termín a místo konání: 18. – 20. září 2014,

ČT 15:00 - SO 14:00 hodin PENZION ZA VODOU,

Dvůr Králové nad Labem, Poděbradova 2014

Obsah: Třídenní pobytový kurz.

Lektor: PhDr. Dagmar Sitná a MUDr. Lubomír Hadaš, Ph.D.

Garant programu: Ing. Stanislava Stierandová

Lektor: PhDr. Dagmar Sitná

1. Pracovní prožitkový seminář zaměřený na základní seznámení se skupinovými vyučovacími metodami (muší skupina, akvária, kolečka, bouře mozků, případová studie apod.). Poskytnutí širokého spektra alternativ a kombinací, příprava vlastních vyučovacích hodin. Tradiční a alternativní postupy při výuce.

Lektor: MUDr. Lubomír Hadaš, Ph.D.

2. Pravidla zdravého životního stylu. Nejčastější činitele a podněty vyvolávající zátěžové situace a psychosomatické stresové reakce u učitelů. Rizikové typy chování a postojů, zvýšená/snížená odolnost vůči zátěžím. Fyziologie stresu, reakce těla na stres. Předcházení stresu, naslouchání potřebám svého těla.

- Program byl akreditován MŠMT ČR - č.j. MSMT-17776/2014-1-610.
- Poznámka: Výjezdní kurz byl financován z OP VK z projektu Rozvoj kompetencí pedagogických pracovníků Královéhradeckého kraje (Pedagog 2014), registrační číslo CZ.1.07/1.3.43/02.0021.

Výjezdní kurz pro učitele SŠ byl přínosem pro naši pedagogickou práci ve vyučování odborných předmětů a zdravý životní styl po učitele a žáky.

Vypracovala: Jana Vítková

Dne: 20. 09. 2014